

grudzień 2008

Przegląd Gazowniczy

nr 4 (20)

cena 14 zł
tytuł (w tym 7% VAT)

MAGAZYN IZBY GOSPODARCZLI GAZOWNIC I WA

*Radosnych i rodzinnych
Świąt Bożego Narodzenia
oraz
wiele optymizmu i wszelkiej pomysłowości
w nadchodzącym Nowym Roku,
wszystkim naszym Czytelnikom
i Współpracownikom
życzą
Izba Gospodarcza Gazownictwa,
Rada Programowa
oraz redakcja
Przeglądu Gazowniczego*

ISSN 1732-6575 NR INDEKSU 386184

9 771732 657077 12

Zapraszamy do Kielc

TargiKielce

EXPO-GAS

V Targi Techniki Gazowniczej

22-23.04.2009, Kielce

- atrakcyjny program
- konferencje i seminaria
- liczni przedstawiciele branży

Foto: Piotr Mierzwa

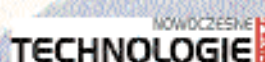
ORGANIZATORZY:

www.igg.pl

TargiKielce

PATRONAT
MEDIALNY:

Targi Kielce Sp. z o.o.: ul. Zakładowa 1, 25-672 Kielce
Dyrektor Produktu - Anna Prędoła
tel. 041 365 12 31, fax 041 345 62 61,
tel. kom. 606 447 412, e-mail: predota.a@targikielce.pl

www.expo-gas.pl

Co prawda, światowy kryzys finansowy nie okupuje już pierwszych stron gazet i nie jest wiodącym tematem telewizyjnych i radiowych wiadomości, ale nie da się ukryć, że jego skutki – w większym lub mniejszym stopniu – odczuwać będziemy zapewne jeszcze przez wiele miesięcy.

Jednak jednoznaczna odpowiedź na pytanie o przełożenie kryzysu w sektorze finansowym na realną gospodarkę wydaje się w tej chwili dość trudna.

Znacznie łatwiejszy do zdiagnozowania jest wpływ niedawnych tąpnięć finansowych na branżę gazowniczą, w której procesy inwestycyjne przygotowywane są z wielomiesięcznym wyprzedzeniem, a globalne działania uwarunkowane są nie tylko relacjami finansowymi, ale także, a może przede wszystkim, politycznymi. Zdaniem większości gazowniczych ekspertów, kryzys finansowy nie tylko nie wpłynie negatywnie na polskie gazownictwo, ale wręcz może być dla niego szansą na lepsze jutro. Czy tak się rzeczywiście stanie – pokaże czas...

Patrząc z nadzieją w przyszłość, nie można zapominać o bieżących dokonaniach mających niebagatelny wpływ na kolejne lata funkcjonowania naszej branży.

Pierwszym z nich, dającym nadzieję na spokojniejsze jutro dla polskiego gazownictwa, jest uzgodnienie z Urzędem Dozoru Technicznego wspólnego stanowiska w kwestii nadzoru nad gazociągami przesyłowymi. Cykl sześciu spotkań, zorganizowanych pod koniec bieżącego roku przez Izbę Gospodarczą Gazownictwa oraz UDT, pokazał, że dzięki obopólnym kompromisom udało się wypracować porozumienie, pozwalające na bezkonfliktowe realizowanie gazowniczych inwestycji, pomimo braku odpowiednich rozporządzeń resortu gospodarki. Pozostaje więc tylko mieć nadzieję, że w ministerialnych biurkach już niebawem odnajdą się projekty odpowiednich rozporządzeń, złożone przez IGG oraz UDT, a obecny, ale przejściowy okres będzie możliwie jak najkrótszy.

Drugim, znacznie większym i niosącym za sobą poważniejsze konsekwencje organizacyjno-techniczne, tegorocznym sukcesem IGG jest ustanowienie pierwszego z zaplanowanych standardów technicznych. Dokument oznaczony symbolem ST-IGG-0601:2008, dotyczący ochrony przed korozją zewnętrzną gazociągów stalowych, jest pierwszym namacalnym dowodem tworzenia przez IGG samorządu technicznego. Przedsięwzięcie, w które zaangażowanych jest kilkuset specjalistów pracujących w piętnastu tematycznych zespołach, już niebawem owocować będzie kolejnymi opracowaniami.

Kończąc tak udany dla polskiego gazownictwa rok, pozostaje wierzyć, że kolejny również przyniesie pozytywne doznania, a poprzedzający go okres świąteczny będzie dla nas wszystkich czasem zadumy, spokoju i odpoczynku od wyzwań codzienności, spędzonym w niepowtarzalnej, rodzinnej atmosferze.

Cezary Mróz
członek zarządu IGG
wiceprzewodniczący Rady Programowej „PG”

Rada Programowa

przewodniczący

Mieczysław Menżyński

wiceprzewodniczący

Cezary Mróz – członek zarządu Izby Gospodarczej Gazownictwa

członkowie:

Maja Girycka

– Górnośląska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. w Zabrze

Włodzimierz Kleniewski

– Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA

Leszek Łuczak

– Wielkopolska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o.

Marzena Majdzik

– Dolnośląska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. we Wrocławiu

Katarzyna Mróz

– Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA

Małgorzata Polkowska

– Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A.

Andrzej Schoeneich

– dyrektor Izby Gospodarczej Gazownictwa

Emilia Tomalska

– Mazowiecka Spółka Gazownictwa Sp. z o.o.

Katarzyna Wróblewicz

– Pomorska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. w Gdańsku

Wydawca: Izba Gospodarcza Gazownictwa
01-224 Warszawa, ul. Kasprzaka 25
tel. (+48) 022 691 87 80
tel./faks (+48) 022 691 87 81
e-mail: office@igg.pl
www.igg.pl

Przygotowanie i opracowanie redakcyjne:

Fundacja Klubu 500
00-549 Warszawa, ul. Piękna 24/26
tel. (+48) 022 628 06 28, 625 56 04
tel./faks (+48) 022 628 83 92
e-mail: klub500@klub500.org.pl
lub sekretariat@nzg.pl

Redaktor naczelny: Adam Cymer

tel. kom. 0 602 625 474
e-mail: cymer@nzg.pl

Projekt graficzny:

Jolanta Krafft-Przeździecka

DTP: BARTGRAF

Ewa Książopolska-Bisińska
tel. (+48) 022 625 55 48
e-mail: bartgraf@nzg.pl

S p i s t r e ś c i

TEMAT WYDANIA

- 10 **Czy kryzys finansowy stanowi zagrożenie dla sektora gazowego? Wzrasta zużycie gazu ziemnego na świecie** – pisze Aleksander Wasilewski, radca w MSZ, ekspert rynku gazu
- 11 **Wracamy do funkcji państwa** – mówi prof. dr Marek Belka, były premier, dyrektor departamentu europejskiego w Międzynarodowym Funduszu Walutowym
- 15 **Czy rząd wesprze Gazprom?** – zastanawia się Jeremi Zarzycki
- 16 **Programy rozwoju mimo kryzysu** – taka opinia pojawia się w korespondencji Andrzeja Piwowarskiego z Algierii

WYDARZENIA

- 17 **PE 2030** – trwają konsultacje. Andrzej Sikora i Jerzy Baehr podsumowują konferencję zorganizowaną przez IGG na temat polityki energetycznej Polski
- 20 **Standardy techniczne w nowym biuletynie** – Marian Ziędalski zapowiada nowe wydawnictwo IGG, które zacznie się ukazywać w I kwartale 2009 roku.
- 21 **Standard Techniczny IGG 0601** został przyjęty. Anatol Tkacz relacjonuje prace Komitetu Standardu Technicznego

15

TECHNOLOGIE

- 23 **Uwięzić dwutlenek!** – dr inż. Adam Wójcicki z Państwowego Instytutu Geologicznego przedstawia problemy związane z sekwestracją geologiczną CO₂

FOTOREPORTAŻ

- 26 Centralna Barbórka 2008, która odbyła się w Zielonej Górze

PGNiG SA

- 28 **Sześć filarów strategii GK PGNiG.** Omówienie strategii w perspektywie 2015 roku

GRUPA KAPITAŁOWA PGNiG SA

26

- 30 **Kradzieże gazu. cz. II.** Wojciech Gonera z Dolnośląskiej Spółki Gazownictwa omawia aspekty prawne tego procederu
- 32 **II Strumień SAP.** Maja Girycka z Górnośląskiej Spółki Gazownictwa kontynuuje prezentację kolejnych modułów systemu SAP
- 34 **Tarnowskie gazownictwo doczekało się monografii** – pisze Bożena Malaga-Wrona z Karpackiej Spółki Gazownictwa
- 36 **80 lat Zakładu Gazowniczego w Radomiu** omawia Paweł Łodyga z Mazowieckiej Spółki Gazownictwa
- 38 **Blżej dziecięcych uśmiechów.** Katarzyna Wróblewicz z Pomorskiej Spółki Gazownictwa prezentuje kolejną już akcję wspierania dzieci z domów dziecka
- 40 **Zasadność wyodrębnienia prawa gazowego** uzasadnia dr. inż. Andrzej Barczyński z Wielkopolskiej Spółki Gazowniczej GAZ-SYSTEM S.A.
- 42 Procedura *Open Season*, stosowana na rynku europejskim, w 2009 roku zostanie przeprowadzona w Polsce

KULTURA

- 44 „**Korzenie wspólnego europejskiego ducha**” to tytuł wystawy zorganizowanej w Brukseli dzięki partnerstwu OGP GAZ-SYSTEM S.A.

OSOBOWOŚĆ

- 46 **Modlimy się do odpowiednich bogów.** Adam Cymer kreśli sylwetkę Stanisława Zonia, wieloletniego prezesa Geofizyki Toruń

G.EN GAZ ENERGIA S.A.

- 48 **Świąteczna kartka pełna ciepła.** Michał Szymczak opisuje konkurs dla dzieci pt. kartka świąteczna

SPORT

- 50 Podsumowanie dwóch halowych turniejów piłki nożnej

*Pełnych radości i spokoju
Świąt Bożego Narodzenia
oraz sukcesów i wszelkiej pomysłności
w Nowym Roku*

życzy

PGNiG

Politeka Ciepłotopiw Wątkowskie
i Gazownictwo SA

Z życia Izby Gospodarczej Gazownictwa

Agnieszka Rudzka

Przed nami święta Bożego Narodzenia i Nowy Rok, czas wypoczynku, ale i zadumy, podsumowań tego, co zostało dokonane.

Dla IGG miniony kwartał był okresem intensywnej pracy. Oprócz monitorowania prac nad projektem dokumentu „Polityka energetyczna Polski do 2030 r.” do którego w drugiej wersji IGG zgłosiła 1 października br. swoje uwagi i propozycje, 14 października br. IGG zorganizowała konferencję, o której nieco więcej piszą moderatorzy tej konferencji.

Izba uczestniczy w pracach nad kolejnym projektem rozporządzenia o funkcjonowaniu systemu gazowego w Polsce, które będzie rozszerzone o regulacje dotyczące instalacji magazynów podziemnych i gazu skroplonego. Ministerstwo zapowiada, że tak ważne dla rynku gazowego rozporządzenie będzie przygotowane do końca stycznia 2009 r.

W październiku br. reaktywaliśmy przy IGG Zespół Konsultacyjny ds. Programu Operacyjnego „Infrastruktura i środowisko”. Do głównych zadań zespołu należy m.in. współpraca z rządowym Komitetem Monitorującym Program Operacyjny „Infrastruktura i środowisko” 2007–2013, działania informacyjne dotyczące możliwości pozyskania funduszy unijnych, opiniowanie i konsultowanie dokumentów z zakresu pozyskiwania i wdrażania środków dla gazownictwa oraz proponowanie Zarządowi IGG oraz zarządom zainteresowanych firm gazowniczych rozwiązań umożliwiających dofinansowanie.

Mając na uwadze prowadzone przez IGG prace nad standardami technicznymi dla gazownictwa, konieczne stało się podjęcie działań na rzecz ujednoczenia terminologii oraz definicji określonych m.in. w prawie energetycznym i szeroko pojętych przepisach technicznych w zakresie gazownictwa (ustawy, rozporządzenia wykonawcze, normy krajowe i normy zakładowe PGNiG SA). Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom branży, IGG powołała zespół ekspertów ds. ujednoczenia nazewnictwa w gazownictwie. Będzie on ściśle współpracował z Komitetem Standardu Technicznego. Informacja na stronie 23.

Niewątpliwym sukcesem dotychczasowych prac Komitetu Standardu Technicznego stało się uchwalenie i przyjęcie na IX plenarnym posiedzeniu pierwszego Standardu Technicznego IGG.

Mając na uwadze zgłaszane postulaty oraz rosnącą popularność sądów arbitrażowych, które istnieją przy liczących się instytucjach branżowych, Zarząd IGG podjął inicjatywę powołania takiego sądu przy Izbie Gospodarczej Gazownictwa. Obecnie

trwają prace nad projektem statutu oraz regulaminu działania sądu, których przyjęta wstępnie przez Zarząd IGG wersja została rozesłana do konsultacji wszystkich członków IGG.

18–20 listopada br. Zarząd IGG przebywał w Moskwie. 18 listopada br. członkowie Zarządu IGG wzięli udział w odbywającym się w Moskwie VI Międzynarodowym Forum „Rosyjski Gaz – 2008”. W trakcie konferencji przedstawiono założenia strategii energetycznej Rosji do 2030 r., a także omówiono aktualne trendy w światowej energetyce, potencjał eksportowy rosyjskiego gazu, jak również strategiczną rolę gazu jako paliwa przyszłości. Tematyka konferencji wzbudziła duże zainteresowanie światowej klasy ekspertów branży gazowniczej, którzy zaprezentowali swoje dość zróżnicowane poglądy na temat globalizacji rynku gazowego.

Dużym sukcesem okazało się spotkanie członków Zarządu IGG z Vladimirem Jaziewem, prezesem Rosyjskiej Organizacji Gazownictwa (organizator Forum), wiceprzewodniczącym Dumy Państwowej Federacji Rosyjskiej. Wymiana doświadczeń na temat funkcjonowania obydwu instytucji i przyjazna atmosfera spotkania pozwalają mieć nadzieję na nawiązanie w przyszłości bliższej współpracy z rosyjską branżą gazowniczą, co jest zgodne z przyjętym przez IGG kierunkiem rozwoju – współpracą i wymianą doświadczeń z podobnymi organizacjami branżowymi działającymi w Polsce.

W trakcie rosyjskiej wizyty członkowie zarządu mieli również okazję zobaczyć Centrum Dyspozycji Gazu, znajdujące się w siedzibie głównej Gazpromu.

11 grudnia br. w Muzeum Gazownictwa odbyło się uroczyste zakończenie i rozdanie 19 dyplomów II edycji studiów MBA oraz inauguracja IV edycji studiów, w której uczestniczy 26 osób.

Za kilka miesięcy IGG będzie świętować szóstą rocznicę powstania. Podobnie jak w roku ubiegłym, chcielibyśmy z tej okazji uhonorować odznaką IGG osoby szczególnie zasłużone dla branży gazowniczej. Przesłane do IGG kandydatury osób zostaną rozpatrzone przez Zarząd IGG.

Przed nami szczególny czas świąt Bożego Narodzenia. Z tej okazji chcę w imieniu Zarządu IGG i swoim podziękować wszystkim Czytelnikom i Członkom Izby Gospodarczej Gazownictwa za dotychczasową współpracę oraz życzyć zdrowych, rodzinnych, pełnych miłości i spokoju świąt Bożego Narodzenia przy dźwiękach kolędy w ciepłe domowego zacisza.

5 lat PRZEGLĄDU GAZOWNICZEGO

Szanowni Państwo,

otrzymujecie właśnie do rąk 20. numer naszego kwartalnika. A to oznacza, że spotykamy się już od 5 lat. Nie jest to jeszcze jubileusz wart świętowania, ale jest naszą powinnością podziękować naszym Autorom i Współpracownikom za ich wkład w dotychczasowy dorobek pisma, a Czytelnikom za przychylne jego przyjęcie.

Jako Rada Programowa pisma staraliśmy się od pierwszego numeru dbać o to, by „Przegląd Gazowniczy” był najbardziej wszechstronnym i rzetelnym źródłem informacji dla wszystkich środowisk związanych z przemysłem gazowniczym. By na łamach naszego kwartalnika wyrażane były poglądy i opinie reprezentatywne dla sektora gazowego, by na tym forum pojawiały się najważniejsze propozycje rozwoju polskiego gazownictwa.

Korzystaliśmy z doradztwa wszystkich liczących się ośrodków naukowych, byliśmy w kontakcie ze wszystkimi instytucjami państwa, które mają wpływ na rozwiązania systemowe, regulujące funkcjonowanie rynku gazu.

Jako Rada Programowa nie mielibyśmy zapewne łatwego zadania w kształtowaniu formuły kwartalnika, gdyby nie inspirująca rola Izby Gospodarczej Gazownictwa. To za przyczyną jej aktywności, nieustannych poszukiwań optymalnych form działania, twórczych propozycji rozwiązań organizacyjnych i instytucjonalnych, zyskiwaliśmy możliwość zajmowania się przede wszystkim tymi problemami, które są dla środowiska gazowniczego ważne, potrzebne, przyszłościowe. Pięciolecie naszego istnienia odnotowujemy z poczuciem wdzięczności, że mogliśmy pracować z tak silną i znakomicie zorganizowaną instytucją samorządu gospodarczego.

Szanowni Państwo,

pragniemy wyrazić nadzieję, że nasze kwartalne spotkania odbywać się będą nadal, że pozostaniemy Państwa partnerem we wszystkich debatach mogących mieć wpływ na funkcjonowanie sektora gazowego w Polsce.

Prezentując rocznicowe tableau Rady Programowej chcemy podkreślić, że to grono osób, od początku kształtujące formułę naszego pisma, otwarte jest na Państwa współpracę, oczekuje sugestii i propozycji, w jaki sposób wspólnie możemy wzbogacić nasze kwartalne spotkania w przyszłości.

Rada Programowa
„Przeglądu Gazowniczego”

Adam Cymer

Miroslaw Dobrut

Maja Girycka

Włodzisław Kleniewski

Leszek Łuczak

Marzena Majdzik

Bożena Malaga-Wrona

Mieczysław Menzyński

Cezary Mróz

Małgorzata Polkowska

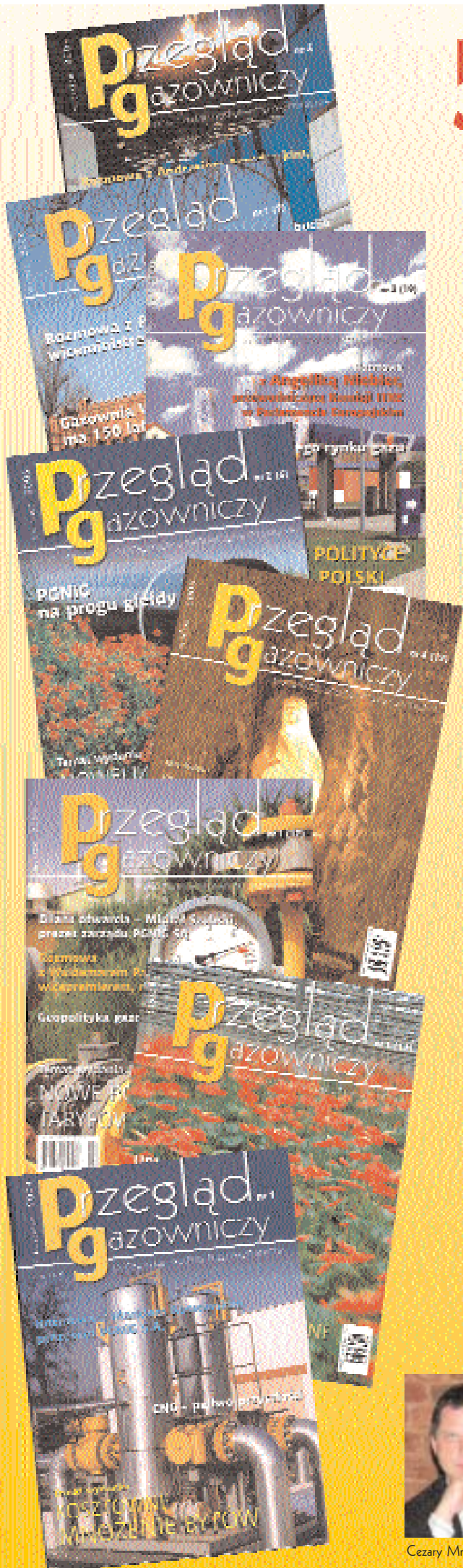
Andrzej Schoeneich

Emilia Tomalska

Katarzyna Wróblewicz

● **1 października br.** Zakład Remontowy Urządzeń Gazowniczych Sp. z o.o. w Pogórskiej Woli obchodził jubileusz 10-lecia istnienia firmy jako spółki z o.o.

ZRUG Sp. z o.o. jest jedną z większych wyspecjalizowanych firm, działających w branży gazowniczej w Polsce, posiadającą 40-letnie doświadczenie w budowie sieci gazowych, urządzeń gazowniczych oraz innych rozwiązań dla branży gazowniczej.

W swojej historii ZRUG Sp. z o.o. zanotował wiele znaczących osiągnięć: w 1971 roku zastosował po raz pierwszy w Polsce rury polietylenowe do budowy sieci rozdzielczej. Wykonując trudne przekroczenie rzeki Bug gazociągiem wysokoprężnym DN 300, firma połączyła systemy przesyłowe gazu z Ukrainy i Polski. W 2005 roku firma zakończyła budowę nowoczesnej Centralnej Instalacji Osuszania Gazu w Maćkowicach, jednej z największych w Polsce.

ZRUG jest jedną z niewielu firm, które rozszerzyły swoją ofertę o usługi z branży ochrony katodowej gazociągów.

● **8 października br.** Ustawa z 8 października 2008 roku o zmianie ustawy o izbach gospodarczych przekazana została do Senatu RP. W nowelizacji ustawy proponowane są nowe, korzystne dla samorządu gospodarczego rozwiązania.

● **9 października br.** Jubileusz 60-lecia istnienia firmy Apator Metrix S.A. Główne uroczystości odbyły się na żaglowcu Dar Pomorza w Gdyni. Równolegle w Tczewskim Centrum Wystawienniczo-Regionalnym można było zwiedzać wystawę poświęconą firmie. Okrągła rocznica była okazją do zaprezen-

towania bogatej historii oraz podsumowania osiągnięć i dorobku technicznego.

● **15 października br.** Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ–SYSTEM S.A. przejął aportem od Skarbu Państwa majątek przesyłowy o wartości prawie 950 mln złotych, który został przekazany przez PGNiG SA w ramach dywidendy rzeczowej z zysku za 2007 rok. W ten sposób wartość majątku przesyłowego będącego własnością GAZ–SYSTEM S.A. wzrosła do ponad 3 mld złotych. Zgodnie z zaktualizowaną „Polityką dla przemysłu gazu ziemnego”, planowane jest wniesienie przez Skarb Państwa aportem majątku przesyłowego do GAZ–SYSTEM S.A. jeszcze raz, w 2009 roku, w ramach dywidendy rzeczowej z zysku PGNiG za 2008 rok.

● **22 października br.** Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie odwołało ze składu zarządu Operatora Gazociągów Przesyłowych GAZ–SYSTEM S.A. Krzysztofa Rogalę, członka zarządu ds. finansowych, oraz Pawła Stańczaka, członka zarządu ds. technicznych.

Walne Zgromadzenie podjęło także decyzję w sprawie zmian w składzie Rady Nadzorczej. Ze składu Rady Nadzorczej odwołano Marzannę Kwiecień.

W skład Rady Nadzorczej zostali powołani: Jan Matuszewski oraz Rafał Wardziński.

● **23–25 października br.** W Warszawie odbył się XXV jubileuszowy zjazd delegatów Polskiego Zrzeszenia Inżynierów i Techników Sanitarnych. Zjazd wytyczył nowe kierunki działania i wybrał władze na nową kadencję 2008–2012. Prezesem został ponownie prof. Andrzej Królikowski, a wiceprezesami – Mieczysław Menżyński, prof. Bogdan Mizieliński oraz Jerzy Pszczoła. Mieczysław Menżyński został wybrany przedstawicielem PZITS do Rady Krajowej FSNT-NOT.

● **27 października br.** PGNiG oraz Grupa LOTOS i Grupa ENERGA podpisały list intencyjny w sprawie budowy nowoczesnej elektrowni gazowej w Gdańsku. Nowa inwestycja pracować będzie głównie na potrzeby rafinerii.

● **Listopad br.** GAZOBUDOWA Zabrze potwierdziła, że potrafi sprostać najbardziej rygorystycznym terminom realizacji inwestycji. Firma zakończyła realizację I etapu budowy Gazu Ziemnego Kościan–Brońsko do dwóch stacji redukcyjno-pomiarowych IO w rejonie Huty Głogów (SRP KGHM Żukowice) i rejonie EC Polkowice (SRP KGHM Polkowice).

64,5 km gazociągu DN 350 w pełnym zakresie oraz 64,8 km rurociągu PE DN 40 dla linii światłowodowej wykonano w rekordowym czasie 4,5 miesiąca.

29 października podczas uroczystej gali Karol Kalemba, prezes zarządu Biura Studiów i Projektów Gazownictwa Gazprojekt S.A., odebrał Złotą Statuetkę Dolnośląskiego Certyfikatu Gospodarczego (DCG). Certyfikat ten przyznaje Kapituła Dolnośląskiego Certyfikatu Gospodarczego, działającego pod przewodnictwem Marka Łapińskiego, marszałka województwa dolnośląskiego; wyróżniane są nim podmioty gospodarcze Dolnego Śląska, wnoszące wkład w rozwój regionu poprzez jakość i innowacyjność produktów lub świadczonych usług oraz stabilność tworzonych miejsc pracy. W misję tę doskonale wpisuje się strategia działania Gazoprojektu, polegająca zarówno na stałym rozwoju usług projektowych, konsultingowych i inżynierskich, jak i zapewnianiu miejsc pracy w regionie. BSiPG Gazoprojekt S.A. po raz trzeci otrzymał certyfikat wiarygodności i jakości gospodarczej, co świadczy o tym, że jest firmą wiarygodną zarówno dla swoich klientów, jak i, urzędów administracji państwowej.

● **2 listopada br.** Firma ILF Consulting Engineers Polska Sp. z o.o. obchodziła jubileusz 10-lecia.

Od lewej: Adolf Feizlmayer (jeden z założycieli spółki), Andrzej Dercz, prezes zarządu spółki, oraz Mirosław Dobrut.

● **12 listopada br.** W „Monitorze Polskim” nr 86 poz. 759 opublikowano zarządzenie prezesa Rady Ministrów w sprawie Komitetu Sterującego ds. Projektu Terminal LNG w Świnoujściu. Zarządzenie określa zadania, skład i sposób działania komitetu jako organu pomocniczego prezesa Rady Ministrów.

● **13 listopada br.** Po trzech kwartałach 2008 roku Grupa Kapitałowa PGNiG osiągnęła zysk netto w wysokości 1,24 mld złotych. Natomiast skonsolidowany zysk netto GK PGNiG w trzecim kwartale 2008 roku wyniósł 180 milionów złotych. Osiągnięte wyniki finansowe są zbliżone do oczekiwań rynku i potwierdzają stabilną pozycję spółki.

Na podkreślenie zasługuje 17-procentowy wzrost przychodów ze sprzedaży. W III kwartale 2008 roku wyniosły one 3654 mln złotych, wobec 3135 mln złotych w analogicznym okresie ubiegłego roku. Jest to rezultat przede wszystkim wyższych przychodów ze sprzedaży gazu ziemnego, ale również wyższych wpływów z usług geofizyczno-geologicznych i poszukiwawczych.

PGNiG systematycznie zwiększa zakres prowadzonej działalności poza obszarem handlu gazem. Po trzech kwartałach 2008 roku przychody z usług poszukiwawczych wzrosły o 40 procent w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego, a przychody z usług geofizyczno-geologicznych były o 25 procent wyższe.

● **13 listopada br.** Zarząd Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa SA podjął uchwałę o przyjęciu „Strategii Grupy Kapitałowej PGNiG w perspektywie roku 2015”. (więcej na str. 28)

● **18 listopada br.** Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy PGNiG SA dokonało zmian w Radzie Nadzorczej Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa. Zarządzono także przerwę w obradach do 26 listopada 2008 r.

Decyzją NWZA ze składu Rady Nadzorczej zostali odwołani: dr Joanna Stuglik oraz Hubert Konarski. Powołało natomiast Macieja Kaliskiego i Marka Karabułę.

Prof. Maciej Kaliski to absolwent Wydziału Wiertniczo-Naftowego Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. Obecnie jest zastępcą kierownika Katedry Inżynierii Gazowniczej oraz kierownikiem specjalności ekonomika i zarządzanie produkcją w przemyśle naftowym i gazowniczym. Jest także dyrektorem Departamentu Ropy i Gazu w Ministerstwie Gospodarki. Profesor Kaliski jest autorem i współautorem ponad 100 publikacji krajowych i zagranicznych oraz 20 książek, monografii i skryptów. Specjalista w zakresie bezpieczeństwa energetycznego, restrukturyzacji przedsiębiorstw, zarządzania wartością firmy. Ma prawie 20-letnie doświadczenie w zarządzaniu dużymi przedsiębiorstwami i korporacjami z udziałem kapitału zagranicznego.

Marek Karabuła jest absolwentem Wydziału Zarządzania Akademii Ekonomicznej w Krakowie (1996). Od 10 stycznia 2008 roku pełni funkcję prezesa Zarządu Nafty Polskiej S.A., od 7 lutego 2008 r. jest wiceprzewodniczącym Rady Nadzorczej PKN Orlen SA. Marek Karabuła od grudnia 2005 do października 2006 roku pełnił funkcję członka zarządu Rafinerii Trzebinia S.A.; od marca 2006 do października 2006 roku – funkcję członka zarządu ORLEN Oil Sp. z o.o.; od grudnia 2004 do października 2005 roku – funkcję wiceprezesa zarzą-

Przy Izbie Gospodarczej Gazownictwa powołano Grupę Roboczą Ekspertów ds. Unifikacji Terminologii z zakresu gazownictwa w składzie:

Andrzej Barczyński (WSG Sp. z o.o.),
Anna Graniczka (radca prawny PGNiG SA),
Adam Jarek (KSG Sp. z o.o.),
Krystyna Kuchta (były pracownik PGNiG SA oraz OGP GAZ–SYSTEM S.A.),
Rafał Leszczyński (OGP GAZ–SYSTEM S.A. Świerklany),
Juliusz Oleszkiewicz (były pracownik PGNiG SA oraz OGP GAZ–SYSTEM S.A.),
Grzegorz Rosłonek (CLPB PGNiG SA),
Tadeusz Teperek (OGP GAZ–SYSTEM S.A.),
Maciej Witek (OGP GAZ–SYSTEM S.A. Rembelszczyzna),
Dariusz Sobkiewicz (OGP GAZ–SYSTEM S.A. Rembelszczyzna)
Jarosław Barwicki (SGT EuRoPol GAZ S.A.).
Pracom grupy będzie przewodniczył Juliusz Oleszkiewicz.

Powołanie Grupy Ekspertów ds. Unifikacji Terminologii związane jest z działalnością standaryzacyjną Izby Gospodarczej Gazownictwa i trwającymi pracami nad opracowywaniem standardów technicznych dla gazownictwa. Konieczne stało się dokonanie przeglądu i ujednoczenia terminologii oraz definicji określonych m.in. w prawie energetycznym i szeroko pojętych przepisach technicznych w zakresie gazownictwa (ustawy, rozporządzenia wykonawcze, normy krajowe i zakładowe PGNiG SA).

dokończenie na str. 23

Czy obecny kryzys finansowy stanowi zagrożenie dla sektora gazu ziemnego?

Wzrasta zużycie gazu ziemnego na świecie

Aleksander Wasilewski

W 2007 r. zużycie gazu ziemnego wzrosło o 2,5 proc. w porównaniu z 2006 r. i wyniosło prawie 3 bln m sześć. Stosunkowo wysoki przyrost zużycia odnotowano zarówno w krajach wysoko uprzemysłowionych, jak i rozwijających się. Ponadto, należy podkreślić, że na kontynencie europejskim bardzo duży wpływ na poziom wydobycia i popyt miały dwie – w ostatnich latach – ciepłe zimy. Gaz ziemny ugruntował swoją pozycję jako paliwo pożądane zwłaszcza w produkcji energii elektrycznej, przemyśle petrochemicznym i gospodarce komunalnej.

CECHY CHARAKTERYSTYCZNE SEKTORA GAZOWEGO

Tylko ok. 20 proc. wydobywanego w świecie gazu ziemnego trafia do handlu międzynarodowego, a 10–12 proc. – do handlu transkontynentalnego. Handel gazem jest oparty na bardzo rygorystycznych zasadach „kupuj albo płać” lub „dostawaj albo płać”, która obowiązuje eksportera i importera. Dlatego trudno będzie utworzyć organizację eksporte-

10 największych producentów gazu ziemnego w świecie w 2007 r., w mld m sześć.

Nazwa kraju	2007 r.	2002 r.
Rosja	653,1	594,9
USA	560,2	565,7
Kanada	177,0	179,0
Iran	101,0	75,0
Algieria	93,4	80,4
Norwegia	87,7	65,5
Wielka Brytania	73,7	103,6
Turkmenistan	72,8	53,5
Holandia	71,2	59,9
Arabia Saudyjska	70,0	56,7

Źródło: Miesięcznik „Nieftiegazowaja Wiertikal” Nr 3 (182), Moskwa luty 2008, s. 63, BP Statistical Energy Review, Oil & Gas Journal, EIA

Kondycja finansowa PGNiG jest dobra i oparta na silnych, zdrowych fundamentach. Oczywiście, obserwujemy to, co dzieje się na rynkach finansowych i będziemy elastycznie reagować na wszelkie zmiany. Kryzys finansowy daje nam również szansę na rozwój firmy. Okres problemów finansowych na rynkach i spadających cen ropy będziemy starali się wykorzystać, szukając perspektywicznych licencji poszukiwawczo-wydobywczych oraz spółek, które moglibyśmy przejąć, aby zdobyć dostęp do własnych zasobów. PGNiG nie ma długów, ma natomiast znaczne środki własne i otwartą linię kredytową na bardzo dobrych warunkach. Dlatego optymistycznie patrzymy w przyszłość oraz aktywnie szukamy możliwości do inwestycji i rozwoju firmy.

Michał Szubski,
prezes PGNiG SA

rów gazu ziemnego na wzór OPEC, której członkowie mogą określać limity wydobycia, będące wynikiem popytu i podaży. Podejmowane przez Rosję, Katar i Iran próby stworzenia kartelu to nie to samo. W przypadku gazu ziemnego jest to niewykonalne, co wynika z natury wydobycia, transportu i sprzedaży tego surowca.

W dotychczasowej historii gazu ziemnego to, co nazywamy „kryzysem energetycznym” nigdy nie miało związku z niedoborem lub nadprodukcją tego surowca. W przypadku ropy naftowej zjawisko to miało charakter finansowy, a nie związany z brakiem fizycznych dostaw ropy.

Wszelkie zawirowania wokół gazu ziemnego miały charakter konfliktów lokalnych (Rosja–Białoruś; Rosja–Azerbejdżan; Rosja–Ukraina) i wynikały z opłat za dostawę gazu.

W pierwszych dniach października 2008 r. nastąpił spadek cen na rynku surowców energetycznych, spowodowany nasileniem się obaw o popyt globalny na surowce oraz znacznym umocnieniem się dolara amerykańskiego w stosunku do innych walut. Szczególnie gwałtownie spadły ceny ropy naftowej (w pierwszej dekadzie tego miesiąca poniżej psychologicznego poziomu 90 USD za baryłkę), a w kolejnych tygodniach poniżej 50 USD za baryłkę. Spowoduje to obniżenie kosztów produkcji we wszystkich segmentach gospodarki i będzie sprzyjać inwestycjom w sektorze energetycznym.

dokończenie na str. 12

Wracamy do funkcji państwa

Rozmowa z prof. dr. **MARKIEM BELKĄ**,
dyrektorem departamentu europejskiego
w Międzynarodowym Funduszu Walutowym

Krach na rynkach finansowych sieje spustoszenie w sektorze bankowym, z coraz wyraźniejszymi negatywnymi skutkami dla realnej gospodarki. Dla naszego kwartalnika najważniejsze pytanie brzmi: jakie największe zagrożenie może przynieść kryzys finansowy dla sektora energetycznego, w tym zwłaszcza dla rynku gazu?

Tu są dwa problemy. Po pierwsze, może nastąpić zahamowanie inwestycji. Inwestycje mogą w ogóle stanąć, jeśli będzie *credit crunch*. Jeśli nawet kredyt będzie dostępny, może się okazać, że koszt kredytu bardzo ograniczy jego dostępność. Po drugie, pewne inwestycje w sektorze paliwowo-energetycznym, na przykład poszukiwanie nowych złóż czy planowane wcześniej inwestycje energooszczędne i modernizacyjne mogą zostać chwilowo zawieszony z powodu załamania cen na światowym rynku paliw. To są te dwa niebezpieczeństwa. Jestem raczej pesymistą. Pierwsze skutki kryzysu dla sektora energetycznego mogą być niekorzystne.

Czy da się dzisiaj oszacować skalę niebezpieczeństw, które może przynieść ten kryzys?

Tak naprawdę nikt tego nie wie. Obawiamy się, że kryzys może być głęboki i długotrwały. A jeśli będzie głęboki, to trudno powiedzieć, że łatwo będzie z niego wyjść. Taka jest natura kryzysów. Podczas gwałtownego załamania koniunktury pogarszają się wszystkie indykatory gospodarcze i wskaźniki kapitałowe banków, i bardzo trudno jest wychodzić z tego. Kiedyś uważano, że po głębokim kryzysie następuje szybkie odbicie. Niestety, teraz jest inaczej.

Polska jest bardzo zagrożona tym kryzysem?

Notowania Polski są bardzo przyzwoite we wszystkich ważnych makro wskaźnikach. W naszym regionie wyżej są oceniane tylko Czechy. Gdybyśmy dzisiaj byli w przededniu wejścia do strefy euro, byłibyśmy poza wszelkim podejściem. Niestety, zaniedbaliśmy to.

A jak się ocenia dotychczas zastosowane środki, mające przeciwdziałać kryzysowi?

Za wcześnie, żeby o tym mówić. Trudno powiedzieć, jak kształtowałyby się koniunktura bez tych środków. Bodziec fiskalny, czyli wydatkowy, ma to do siebie, że działa z dużym opóźnieniem. Na razie zatem trudno powiedzieć, jak on zadziałał.

Dlaczego w sytuacji pewnej niepewności efektów, podejmuje się działania podtrzymujące konsumpcję, a nie widać inicjatyw wspierających inwestycje?

Bo to szybciej działa. Żeby uruchomić inwestycje, trzeba czasu. A wszyscy boją się gwałtownego tąpnięcia już dzisiaj.

Czy w tej sytuacji państwo – najczęściej właściciel lub współwłaściciel firm sektora gazowego – może jakoś temu przeciwdziałać?

Aby stymulować koniunkturę, państwo może przyspieszyć realizację projektów energetycznych. Zarówno ze względu na własne bezpieczeństwo, jak i na globalne programy inwestowania w energetykę przyjazną środowisku. Tych procesów kryzys nie powinien przekreślać. W Międzynarodowym Funduszu Walutowym dominują opinie, że w obliczu nadchodzącego, niestety, chyba bardzo poważnego kryzysu, państwa powinny przyspieszyć inwestycje w konieczną infrastrukturę ze względu na bezpieczeństwo energetyczne, choćby stosując bodziec fiskalny. Mimo że ceny surowców są niskie, a koszty takich projektów wysokie. W sytuacji kryzysowej rynek będzie działał przeciwko takiemu myśleniu, ale rolą państwa jest temu przeciwdziałać. Stąd opinia Międzynarodowego Funduszu Walutowego, dbającego o stabilność na poziomie makro, że dla hamowania dekonunktury konieczna jest inicjatywa państw. Bank Światowy natomiast może wchodzić w konkretne projekty infrastrukturalne.

Rozmawiał Adam Cymer

Fot. PAP – Radek Pietruszka

dokończenie ze str. 10

PROGNOZY CEN GAZU ZIEMNEGO

Średnioroczna cena gazpromowskiego gazu dla krajów europejskich (z wyjątkiem odbiorców w krajach postradzieckich) w 2007 r. wyniosła ok. 273 USD za 1000 m sześć. W związku ze znacznym wzrostem w pierwszej połowie br. cen ropy naftowej, Gazprom planował sprzedawać 1000 m sześć. gazu w 2008 r., w cenie nawet 402 USD. Podkreślam, to były tylko prognozy. Ceny gazu w wieloletnich kontraktach eksportowych Gazpromu powiązane są z cenami ropy naftowej na rynkach światowych (tzw. koszyk produktów naftowych). Nie ulega wątpliwości, że w związku ze spadkiem cen ropy naftowej do poziomu poniżej 70 USD, Gazprom będzie musiał dokonać korekty ceny za 1000 m sześć. Pytanie tylko kiedy.

Obecnie nie ma parytetu pomiędzy ceną 1000 m sześć. a baryłką ropy. Jeżeli brać pod uwagę kaloryczność gazu ziemnego i produktów naftowych i ropy, to cena baryłki ropy powinna wynosić nie 130 USD, a 70–80 USD. To znaczy, że energia otrzymywana z gazu jest dużo tańsza niż z produktów naftowych. To z kolei spowodowało, że pojawiają się nowe elementy w określaniu cen gazu ziemnego – przywiązanie do cen energii elektrycznej i węgla kamiennego. Jednak, jak na razie, obowiązuje indeksowanie oparte na produktach naftowych.

Ekspertki gazpromowskie podkreślają, że cena 1000 m sześć. dla odbiorców nie zależy od producentów, lecz konsumentów. Nie robią tajemnicy z faktu, że w niektórych krajach europejskich 45 proc. ceny gazu dostarczanego końcowym odbiorcom to podatki. Tak jak w przypadku ropy naftowej, ob-

10 największych krajów świata pod względem posiadanych zasobów, w bln m sześć. według stanu na 1 stycznia 2008 r.

Nazwa kraju	bln m sześć.
Rosja	47,8
Iran	26,8
Katar	25,6
Arabia Saudyjska	7,2
ZAE	6,0
USA	6,0
Nigeria	5,2
Wenezuela	4,7
Algieria	4,5
Irak	3,2
10 krajów	139,0
Świat ogółem	175,2

Źródło: Miesięcznik „Nieftegazowaja Wiertikal” Nr 3 (182), Moskwa luty 2008, s. 63, BP Statistical Energy Review, Oil & Gas Journal, EIA

łożenie gazu ziemnego stosownym podatkiem to dla budżetów poszczególnych państw poważne kwoty. Kupujący, czyli odbiorca, płaci więc nie tylko za gaz jako towar, ale również za problemy budżetowe każdego państwa. Na przykład, w 2002 r. w Japonii cena 1000 m sześć. gazu dla przemysłu wynosiła 369, a dla ludności 1060 USD, w Portugalii odpowiednio 225 i 594, w Czechach 157 i 249, na Węgrzech 171 i 195, w Niemczech 170 i 339.

W 2004 r. słaby dolar spowodował globalny boom surowcowy, tak jak w latach 70. ub.w. Kraje zasobne w ropę naftową, jak np. Rosja czy Wenezuela, w sposób nieoczeki-

Strategiczne projekty nie są zagrożone

Zawirowania na rynkach finansowych w zdecydowany sposób wpłyną na plany inwestycyjne firm z sektora gazowego i elektroenergetyki. W dwóch obszarach. Po pierwsze, zmniejszona zostanie aktywność w zakresie nowych inwestycji, a nawet odtworzeniowych, ze względu na nieprzewidywalność uwarunkowań dla realizacji takich projektów i trudności z uzyskaniem dla nich finansowania. Po drugie – a to dotyczyć może także Polski – nastąpi ograniczenie akwizycji, a więc udział w projektach prywatyzacyjnych bądź fuzjach i przejęciach. Ten trend jest już widoczny na przykładzie prywatyzacji Enei. Gdyby oferta pojawiła się rok temu, przypuszczam, że inwestorzy branżowi nie byłiby w ogóle dopuszczeni, a gdyby jednak byli dopuszczeni – „biliby się” o akcje. Stało się jednak inaczej. To nieuniknione w sytuacji kryzysu, a jego dalsze skutki są dzisiaj trudne do przewidzenia.

Nawet duże firmy sektora gazowego uruchamiają programy oszczędnościowe, nie tylko w zakresie inwestycji, ale również kosztów bieżącej działalności. Uważam, że krótko- i średnio-terminowe plany rozwojowe ulegną zawieszeniu, natomiast długookresowe programy raczej się nie zmienią. W tej chwili jednak nie one są najważniejsze.

Tak można scharakteryzować korporacyjny punkt widzenia w warunkach dużej niepewności makroekonomicznej i finanso-

wej. Co innego spojrzenie na globalny rynek gazu i jego strategiczne projekty w Europie i poza nią. Sądzę, że będziemy mieli do czynienia z chwilowym zawieszeniem decyzji w kluczowych sprawach, nie sądzą jednak, by pryncypia się zmieniły. Ekspansja Gazpromu długoterminowo nie jest zagrożona. Projekty takie, jak Nord Stream i South Stream będą realizowane, bo leżą w interesie zarówno Rosji, jak i Europy. Nie sądzą, by kryzys diametralnie zmienił te plany.

Jeśli chodzi o polski rynek gazu i jego najbliższe otoczenie, również – co do strategicznych celów – niewiele może się zmienić. Zmiany mogą wynikać ze zmieniających się uwarunkowań, związanych głównie z finansowaniem tych inwestycji. Jednakże ponieważ czas ich realizacji jest stosunkowo długi, przewiduję jedynie ewentualne przesunięcia w czasie, nie sądzą jednak, by nastąpiły jakieś zmiany w samej strategii.

Inna kwestia to planowane duże projekty, związane z bezpieczeństwem energetycznym, projekty dywersyfikacyjne. Czy na przykład terminal LNG to projekt komercyjny czy strategiczny? Jeśli komercyjny, to kryzys finansowy może opóźnić jego realizację. Jeżeli strategiczny, powinien być realizowany bez względu na sytuację i nie powinien podlegać bieżącym cyklom koniunktury. Sądzą, że załamanie koniunktury w Polsce nie będzie ani dramatycznie głębokie, ani długotrwałe, jak twierdzą niektórzy analitycy.

Bogdan Pilch

Bezpieczeństwo zaopatrywania w gaz swoich klientów jest dla VNG – Verbundnetz Gas AG – centralnym elementem działalności przedsiębiorstwa. Gwarancja bezpieczeństwa zaopatrywania w gaz wymaga inwestowania w istniejące instalacje, takie jak gazociągi czy magazyny. Dla zwiększenia w przyszłości bezpieczeństwa zaopatrywania klientów w gaz, VNG zamierza nadal inwestować zarówno w swoją infrastrukturę techniczną, jak i w otwarcie własnych źródeł pozyskania gazu w Norwegii.

Jörn Lachmann,

kierownik Działu ds. Kontaktów Zagranicznych
VNG-Verbundnetz Gas AG w Lipsku

wany zaczęły na tym zarabiać miliardy dolarów. W tym miejscu warto przypomnieć, że w 1981 r. w USA inflacja była o wiele wyższa niż obecnie. Ronaldowi Reaganowi udało się jednak ją zahamować. Dolar się umocnił, a stopy procentowe poszły w dół. Spadły też ceny ropy naftowej z prawie 40 do 10 USD za baryłkę. Ten drastyczny spadek cen był ważny, przyczynił się bowiem do rozpadu ZSRR.

KRYZYS A INWESTYCJE

Dla produkcji i międzynarodowego oraz regionalnego handlu gazem ziemnym została stworzona niezbędna infrastruktura w krajach eksportujących i importujących. Na początku XXI w. składała się ona z 1 100 000 km gazociągów, 27 instalacji do skraplania gazu o rocznych mocach przerobowych 122 mln ton, 16 metanowców do przewozu gazu skroplonego o ogólnej pojemności 13 920 000 m sześć., 39 zakładów oczyszczania gazu o rocznych mocach 263 mld m sześć., 600 podziemnych magazynów gazu, zdolnych przyjąć na przechowanie 265 mld m sześć. i 4 500 000 km gazociągów dystrybucyjnych.

Kryzys finansowy nie będzie mieć wpływu na poszczególne segmenty sektora gazowego:

- **inwestycje w wydobywanie:** koszty związane z poszukiwaniem złóż gazowych i ich zagospodarowaniem są powiązane z operacjami dotyczącymi ropy naftowej, ponieważ gaz ziemny znajduje się w pokładach razem z ropą naftową, przy tego rodzaju złożach priorytetem jest wydobywanie ropy, gaz ma mniejsze znaczenie, dlatego koszty wydobywania gazu są niewielkie, w przypadku wydobywania wolnego gazu koszty inwestycji są porównywalne z wydobywaniem ropy. Tylko w 2008 r. przystąpiono do realizacji trzech wielkich projektów gazowych Jamal i Sztokman w Rosji i Osman – Południowy Jolotan w Turkmenistanie;
- **inwestycje w obróbkę gazu:** są w zasadzie prowadzone w pobliżu miejsc wydobywania i polegają na prostym oddzieleniu kondensatu od czystego gazu lub – w przypadku dużego zasilania – oddzielenia siarki i innych związków, np. CO₂, otrzymywane produkty uboczne przy oczyszczaniu gazu pokrywają koszty budowy i eksploatacji zakładów przetwórczych;
- **inwestycje w transport:** koszty budowy magistral gazowych stanowią jedną z ważniejszych składowych w ogólnej sumie kosztów dostaw do końcowych odbiorców

i mają istotny wpływ na rentowność gazowych krajów, zwłaszcza w handlu transkontynentalnym. Wybór środka transportu na duże odległości – gazociągami lub metanowcami – wynika z uwarunkowań techniczno-finansowych i zależy także od decyzji politycznych, w rezultacie każdy nowy projekt gazowy jest wartością samą w sobie, roczne koszty transportu 10–12 mld m sześć. metanowcami czy gazociągami są praktycznie takie same przy długości do 4000 km, do 2030 długość gazociągów przesyłowych może wzrosnąć dwukrotnie;

- **magazynowanie:** w najbliższych latach wzrosną inwestycje w budowę podziemnych magazynów gazu, co jest spowodowane sezonowym regulowaniem dostaw oraz stworzeniem w niektórych regionach świata ośrodków gazowych, pozwalających zwiększyć dostawy gazu;
- **dystrybucja:** w skali światowej do 2030 r. sieć dystrybucyjna wzrośnie dwukrotnie, a największe inwestycje będą ulokowane w Azji Południowej, inwestycje w dystrybucję gazu wyniosą 530–770 mld USD. Inwestycje te stanowią będą 50 proc. wszystkich inwestycji w przemyśle gazowym świata.

ROSJA UTRZYMUJE POZYCJĘ LIDERA

Od stycznia do czerwca 2008 r. w Rosji wydobyto 346,3 mld m sześć. gazu ziemnego. Nastąpił wzrost o 3,7 proc. w porównaniu z analogicznym okresem 2007 r. Gazprom zwiększył wydobywanie o 3,1 proc., a spółki naftowe odnotowały spadek wydobywania gazu o 7,34 proc. Największy wzrost wydobywania, bo aż o 78 proc., odnotowały niezależne od Gazpromu spółki gazowe. Na podkreślenie zasługuje wzrost o 1,7 razy na złożu Saczalin 1. Według danych Ministerstwa Rozwoju Ekonomicznego Federacji Rosyjskiej za półrocze, na rynek krajowy dostarczono 211,7 mld m sześć., 97,8 proc. poziomu wielkości z 2007 r., w tym do elektrowni elektrycznych RAO JES Rosji 83,4 mld m sześć. Odbiorcom krajowym Gazprom dostarczył 183,2 mld m sześć.

Eksport gazu wzrósł o 13,9 proc. i wyniósł 131,11 mld m sześć., przy czym dostawy do krajów Europy Zachodniej wzrosły o 22,2 proc. i wyniosły 65,7 mld m sześć. Do krajów Europy Środkowej dostawy wyniosły 23,92 mld m sześć., (wzrost o 38 proc.), a do krajów WNP oraz Litwy, Łotwy i Estonii dostarczono 40,02 mld m sześć. (spadek o 5,5 proc.). Na uwagę zasługuje wzrost udziału odbiorców w Europie Zachodniej w imporcie rosyjskiego gazu z 53,4 proc. do 65,2 proc. Największym importerem pozostają Niemcy (22 mld m sześć.) oraz Włochy i Francja. Zmniejszyły import gazu z Rosji Grecja i Wielka Brytania. Z krajów Europy Środkowej największy import odnotowały Węgry – 4,79 mld m sześć. W 2007 r. gaz ziemny zapewnił 13 proc. wpływów eksportowych Rosji.

KONFLIKT ROSYJSKO-GRUZIŃSKI MOŻE OBNIŻYĆ BEZPIECZEŃSTWO GAZOWE UE

Agresja zbrojna Rosji na Gruzję oraz uznanie przez Kreml niepodległości Abchazji i Osetii Południowej stanowią bezpośrednie zagrożenie dla porządku energetycznego, ja-

Świat już się zmienił. Drastycznie spadły ceny ropy w związku z popytem światowym na energię. Nie należy spodziewać się rychłego powrotu do wysokich cen i szybkiego końca kryzysu. Mam wrażenie, że większość firm energetycznych jest do tego przygotowana, ponieważ od pewnego czasu koniec cyklu był do przewidzenia. Chociaż muszę przyznać, że tempo i skala kryzysu również dla nas są zaskakujące.

Niskie ceny ropy oznaczają niskie ceny gazu, chociaż należy pamiętać, że rynek gazu nie jest tak płynny, jak rynek ropy. Jest bardzo prawdopodobne, że ceny gazu będą niskie, ale za to będzie brakować wolnych ilości gazu na rynku. Może go zabraknąć dla tych podmiotów, które nie mają zawartych wieloletnich kontraktów na jego zakup, lub dla tych, które mają dziurę w swoim bilansie. Należy również zrozumieć producenta – po co ma sprzedawać surowiec, który może spokojnie leżeć w ziemi, jeżeli jego cena jest niska. Natomiast firmy, które od lat stale współpracują w zakresie handlu gazem, raczej nie powinny mieć problemów, a ich inwestycje nie powinny być zagrożone, ponieważ mają one wypracowane obroty i marże. Myślę, że w trudnych czasach procentować będzie wieloletnie partnerstwo w biznesie.

Paul A. Wolters, E.ON Ruhrgas AG

ki w ostatnich dwudziestu latach powstał w Regionie Morza Kaspijskiego (RMK). Następstwa konfliktu rosyjsko-gruzińskiego tworzą nową sytuację wokół wydobycia, transportu i eksportu ropy naftowej i gazu ziemnego z państw RMK i w przyszłości mogą obniżyć poziom bezpieczeństwa energetycznego UE.

Lokalny w istocie konflikt zbrojny miał na celu nie tylko ograniczenie współpracy państw Kaukazu Południowego i Azji Środkowej z NATO i UE, ale też zademonstrowanie zdecydowanych działań w obronie historycznych interesów Rosji w RMK. Operacja wojskowa w Gruzji wpisuje się także w konsekwentnie realizowaną przez Kreml petropolitykę, która ma na celu – obok utrzymania swojej oferty eksportowej – zachowanie kontroli (lub znaczącego udziału w jej sprawowaniu) nad głównymi trasami transportu ropy i gazu w przestrzeni postradzieckiej: od miejsc wydobycia do końcowych odbiorców.

Najważniejszymi producentami gazu ziemnego są Turkmenistan, Uzbekistan i Kazachstan. Liderem pod względem odkrytych złóż (150) i udokumentowanych zasobów (6,1 bln m sześć.) jest Turkmenistan. W 2007 r. w Turkmenistanie wydobyto 72,8 mld m sześć., a na eksport przeznaczono 53,5 mld m sześć., głównie do Rosji i Iranu (8 mld m szeć.). Spożycie wewnętrzne Turkmenistanu wynosi 19–20 mld m szeć. rocznie. Od 2009 roku Turkmenistan planuje eksport gazu do Chin – docelowo 40 mld m szeć. rocznie. W tym samym roku w Uzbekistanie wydobyto 60 mld m szeć. Eksport do Iranu wyniósł 14 mld m szeć. Kazachstan wydobył 29,2 mld m szeć. Ubiegły rok miał bardzo duże znaczenie dla bilansu energetycznego Azerbejdżanu. Wydobycie 17 mld m szeć. pozwoliło na zerwanie kontraktu na import gazu z Rosji po cenie 235 USD za 1000 m szeć.

i dostarczenie Iranowi 1,79 mld m szeć. po 300 USD za 1000 m szeć.

Podstawowym problemem rozwoju sektora gazowego w Azji Środkowej jest brak infrastruktury transportowej, która pozwalałaby na eksport gazu w innych kierunkach, z pominięciem Rosji. Zbudowany jeszcze w czasach Związku Radzieckiego system gazociągów Azja Środkowa–Centrum i Buchara–Ural gwarantuje Rosji sprawowanie kontroli nad wydobyciem i cenami. Jeszcze w 2005 r. Gazprom kupował rocznie ok. 50 mld m szeć. gazu środkowoazjatyckiego po cenie 45 USD za 1000 m szeć., a następnie sprzedawał go po 250–270 USD odbiorcom w Europie Zachodniej. W 2007 r. Rosja kupiła 64 mld m szeć. gazu z Turkmenistanu (65 proc.), Uzbekistanu (22 proc.) i Kazachstanu (15 proc.).

W marcu br. szefowie spółek gazowych Turkmenistanu, Kazachstanu i Uzbekistanu poinformowali Aleksieja Millera, prezesa zarządu Gazpromu, że od 1 stycznia 2009 r. Rosja będzie płacić za gaz środkowoazjatycki po cenach europejskich. Krok po kroku republiki środkowoazjatyckie uwalniają się od zależności gazowej Rosji, w Turkmenistanie i Uzbekistanie weszły w życie nowe przepisy prawne, stwarzające dobre warunki dla inwestycji zagranicznych. W trakcie budowy jest gazociąg Azja Środkowa–Chiny, którego roczne moce przesyłowe wyniosą 30 mld m szeć. gazu. Uzbekistan już zapowiedział, że nie przedłuży z Rosją obowiązującego do 2012 r. porozumienia o sprzedaży gazu.

Aleksander Wasilewski

radca w MSZ, znawca światowego rynku gazu

Źródło: K. N. Miłowidow, A. G. Korżubajew, L. W. Eder, *Nieftiegazo-obieszczenie globalnej ekonomii, Moskwa 2006, s. 194. Autorzy są pracownikami naukowymi Rosyjskiego Państwowego Uniwersytetu Nafty i Gazu im. I. M. Gubkina w Moskwie.*

PODSUMOWANIE:

1. Obecny kryzys finansowy nie ma przełożenia na inwestycje w sektorze gazu ziemnego, ponieważ inwestycje w tej branży mają charakter długoterminowy, są przygotowywane przez wiele lat, realizowane przez dziesiątki lat, a gaz ziemny jest jedną z najlepszych lokat środków finansowych.
2. Gaz ziemny w odróżnieniu od ropy naftowej czy miedzi nie jest towarem notowanym na giełdach światowych, a to gwarantuje, że jego końcowa cena gwarantuje opłacalność inwestycji.
3. Spółki sektora gazowego, podobnie jak naftowego, są notowane na giełdach, a w większości z nich pakiet kontrolny posiadają skarby państwa. W praktyce są ściśle powiązane z regulacjami rządowymi, ponieważ od ich działalności zależą budżety wielu krajów. Dlatego nawet chwilowe zawrócenie na giełdach nie mają wpływu na ich przyszłość inwestycyjną.

Czy rząd wesprze Gazprom?

Jeremi Zarzycki

Rząd Federacji Rosyjskiej przyjął 7 listopada br. tzw. program antykrzysowy, który zakłada uczestnictwo państwa w procesie stabilizacji rynku finansowego oraz wsparcie finansowe dla największych podmiotów uczestniczących w tworzeniu PKB. Projektem tym objęto osiem banków oraz największe przedsiębiorstwa sektora naftowo-gazowego.

W październiku nastąpił gwałtowny odpływ depozytów bankowych, łącznie 354 mld EUR z banków rosyjskich. Dane te potwierdził Sergiej Ignatiew, prezes Narodowego Banku Rosji. Fakt ten spowodował, iż międzynarodowa agencja ratingowa Moody's obniżyła prognozę ratingu dla rosyjskich banków z „pozytywnej” na „stabilną”, podobnie obniżyła prognozę dla państwa. Podaje się różne kwoty, które już zaangażowano z tzw. funduszu rezerw w realizację programu antykrzysowego, jednak wiarygodna wydaje się kwota ok. 270 mld USD, którą rząd FR przeznaczył na ten cel. Korektą objęto również prognozę wzrostu gospodarczego w 2009 r.; zakłada się ok. 3% wzrostu PKB.

W tej złożonej sytuacji finansowo-ekonomicznej kraju dość odważne, jeśli chodzi o program inwestycyjny sektora gazowego, są plany Gazpromu. Walery Gołubiew, wiceprezes zarządu Gazprom, 3 grudnia poinformował, że w 2009 r. spółka przeznaczy ok. 34 mld USD na inwestycje, które obejmą m.in. megasystem gazociągowy Bowanenkowo-Ukhta, projekt Jamał, gazociąg Griazowiec-Wyborg oraz drugi megaprojekt – eksploatację złoża szelfowego Sztokman.

Oficjalnie Gazprom wystąpił do rządu o wsparcie tych projektów kwotą w wysokości 100 mld rubli.

Z wypowiedzi dyrektora Shtockman Development AG, odpowiedzialnego za wydobycie gazu z szelfu Juriha Komarowa, wynika, że z uwagi na zdolność kredytową i płynność finansową, realizacja tego projektu będzie opóźniona. Ocena opłacalności wydobycia gazu z tego złoża jest uzależniona również od

ceny ropy naftowej. Przy cenie ok. 50 USD za baryłkę ropy, wydobycie gazu na tym złożu jest na granicy opłacalności. Tak więc, powodzenie większości planów inwestycyjnych Gazpromu i jego spółek zależnych jest ściśle związane z dostępem do środków finansowych, z których projekty będą finansowane. Biorąc pod uwagę rozmiar tych projektów i szacunkowe kwoty, które trzeba przeznaczyć na ten cel, wątpliwe jest, aby bez pomocy państwa zostały one zrealizowane. Trudno przewidzieć, na ile rząd FR, zdecyduje się wspierać programy inwestycyjne Gazpromu. O pomoc proszą również inne spółki, np. z sektora przemysłu ciężkiego (wydobycie metali i metalurgii) i sektora budowlanego.

Odtwarzanie starzejącej się infrastruktury sektora gazowego, eksploatacja nowych złóż gazowych, tzw. trudno dostępnych ze względów technicznych, będą wymagały znacznych nakładów finansowych, które będą miały istotny wpływ na realizację zobowiązań Gazpromu, wynikającą z podpisanych umów na dostawy gazu do Europy. Przedstawiciele rządu FR starają się o pozyskanie partnerów zachodnich dla realizacji tych planów. W rozmowy na ten temat zaangażowany jest bezpośrednio sam premier W. W. Putin. Ostatnio odbył spotkania z przedstawicielami koncernu E.ON. Zarząd Gazpromu również aktywnie uczestniczy w spotkaniach mających na celu pozyskanie partnerów dla realizacji swych projektów. Prowadzi rozmowy m.in. z Exxon-Mobil, BP, ConocoPhillips w sprawie wydobycia ropy i gazu w warunkach arktycznych.

Należy również odnotować dużą aktywność FR w sprawie utworzenia „gazowego OPEC”. W Moskwie 23 grudnia odbędzie się spotkanie państw-eksporterów gazu, na którym będzie omawiana kwestia utworzenia takiej organizacji.

Powodzenie realizacji planów inwestycyjnych Gazpromu jest ściśle związane również z tendencją popytu na gaz potencjalnych odbiorców, a tym samym – cenami gazu w roku 2009 i w latach następnych. Biorąc pod uwagę fakt, iż w dobie kryzysu wiele przedsiębiorstw zaczyna ograniczać produkcję, tendencja spadkowa cen gazu może przyjąć fazę dłuższą niż przewidywały to prognozy analityków Gazpromu. Konsekwencją tego procesu będzie zapewne spadek popytu na ten surowiec, a tym samym konieczność zmniejszenia jego wydobycia. Przy takiej prognozie trudno będzie Gazpromowi znaleźć środki niezbędne do sfinansowania inwestycji. Zestawienie danych mikro- i makroekonomicznych sektora gazowego skłania do opinii, że realizację części tych planów inwestycyjnych Gazprom będzie musiał przełożyć w czasie. Trudno bowiem oczekiwać, aby budżet państwa sfinansował całość. Rząd FR czeka bowiem walka z kryzysem finansowo-ekonomicznym, który już powoduje wzrost bezrobocia, inflację roczną na poziomie 15%, powolne, acz widoczne słabnięcie rubla, spadek produkcji krajowej. Prace rządu FR będą się koncentrowały – w mojej opinii – na przeciwdziałaniu skutkom kryzysu i wprowadzaniu mechanizmów osłonowych dla poszczególnych sektorów gospodarki. Wątpliwe jest raczej, aby Gazprom korzystał ze szczególnych prerogatyw w tym zakresie.

Korespondencja z Algierii

Programy rozwoju mimo kryzysu

Andrzej Piwowarski

Mimo kryzysu finansowego, znaczącego i szybkiego spadku cen ropy naftowej, światowy rynek gazu nie rezygnuje z przyjętych celów strategicznych i poszukiwania nowych kierunków rozwoju.

Potwierdza to kolejny, czwarty już, Algierski Tydzień Energetyczny – SEA 4, który 15–19 listopada br. zgromadził pod hasłem: „Nowy świat energii – nowe wyzwania i możliwości” ponad tysiąc uczestników z całego świata, zainteresowanych możliwością inwestowania w algierski sektor energetyczny i udziałem w dużych projektach infrastrukturalnych, jak choćby w budowie gazociągu transsaharyjskiego Nigeria–Niger–Algieria.

Towarzysząca konferencji wystawa ALOGE 4 zgromadziła 260 firm z 26 krajów. Po raz pierwszy wystawcą był również PGNiG SA wspólnie ze spółką PNiG „Nafta” z Piły, prezentując ofertę usług w dziedzinie poszukiwawczo-wydobywczej.

Algierski Tydzień Energetyczny SEA 4 składał się z trzech części: 6. Międzynarodowej Konferencji Strategicznej – CSI 6 – na temat możliwości inwestowania w algierski sektor energetyczny, 8. Dni Naukowo-Technicznych – JST 8 oraz 4. Międzynarodowej Wystawy Naftowo-Gazowniczej ALOGE 4.

Otwierający konferencję algierski minister energetyki i górnictwa, dr Chakib Khelil, wskazywał coraz większe możliwości inwestowania w sektorze energetycznym, dzięki nowym regulacjom prawnym i systemom zachęt dla inwestycji bezpośrednich i porozumień partnerskich z firmami miejscowymi.

Obecna na konferencji Neeli Kroers, komisarz ds. konkurencji Komisji Europejskiej, stwierdziła, iż Algieria jest strategicznym partnerem UE w sprawach energetycznych, a współpraca między nimi koncentruje się na wspólnych projektach w zakresie budowy infrastruktury, wykorzystania nowych technologii oraz rozwoju energetyki odnawialnej, jak energia słoneczna i wiatrowa.

DLACZEGO ALGERIA?

Między innymi, dlatego że ponad 60% powierzchni kraju, liczącej ok. 2,6 miliona km², stanowią tereny sedymentacyjne, potencjalnie gazo- i roponośne. Algieria posiada około 3% światowych zasobów gazu ziemnego, około 4600 miliardów m³ udokumentowanych zapasów. Jest szóstym producentem na świecie gazu ziemnego i drugim eksporterem LNG.

W 2007 r. wydobycie gazu ziemnego wyniosło około 153 mld m³, z czego na eksport gazociągami przeznaczono 38 mld m³ i 27 mld m³ w postaci LNG; 32 mld m³ przeznaczono na rynek krajowy, głównie dla firmy SONELGAZ (dystrybutor gazu ziemnego i elektryczności).

Sektor naftowo-gazowy (zwany w Algierii węglowodorowym) przynosi 30% produktu krajowego brutto i 97% dochodów z eksportu.

Największą firmą naftowo-gazowniczą jest SONATRACH (skrót oznaczający Państwowe Przedsiębiorstwo Transportu Węglowodorów Rurociągami), lokowana w światowych rankingach na 1. miejscu w Afryce i na 12. w świecie. Firma jest drugim dostawcą na świecie LNG, LPG i kondensatów i trzecim światowym dostawcą gazu ziemnego. Jest to firma zintegrowana, zajmująca się poszukiwaniami, wierceniami i wydobyciem, transportem rurociągowym i morskim, produkcją LNG, LPG i kondensatów. SONATRACH uzyskuje z gazu ziemnego i komercjalizuje również duże ilości helu, ok. 16 mln m³ rocznie.

Obrót roczny SONATRACH w eksporcie wyniósł w 2007 r. około 59,5 mld USD. Inwestycje w 2006 roku przekroczyły 8,6 mld USD, z czego 1,2 mld USD pochłonęły poszukiwania. W latach 2006–2007 wykonano 90 odwiertów poszukiwawczych, dokonano ok. 7600 km profili sejsmicznych 2D i ponad 5900 km² profili 3D. Przy zagospodarowywaniu złóż węglowodorów zostanie w sumie wykonanych 221 odwiertów, w tym 48 horyzontalnych na złożu Hassi Messaoud. W 2006 roku odkryto 8 nowych złóż węglowodorów. Ogółem w latach 2006–2007 zarejestrowano 40 nowych odkryć węglowodorów, a od początku 2008 roku 16, w tym 6 odkryć dokonały firmy zagraniczne, współpracujące z SONATRACH.

W przemyśle skroplonego gazu ziemnego – LNG, SONATRACH jest pionierem na skalę światową. Już w 1964 r. zbudowano w Algierii w Arzew pod Oranem (realizacja francuskiego Technip) pierwszą na świecie instalację do skraplania gazu ziemnego CAMEL o mocy 1,5 mld m³/rok i rozpo-

często dostawy do le Hawru we Francji i do Canvey Island w Anglii.

W latach 70. i 80. ub.w. SONATRACH zawarł wiele kontraktów z firmami gazowniczymi europejskimi i amerykańskimi. Od 1992 r. rozbudowywał moce skraplania gazu ziemnego; obecnie wynoszą one 30,5 mld m³/rok. Istnieją dwa zakłady skraplania gazu ziemnego: w Arzew i w Skikda, które są dalej rozbudowywane.

Głównymi odbiorcami LNG są (w kolejności wielkości zapotrzebowania): Gaz de France/Suez, Distrigaz z Belgii, Gas Natural z Hiszpanii, Botas z Turcji, Depa z Grecji, ENI/GP z Włoch, trzy firmy hiszpańskie: Endeka, Cepsa, Iberdrola, norweski Statoil i Distrigaz z USA.

Flota metanowców SONATRACH, o ogólnej pojemności 956 179 m³ LNG, składa się obecnie z sześciu jednostek i dostarcza 35% zakontraktowanego LNG (pozostała część dostarczana jest metanowcami firm gazowniczych lub czarterowych). Dwa największe metanowce, o pojemności 138 i 145 tys m³ LNG, zwodowano w 2004 r. Dwa metanowce o pojemności 75500 m³ LNG każdy, typu Medmax, zwiększyły w 2006 roku ogólną pojemność do prawie 1 100 000 m³ LNG.

POLSKIE INTERESY

W oficjalnej delegacji PGNiG SA uczestniczyli: Piotr Gliniak, dyrektor Departamentu Poszukiwań Złóż PGNiG SA, Marian Łukaszewicz, dyrektor ds. projektów dywersyfikacyjnych PGNiG SA, Marek Dżaman, dyrektor Biura Rozwoju LNG, Andrzej Piwowarski, główny doradca ds. współpracy międzynarodowej w segmencie LNG/CNG. Członkowie polskiej delegacji spotkali się i przeprowadzili rozmowy z przedstawicielami rządu algierskiego i szefami firm sektora gazowego, a przedmiotem zainteresowania były: kwestia polskiego uczestnictwa w przetargach na koncesje poszukiwawczo-wydobywcze, współpraca w zakresie LNG, ewentualne uczestnictwo w realizacji gigantycznego projektu budowy gazociągu transsaharyjskiego, a także możliwość współpracy w zakresie szkoleń dla algierskich firm sektora gazowego, realizowanych z udziałem na przykład krakowskiej AGH.

Ważne były rozmowy z dr. Chakibem Khelilem, algierskim ministrem ds. energetyki i górnictwa, na temat możliwości dostaw LNG do Polski około 2015 roku. Potwierdzone zostało dalsze zainteresowanie Grupy Kapitałowej PGNiG SA ewentualnym uczestnictwem w realizacji projektu gazociągu transsaharyjskiego z Nigerii przez Niger do Algierii, mającego na celu ograniczenie spalania w pochodniach nigeryjskiego gazu ziemnego, towarzyszącego ropie naftowej. Gazociąg ten, o długości 4183 km, z początkowo 4–5 przetłoczniami po drodze, a docelowo około 20, o ciśnieniu roboczym 100 bar oraz o przepustowości od 20 do 30 mld m³/rok,

a docelowo może nawet więcej. Całość inwestycji, wraz z zagospodarowaniem złóż i instalacją do obróbki gazu na granicy algierskiej, jest szacowana na około 30 mld USD (część liniowa od 10 do 14 mld USD). Opłacalność ekonomiczna i finansowa projektu gazociągu transsaharyjskiego, popieranego dosłownie przez wszystkich na świecie (w tym finansowo przez UE) została potwierdzona w studium wykonalności, zaprezentowanym w lipcu 2007 roku w Brukseli m.in. przed Komisją Europejską UE.

Również spotkanie z Sid Ali Beata, prezesem algierskiej Krajowej Agencji ds. Waloryzacji Zasobów Węglowodorowych, było interesujące z racji polskich starań o koncesje poszukiwawczo-wydobywcze obecnie i w przyszłości.

KONTEKST MIĘDZYNARODOWY

Obecność polskiej delegacji w Algierskim Tygodniu Energetycznym SEA 4 potwierdza aktywność PGNiG SA na międzynarodowym rynku gazowniczym, co dla strategii dywer-

© Meddiatheque Gaz de France/Pierre-François Grosjean

syfikacji źródeł zaopatrzenia kraju w gaz ziemny ma bardzo duże znaczenie.

Udział w takim światowym forum przemysłu energetycznego, w tym głównie naftowego i gazowniczego, w kraju, który uchodzi za przyszłościowy region pozyskiwania nowych złóż gazu ziemnego i ropy naftowej, ma szczególne znaczenie w dobie kryzysu finansowego i w okresie recesji. Pozwala bowiem stwierdzić, że zwłaszcza dla strategicznych projektów globalnego rynku gazu ziemnego, ten kryzys nie stanowi tak istotnego zagrożenia.

Konferencja potwierdziła zainteresowanie wielu firm współpracą z Algierią oraz atrakcyjność algierskiego sektora naftowego i gazowniczego, pomimo – jak powiedziano – niesprzyjającego kontekstu międzynarodowego, wymuszającego ostrożność w formułowaniu strategii działania przez naftowe i gazownicze firmy międzynarodowe i narodowe.

PE 2030 – trwają konsultacje

Ogłoszony przez Ministerstwo Gospodarki projekt „**Polityki energetycznej Polski do 2030 roku**” nie przestaje być przedmiotem dyskusji w licznych środowiskach zawodowych związanych z sektorem energetycznym. Izba Gospodarcza Gazownictwa zorganizowała 14 października br. konferencję poświęconą projektowi rządowemu, otwierając jeszcze jedno forum społecznych konsultacji.

Bardzo duże grono uczestników wskazuje, że spotkanie było potrzebne. Cieszy liczny udział w konferencji przedstawicieli resortów gospodarczych, którzy mieli okazję zapoznać się z problemami polskiego i unijnego rynku gazowego. Konferencja została bardzo pozytywnie odebrana przez uczestników. Przedstawione prezentacje i głosy w dyskusji wskazują bowiem, że środowisko wspólnie wypracowuje stanowisko wobec rządowego projektu polityki energetycznej do 2030 roku.

DOCENIONY RYNEK GAZU

Wprowadzająca do pierwszego panelu dyskusyjnego prezentacja „**Projekt polityki energetycznej do 2030 roku**” autorstwa Rafała Milanda, zastępcy dyrektora Departamentu Ropy i Gazu Ministerstwa Gospodarki, bardzo trafnie skierowała konferencję na problem bezpieczeństwa energetycznego w segmencie gazu ziemnego. Dobrze, że szczególnie podkreślona została marginalizowana dotychczas rola gazu ziemnego w *energy mix*. Na uwagę zasługuje fakt dużej przychylności dyrektora Milanda dla możliwości rozdzielenia prawa energetycznego i wyodrębnienia dedykowanego prawa gazowego. Cieszę się bardzo, że ministerstwo potraktowało konferencję jako kolejny głos w dyskusji i udział w konsultacji społecznej „Projekt polityki...”

Uczestnikami panelu zgodzili się zostać również wiceministrowie: Krzysztof Żuk z Ministerstwa Skarbu Państwa oraz Maciej Trzeciak z Ministerstwa Środowiska. Pierwszy mówca naświetlił problemy polskiej chemii (szczególnie Wielkiej Syntezy Chemicznej) oraz omówił rozważaną przez MSP rolę spółek energetycznych, w tym sektora gazowego, w przedłużaniu łańcucha wartości. Drugi natomiast odniósł się do roli jaką pełni

MŚ w pracach nad koncepcją „Projekt polityki...” Zaznaczył, że właśnie obecnie trwa prezentowanie i omawianie polskiej propozycji benchmarkingowej, zamiast dotychczas przyjętej formuły aukcyjnej, w odniesieniu do handlu emisjami CO₂. Uzasadził również rolę gazu naturalnego jako surowca energetycznego o najniższej emisyjności.

Brak udziału w panelu anonsowanego wcześniej dyrektora Tomasza Kowalaka, a właściwie brak w ogóle przedstawiciela Urzędu Regulacji Energetyki, zaburzył trochę tok przygotowanej przeze mnie spójnej koncepcji pytań do uczestników panelu i przeważał szalę dyskusji na stronę koncepcji uwolnienia rynku (oczywiście, nie natychmiastowego) i kształtowania jego konkurencyjności, podobnie jak to zrobiono już w obszarze energii elektrycznej. Dystans ten oszacowano na około 6–8 lat.

Na pytanie, na ile zasadne jest prognozowanie źródeł gazowych, np. do 2030 roku, najpierw odpowiedział dr Robert Gwiazdowski z Centrum im. A. Smitha, mówiąc, że w obecnej sytuacji rynkowej jakiegokolwiek prognozowanie to bardziej wróżenie z fusów. Zwrócił uwagę, że prognozowanie na 22 dwa lata do przodu to olbrzymie ryzyko, zwłaszcza, że wszystkie przyjęte i obowiązujące

obecnie w Polsce „strategie” i „polityki” bardzo różnią się już po 4–5 latach od prognozowanych. Dr Mirosław Duda, ekspert Agencji Rynku Energii, odniósł się w swoim wystąpieniu do prognoz cen energii elektrycznej, produkowanej z węgla, a także z gazu ziemnego, przy dających się oszacować (wstępnie przynajmniej) kwotach, jakie trzeba będzie płacić za prawa do emisji CO₂, wskazując na atrakcyjność energetyki gazowej. Dr Robert Gwiazdowski zwrócił uwagę, że projekty nowoczesnych technologii, a szczególnie opublikowana niedawno praca habilitacyjna w krakowskiej AGH, dotycząca wysokotemperaturowego zgazowania węgla, a także inne czyste technologie zgazowania, mogą znacząco w bliskiej przyszłości zmienić postrzeganie surowców energetycznych, w tym węgla.

Rafał Przysański, adwokat w Kancelarii Wierciński, Kwieciński, Baehr, ustosunkował się do pytania, jak obecne uwarunkowania prawne wpływają na liberalizację rynku gazu i tworzenie rynku dla paliwa gazowego. Stwierdził, że to nie kwestie prawne nie zezwalają na otwarcie rynku, ale problem tzw. przeregulowania rynku. Regulator, poprzez stosowanie ochronnej polityki taryfowej, nie pozwala na stabilną akumulację zysków firm, a co za tym idzie, brakuje środków na kosztowne inwestycje infrastrukturalne.

Przed końcem panelu głos zabrał senator Stanisław Iwan, który wyraził nadzieję, że efektem społecznych konsultacji rządowego projektu będzie kolejny dokument rządowy znacznie pogłębiony, uwzględniający zgłoszone opinie, wzbogacony o propozycje rozwiązań, szczególnie w obszarze energetyki atomowej, których dotychczas w dokumencie brakowało.

Andrzej Sikora

PRAWO GAZOWE ZYSKUJE AKCEPTACJĘ

Na konferencji 14 października br. miałem przyjemność być moderatorem jednego z dwóch paneli dyskusyjnych, który poprzedzony był dwo-

ma referatami: Michała Szubskiego, prezesa PGNiG SA na temat: „Wizja Grupy Kapitałowej PGNiG w perspektywie lat 2009–2012 oraz do 2015 i na lata dalsze” oraz niżej podpisanego na temat: „Zasadność wyodrębnienia prawa gazowego – refleksje na gruncie prawa polskiego i unijnego”.

Dyskusja toczyła się w dużej mierze wokół zagadnień regulujących funkcjonowanie sektora gazowniczego. Opowiadano się za nowym Prawem gazowym. Jedynym głosem przeciw był głos przedstawiciela URE, zdaniem którego posiadanie odrębnych ustaw dla gazownictwa i elektroenergetyki skomplikuje nowelizacje, które będą musiały być wprowadzane równolegle w różnych ustawach. Argument ten nie przekonał jednak pozostałych uczestników, którzy wskazali na brak konieczności duplikowania regulacji w ww. ustawach – wszakże to, co jest wspólne, zwłaszcza kompetencje prezesa URE, może zostać „wyjęte przed nawias” i zawarte w odrębnej ustawie. Tym samym, nowelizacje będą mogły być prowadzone odrębnie dla gazownictwa i elektroenergetyki, co ułatwi i przyspieszy prace nad nimi. Zwrócono uwagę na brak właściwych bodźców, które zapewniłyby rozwój systemów gazowniczych. Podniesiono od dawna istniejący problem utrudnień w uzyskiwaniu tytułu prawnego do lokalizowania sieci na cudzych nieruchomościach.

Wskazywano na istotne opóźnienia w wydawaniu niezbędnych dla funkcjonowania sektora aktów prawnych, czego najlepszym przykładem jest brak aktualnego rozporządzenia systemowego. Wyrażono nadzieję, że finalna wersja polityki energetycznej Polski do 2030 roku będzie bardziej doceniała rolę gazu, niż w projekcie będącym przedmiotem konsultacji. Formalne przyjęcie tej polityki pozwoliłoby też na finalizację prac nad nowym prawem energetycznym, w tym prawem gazowym. Przedmiotem ciekawej dyskusji była także kwestia dywersyfikacji źródeł zaopatrzenia w gaz. ■

Jerzy Baehr

Spotkania IGG–UDT... i co dalej?

Anatol Tkacz

Od 4 września do 9 października br. odbywały się spotkania informacyjno-wyjaśniające, dotyczące dozoru technicznego nad gazociągami przesyłowymi, organizowane przez Izbę Gospodarczą Gazownictwa i Urząd Dozoru Technicznego.

Na spotkania zapraszali obaj prezesi: UDT – Marek Walczak i IGG – Mirosław Dobrut. W spotkaniach uczestniczyło ogółem około 350 osób reprezentujących firmy gazownicze: oddziały OGP Gaz–System S.A., spółki gazownictwa, Instytut Nafty i Gazu w Krakowie, firmy projektowe, budowlane czy serwisowe, oddziały UDT, wraz z ich dyrektorami. Obecni byli również przedstawiciele wojewódzkich i powiatowych urzędów nadzoru budowlanego.

Główny temat spotkań to dozór techniczny nad gazociągami przesyłowymi gazu ziemnego według aktualnego stanu prawnego oraz według uzgodnień między Izbą Gospodarczą Gazownictwa a Urzędem Dozoru Technicznego oraz uzgodnień Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego i prezesa Urzędu Dozoru Technicznego. Przed spotkaniami wszyscy uczestnicy otrzymywali materiał zawierający podstawowe informacje prezentowane w czasie spotkania.

Spotkania prowadzili: Marek Barnaś, dyrektor Zespołu Techniki UDT i Anatol Tkacz, ekspert IGG. Prezentowane były aktualne regulacje prawne dotyczące urządzeń ciśnieniowych oraz propozycje regulacji uzgodnionych między IGG a UDT dotyczących dozoru technicznego nad gazociągami i propozycje ich wykorzystania w tzw. okresie przejściowym oraz projekt aktualizacji rozporządzenia ministra gospodarki w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe w części dotyczącej dozoru technicznego nad gazociągami przesyłowymi.

Z wypowiedzi uczestników wynikało, że takie spotkania były potrzebne, choć nie rozwiązują one w pełni problemu dozoru

technicznego nad gazociągami przesyłowymi, który istnieje od 2002 roku. Od października 2007 roku środowisko gazownicze i pracownicy UDT oczekują decyzji resortu gospodarki w sprawie złożonych projektów rozporządzeń, które regulować mają dozór techniczny nad gazociągami przesyłowymi. Mimo wielu starań IGG i UDT, projekty utknęły w urzędniczych biurkach i konieczne było wprowadzenie tzw. okresu przejściowego od uzgodnień między IGG i UDT a wejściem w życie projektów rozporządzeń zawierających te uzgodnienia. Technika i technologia projektowania, budowy i użytkowania gazociągów, stacji gazowych czy tłocznii postępuje bardzo szybko, a szczegółowe regulacje prawne nie nadążają za nimi.

Dlatego jednym z działań zmierzających do szybkiego wdrażania do praktyki przedsięwzięcia gazowniczych najnowszych rozwiązań technicznych jest budowanie w ramach Izby Gospodarczej Gazownictwa samorządu technicznego. Jego efektami będą opracowane standardy techniczne Izby Gospodarczej Gazownictwa, zawierające najnowsze rozwiązania techniczne służące poprawie bezpieczeństwa budowy i użytkowania sieci gazowych, w tym ochrony środowiska z nimi związanych. Obecnie w ramach prac Komitetu Standardu Technicznego Izby Gospodarczej Gazownictwa pracuje 15 zespołów roboczych. Oczekujemy, że resort gospodarki uwzględni takie działania Izby Gospodarczej Gazownictwa w swoich pracach legislacyjnych w zakresie przepisów adresowanych dla branży gazowniczej.

I co dalej? Pozostaje czekać na nowe otwarcie resortu gospodarki w stosunku do sektora gazownictwa i robić swoje. ■

Standardy techniczne w nowym biuletynie

Marian Ziędalski

Izba Gospodarcza Gazownictwa planuje wydawanie „Biuletynu – przepisy techniczne i normy w gazownictwie”, który będzie zawierał zbiór i komentarze do przepisów technicznych dotyczących obiektów sieci gazowych.

Regulacje prawne dotyczące projektowania, budowy i użytkowania obiektów sieci gazowych, oraz zasady bezpieczeństwa w procesie budowy i użytkowania są zawarte w ustawach i rozporządzeniach ogłaszanych w Dziennikach Ustaw i obowiązują projektantów, wykonawców oraz użytkowników tych obiektów.

Szczegółowe rozwiązania techniczne dotyczące regulacji określonych w przepisach prawnych są zawarte w Polskich Normach, które obowiązują, jeżeli są przywołane w określonym przepisie lub zostały ustalone w regulacji branżowej (Zakładowa Norma lub Standard Techniczny).

Planowany „Biuletyn – przepisy techniczne i normy w gazownictwie”, będzie zawierał komentarze do przepisów technicznych, wynikających w szczególności z:

- ustawy „Prawo energetyczne” (tekst jednolity DzU z 2006 r. nr 89, poz. 625 ze zmianami),
- ustawy o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym (DzU z 2007 r. nr 52 poz. 343, ze zmianą),
- ustawy „Prawo budowlane” (tekst jednolity DzU z 2006 r. nr 156 poz. 1118, ze zmianami) oraz związanych z tymi ustawami rozporządzeń właściwych ministrów i Polskie Normy lub Standardy Techniczne Izby Gospodarczej Gazownictwa.

Biuletyn będzie zawierał wykaz aktualnych Polskich Norm mających zastosowanie w gazownictwie. W znacznej większości Polskie Normy stosowane

w gazownictwie są tłumaczeniami Norm Europejskich, wprowadzonych do zbioru Polskich Norm. Zgodnie z ustawą o normalizacji (DzU z 2002 r. nr 169 poz. 1382 ze zmianami) stosowanie Polskich Norm jest dobrowolne.

W numerze pierwszym „Biuletynu – przepisy techniczne i normy w gazownictwie” prześlemy państwu zestawienie norm regulujących rozwiązania techniczne i funkcjonalne w gazownictwie uszeregowane w ośmiu niżej podanych zbiorach:

- sieć gazowa,
- wyroby stosowane w budowie sieci gazowych,
- badania rur stalowych stosowanych w sieci gazowej,
- armatura,
- spawalnictwo,
- pomiary gazu w sieci gazowej,
- zagrożenie wybuchem i pożarem,
- gaz ziemny.

W zbiorze „sieć gazowa” jest 41 norm, w tym 26 Polskich Norm i 15 Zakładowych Norm PGNiG SA, zawierających regulacje i rozwiązania techniczne w sieci gazowej stalowej oraz sieci gazowej polietylenowej, dotyczące rurociągów i urządzeń zabudowanych w sieci.

W zbiorze „wyroby stosowane w budowie sieci gazowej” jest 29 norm, w tym 27 Polskich Norm i 2 Zakładowe Normy PGNiG SA. Podane w zbiorze normy dotyczą rur stalowych, ochrony katodowej obiektów sieci gazowej, urządzeń zabezpieczających przed niepożądanym wzrostem ciśnienia w stacjach redukcyjnych oraz normy zawierające szczególne wymagania konstrukcyjne i wytrzymałościowe dla wyrobów stosowanych w sieci gazowej.

W zbiorze „badania rur stalowych stosowanych w sieci gazowej” jest 16 Polskich Norm, w których zostały określone badania nieniszczące rur stalowych bez szwu i ze szwem w procesie wytwarzania tych rur oraz badania niszczące tych rur, w celu określenia właściwości technologicznych poprzez wykonanie próby zginania, spłaszczania i rozciągania.

W zbiorze „armatura” są 53 Polskie Normy, określające wymagania dla armatury stosowanej w sieci gazowej, tj. w gazociągach, stacjach gazowych i tłoczniach o maksymalnym ciśnieniu roboczym do 10 MPa. W zbiorze są między innymi normy dotyczące wymagań dla kołnierzy, w tym dotyczące obliczeń wytrzymałościowych złączy kołnierzowych oraz badań wytrzymałości i szczelności armatury.

W zbiorze „spawalnictwo” jest 18 Polskich Norm, w tym przede wszystkim normy dotyczące standardów jakościowych w procesach spawania wyrobów i urządzeń sieci gazowych oraz normy dotyczące wymagań kwalifikacyjnych dla spawaczy nadzoru w procesach spawania, badań niszczących złączy spawanych, w tym próby udarności, wytrzymałości i zginania oraz badań nieniszczących. Wymagania zawarte w tych normach są bardzo ważne dla procesów spawania z uwagi na bezpieczeństwo sieci gazowych dla otoczenia, obsługi i funkcjonowania.

W zbiorze „pomiary gazu w sieci gazowej” wśród 20 norm jest 10 Polskich Norm i 10 Zakładowych Norm PGNiG SA, w tym normy dotyczące urządzeń pomiarowych, takich jak gazomierze miechowe, ultradźwiękowe, turbinowe, rotorowe oraz normy dotyczące pomiarów strumienia objętości gazu przy użyciu zwęzek pomiarowych wbudowanych w rurociągi. W normach dotyczących stacji pomiarowych są zawarte wymagania funkcjonalne stacji pomiarowych zapewniających odpowiednie pomiary strumienia objętości gazu.

W zbiorze „zagrożenie wybuchem i pożarem” jest 14 norm, w tym 13 Polskich Norm i jedna Zakładowa Norma PGNiG SA. Zawarte w zbiorze Polskie Normy dotyczą wymagań dla urządzeń elektrycznych instalowanych w przestrzeniach, w których mogą wy-

stąpić lub występują strefy zagrożenia wybuchem. Zakładowa Norma dotyczy sposobu obliczania stref zagrożenia wybuchem dla różnych urządzeń, z których może wystąpić lub występuje, z racji funkcji urządzenia, wpływ gazu ziemnego do otoczenia.

W zbiorze „gaz ziemny” jest 10 Polskich Norm dotyczących właściwości gazu ziemnego. W miarę opracowania i wydawania Standardów Technicznych przez Izbę Gospodarczą Gazownictwa, zastąpione Standardami Technicznymi

Zakładowe Normy będą wycofywane z przedstawionych zbiorów.

Wymienione w zbiorach normy na poszczególne wyroby, są spójne z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu ministra gospodarki w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe (DzU z 2001 r. nr 97 poz. 1055). Wyroby te powinny być wykonywane według odpowiednich wymagań i technologii określonych szczegółowo w normach.

Zachęcamy do lektury i poznawania aktualnych i nowych przepisów technicznych oraz norm umieszczanych w „Biuletynie, który zacznie się ukazywać w I kwartale przyszłego roku”. ■

Marian Ziędalski od wielu lat zajmuje się przepisami technicznymi i normami w gazownictwie, w tym ich interpretacją dla potrzeb stosowania w projektowaniu, budowie i użytkowaniu obiektów sieci gazowej, a także ich przygotowywaniem i opiniowaniem.

Standard Techniczny IGG 0601 przyjęty

26 listopada 2008 roku w Warszawie odbyło się IX plenarne posiedzenie Komitetu Standardu Technicznego Izby Gospodarczej Gazownictwa, na którym komitet zatwierdził projekt Standardu Technicznego ST-IGG-0001: 2008, „Ochrona przed korozją zewnętrzną stalowych gazociągów lądowych. Wymagania funkcjonalne i zalecenia”, opracowanego przez Zespół Roboczy nr 6 pod kierownictwem Marka Fiedorowicza. Projekt uchwały w sprawie zatwierdzenia projektu Standardu Technicznego ST-IGG-0001: 2008, 21 obecnych na posiedzeniu członków komitetu przyjęło jednogłośnie.

Zarząd IGG na posiedzeniu 16 grudnia zatwierdził uchwałę i ustanowił standard ST-IGG-0601:2008.

W Standardzie Technicznym podano wymagania i zalecenia w zakresie ochrony przeciwkorozyjnej podziemnych odcinków gazociągów lądowych. Uwzględniono wy-

magania zawarte w obowiązujących przepisach krajowych oraz krajowe doświadczenia z zakresu ochrony przeciwkorozyjnej gazociągów.

W Standardzie Technicznym określono wymagania i zalecenia dotyczące ochrony przeciwkorozyjnej gazociągów przesyłowych i dystrybucyjnych (w tym przyłączy) w systemach dostawy gazu, wykonanych ze stali o wytrzymałości mniejszej niż 800 N·mm⁻², w pełnym zakresie średnic i maksymalnych ciśnień roboczych.

Standard Techniczny ma zastosowanie przy projektowaniu, budowie i użytkowaniu systemów ochrony przeciwkorozyjnej podziemnych odcinków stalowych gazociągów lądowych. Postanowień niniejszego Standardu Technicznego nie stosuje się do materiałów, projektowania i budowy systemów ochrony przeciwkorozyjnej, które znajdowały się w użytkowaniu przed wprowadzeniem niniejszego standardu.

Standard Techniczny zaleca się stosować w procesie użytkowania, utrzymania, remontach, przebudowach i rozbudowach wszystkich gazociągów stalowych w systemach dostawy gazu. W Standardzie Technicznym podano także wymagania i zalecenia dotyczące ochrony przeciwkorozyjnej gazociągów wybudowanych przed wprowadzeniem niniejszego standardu, w których uwzględniono wymagania obowiązującego prawa oraz stan wiedzy dotyczącej zagrożeń korozyjnych i ich skutków.

Standard Techniczny nie narusza przepisów odrębnych, w tym dotyczących użytkowania, w szczególności przepisów prawa budowlanego.

Standard Techniczny nie obejmuje ochrony przeciwkorozyjnej naziemnych odcinków gazociągów lądowych oraz podziemnego uzbrojenia stacji gazowych i tłoczni gazu. ■

Przygotował Anatol Tkacz

Podczas VIII plenarnego posiedzenia Komitetu Standardu Technicznego Izby Gospodarczej Gazownictwa, które prowadził Kazimierz Nowak, jego przewodniczący, poruszone zostały również inne ważne tematy, związane z jego pracami.

Andrzej Schoeneich, dyrektor Izby Gospodarczej Gazownictwa, poinformował o przygotowaniu na posiedzenie Zarządu IGG, które odbędzie się 16 grudnia 2008 r., wniosku w sprawie zatwierdzenia budżetów działalności zespołów roboczych od nr 7 do nr 15 i w związku z tym zmiany planu działalności standaryzacyjnej IGG na lata 2008–2010.

Obecny na posiedzeniu Mirosław Dobrut, prezes Zarządu Izby Gospodarczej Gazownictwa, poinformował o powołaniu przez Zarząd IGG w skład członków komitetu Piotra Lamparskiego z Pomorskiej Spółki Gazownic-

stwa Sp. z o.o. w Gdańsku i wręczył akt powołania. Komitet rozpatrzył wnioski Anatola Tkacza, kierownika sekretariatu komitetu, w sprawie uszczegółowienia oznaczania ustanawianych Standardów Technicznych IGG i w sprawie wyznaczenia kierownika Zespołu Roboczego nr 11, podejmując następujące uchwały: 1) w sprawie uszczegółowienia oznaczania opracowywanych i ustanawianych Standardów Technicznych Izby Gospodarczej Gazownictwa w części odnoszącej się do liczbowego wyrażenia kolejnego numeru Standardu Technicznego, 2) w sprawie wyznaczenia na funkcję kierownika Zespołu Roboczego nr 11. Tą uchwałą komitet wyznaczył dr. inż. Aleksandra Klupe, z INiG w Krakowie, na funkcję kierownika Zespołu Roboczego nr 11.

dokończenie ze str. 7

du Browary Polskie Brok-Strzelec S.A.; od października 2003 do września 2004 roku – funkcję wiceprezesa zarządu AUTOSAN S.A.; od grudnia 2000 do stycznia 2002 roku – funkcję wiceprezesa zarządu Browary Dolnośląskie Piast S.A.; od grudnia 1994 do października 2000 roku – funkcję wiceprezesa zarządu Browary Okocim S.A.

● **19 listopada br.** Firma Armatech Sp. z o.o. zorganizowała konferencję poświęconą napędom do kurków kulowych i zasuw oraz systemom nadzoru szczelności gazociągów produkowanych przez firmę FASEK GmbH. Uczestnikami spotkania byli przedstawiciele Operatora Gazociągów Przesyłowych GAZ–SYSTEM S.A. oraz firmy budowlane i projektowe z branży gazowniczej z całego kraju.

● **20 listopada br.** Tauron Polska Energia SA oraz Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA podpisały list intencyjny o współpracy w zakresie budowy zasilanych gazem elektrowni i elektrociepłowni, wytwarzania energii elektrycznej między innymi na bazie gazu ziemnego oraz obrotu energią elektryczną. Zgodnie z zapisami listu, spółki rozpoczynają współpracę dotyczącą projektu budowy i eksploatacji zasilanego gazem bloku energetycznego w należącej do Taurona Elektrowni Stalowa Wola oraz poligeneracyjnej elektrowni opartej na zgazowaniu węgla w Kędzierzynie-Koźlu, szczególnie w zakresie składowania i przesyłania CO₂.

● **21–23 listopada br.** odbyło się jubileuszowe, dziesiąte Dolnośląskie Forum Polityczne i Gospodarcze, największe regionalne spotkanie samorządowo-biznesowe w Polsce. Hasło przewodnie tegorocznego forum: „Dolny Śląsk w perspektywie zmian pokoleniowych” było tematem i punktem wyjścia rozważań przedstawicieli świata polityki, samorządów i biznesu Dolnego Śląska. Podczas forum omawiano problematykę bezpieczeństwa Dolnego Śląska, w tym bezpieczeństwa energetycznego. Forum swoją obecnością uświetnili: wicepremier Grzegorz Schetyna oraz Bogdan Zdrojewski, minister kultury i dziedzictwa narodowego.

Dolnośląska Spółka Gazownictwa sp. z o.o. jak co roku wsparła organizację tego ważnego i prestiżowego wydarzenia poprzez pełnienie roli Złotego Sponsora.

● **28 listopada br.** Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA oraz Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ–SYSTEM S.A. podpisały umowę sprzedaży spółki Polskie LNG Sp. z o.o. za kwotę 52 mln zł. Wartość spółki Polskie LNG ustalono na podstawie wyceny dokonanej przez niezależnego rzeczoznawcę. Kwota ta została zaakceptowana przez rady nadzorcze PGNiG SA oraz GAZ–SYSTEM S.A. Także nadzwyczajne walne zgromadzenia PGNiG SA oraz GAZ–SYSTEM S.A. 26 listopada 2008 r. wyraziły zgodę na sprzedaż w tej cenie 100% udziałów Polskiego LNG Sp. z o.o. w Świnoujściu.

Wcześniej, 8 listopada 2008 r., NWZ PGNiG SA wyraziło zgodę na sprzedaż bez przeprowadzenia przetargu 100 proc. udziałów Polskiego LNG Sp. z o.o. z siedzibą w Świnoujściu Operatorowi Gazociągów Przesyłowych GAZ–SYSTEM S.A.

GAZ–SYSTEM S.A. będzie nadzorować powstanie terminalu LNG, natomiast PGNiG SA jest odpowiedzialne za dostawy skroplonego gazu ziemnego do terminalu w Świnoujściu.

● **2 grudnia br.** Zarząd Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa SA poinformował, że Rada Nadzorcza PGNiG, na posiedzeniu 2 grudnia 2008 roku, postanowiła wszcząć postępowanie kwalifikacyjne na stanowisko członka zarządu PGNiG – wiceprezesa ds. Górnictwa Naftowego.

Rada ustaliła termin składania ofert w postępowaniu kwalifikacyjnym do 6 stycznia 2009 roku. Otwarcie zgłoszeń odbędzie się 7 stycznia 2009 roku w siedzibie zarządu spółki.

● **3 grudnia br.** Tegoroczną centralną Barbórkę – tradycyjne święto górnicze – Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA obchodziło w Zielonej Górze. Nieprzypadkowo wybrano to miejsce, PGNiG SA Oddział w Zielonej Górze obchodzi w tym roku 40-lecie działalności.

● **10 grudnia br.** Pomorska Spółka Gazownictwa oraz Grupa LOTOS uruchamiają w gdańskiej rafinerii inteligentny układ dostaw gazu ziemnego. Uruchomienie systemu jest efektem partnerskiej współpracy pomiędzy pomorskimi spółkami. Wykorzystanie gazu ziemnego pozwoli obniżyć emisję CO₂ i koszty działalności rafinerijnej.

Uruchamiany układ zasilania w gaz ziemny powstał w wyniku opracowania przez Pomorską Spółkę Gazownictwa sp. z o.o. nowatorskiej technologii dostaw gazu, umożliwiającej pełne dostosowanie parametrów dostaw gazu ziemnego do potrzeb odbiorcy. W skład tego inteligentnego układu wchodzi m.in. system sprężania gazu, elektroniczny układ sterowania oraz system telemetrii, umożliwiający pełną kontrolę pracy układu.

Jest to pionierskie rozwiązanie w systemie dystrybucji gazu ziemnego w skali kraju. Otwiera ono drogę dla świadczenia usługi dystrybucji gazu dla potencjalnych odbiorców o niestandardowych wymaganiach.

● **11 grudnia br.** W Muzeum Gazownictwa odbyło się uroczyste zakończenie II edycji studiów MBA oraz inauguracja edycji IV. Absolwenci studiów otrzymali dyplomy ukoń-

czenia studiów MBA. Wojciech Rybowski, prezes Gdańskiej Fundacji Kształcenia Menedżerów, i Mirosław Dobrut, prezes Izby Gospodarczej Gazownictwa, serdecznie pogratulowali wszystkim absolwentom, życząc dalszych sukcesów zawodowych.

Uwięzić dwutlenek!

Adam Wójcicki

Co zrobić z nadmiarem dwutlenku węgla, emitowanym przez wielkie instalacje przemysłowe? Geolodzy uważają, że najlepiej wtłoczyć go pod ziemię – do głębokich struktur i poziomów wodonośnych, gdzie bez ryzyka będzie przechowywany przez setki, a nawet tysiące lat...

To rozwiązanie, zwane sekwestracją geologiczną, sprowadza się do wyłączenia z obiegu znacznych ilości dwutlenku węgla na bardzo długi okres, co może ograniczyć skutki globalnego ocieplenia. Sekwestracja geologiczna uważana jest za jeden z najważniejszych środków, pozwalających na spełnienie wymagań Protokołu z Kioto, a jest to szczególnie istotne w przypadku naszego kraju, opierającego swą energetykę głównie na spalaniu węgla kamiennego i brunatnego.

Wdrożenie sekwestracji na skalę przemysłową wymaga jednak gruntownego rozpoznania geologicznego poten-

cjalnych składowisk oraz zbadania ich wpływu na środowisko i określenie związanych z tym zagrożeń. Jest to jedno z najważniejszych zadań stojących obecnie przed Państwowym Instytutem Geologicznym. Jego realizacja, rozłożona na wiele lat, wymagać będzie współpracy interdyscyplinarnej z wieloma krajowymi i zagranicznymi ośrodkami naukowo-badawczymi.

Powstaje konsorcjum

W odpowiedzi na potrzeby gospodarki narodowej w zakresie przyszłego wdrożenia technologii geologicznej se-

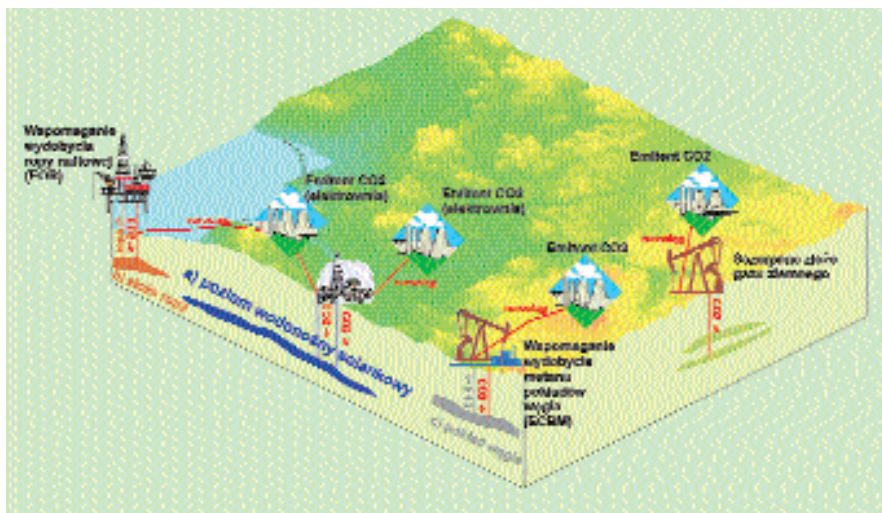
kwestracji CO₂ na skalę przemysłową, Ministerstwo Środowiska uruchamia, ze środków finansowych NFOŚiGW, krajowy program „Rozpoznanie formacji i struktur do bezpiecznego geologicznego składowania CO₂ wraz z ich programem monitorowania”, jako jedno z nowych zadań państwowej służby geologicznej, której rolę pełni w Polsce Państwowy Instytut Geologiczny.

W celu realizacji krajowego programu w maju 2008 roku powołano konsorcjum w następującym składzie:

- Państwowy Instytut Geologiczny (lider),
- Akademia Górniczo-Hutnicza,
- Główny Instytut Górnictwa,
- Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią,
- Instytut Nafty i Gazu,
- Przedsiębiorstwo Badań Geofizycznych sp. z o.o.

W ramach tego przedsięwzięcia, zaplanowanego na najbliższe cztery lata (2008–2012), przewidziano także współpracę z zagranicznymi partnerami badawczymi, w tym zwłaszcza ze służbami geologicznymi (np. niemiecką BGR). Prace ruszyły na początku października 2008 roku, a 14 listopada 2008 roku odbyło się w PIG spotkanie inauguracyjne i pierwsze spotkanie robocze projektu.

Przedsięwzięcie ma charakter badawczo-rozwojowy. Jego wynikiem będzie wskazanie potencjalnych składowisk CO₂, spełniających wymogi wykonalności oraz bezpieczeństwa i wpływu na środowisko, określone w projekcie „Dyrektywy unijnej w sprawie geologicznego składowania dwutlenku węgla”. Dla wybranych składowisk zostanie opracowany program monitoringu składowiska przed rozpoczęciem składowania gazu oraz założenia dla monitoringu w czasie eksploatacji składowiska i po jej zakończeniu. W zależności od zainteresowania podmiotów przemysłowych (firm energetycznych), prace mogą być kontynuowane w ramach krajowych projektów demonstracyjnych, przewidzianych do re-

Geologiczna sekwestracja CO₂ to bezpieczne składowanie emisji CO₂, pochodzących ze spalania paliw kopalnych w instalacjach przemysłowych, w głębokich formacjach i strukturach geologicznych docelowo na setki i tysiące lat. Proces ten obejmuje wychwytywanie CO₂ ze strumienia spalin, transport i zatłaczanie do wytypowanego składowiska.

- a) składowanie w głębokich poziomach wodonośnych solankowych (mają największy potencjał i są dotąd bezużyteczne dla człowieka),
- b) składowanie w szcerpanych złożach węglowodorów (z możliwością wspomaganie wydobywania ropy – EOR, ewentualnie gazu ziemnego),
- c) składowanie w głębokich, nieeksploatowanych pokładach węgla ze wspomaganie wydobycia metanu (ECBM).

alizacji w polskiej części programu flagowego UE.

Geologiczna sekwestracja dwutlenku węgla a redukcja emisji

Uważa się, że redukcje antropogenicznych emisji dwutlenku węgla, pochodzących ze spalania paliw kopalnych, mogą być zrealizowane zasadniczo za pomocą trzech środków:

- poprawy efektywności energetycznej i zmniejszenia zapotrzebowania na energię (nie tylko w przemyśle, także w transporcie samochodowym, rolnictwie, budownictwie, usługach, sekto-

rze gospodarki odpadami oraz gospodarstwach domowych)

- wykorzystania odnawialnych oraz alternatywnych źródeł energii (energia wiatru, słoneczna, biomasy, geotermalna itd.)
- CCS – wychwytywania i geologicznego składowania CO₂ (inaczej geologicznej sekwestracji).

Geologiczne przechowalnie już działają

Składowanie dwutlenku węgla w głębokich strukturach geologicznych nie jest niczym nowym. Stosuje się je od dziesiątków lat do wspomaganie wydobywania ro-

py (EOR – *enhanced oil recovery*), przodują tutaj Stany Zjednoczone. Obecnie na największą skalę technologię EOR stosuje się na złożu Weyburn, na pograniczu Kanady i USA, gdzie od roku 2000 zatłoczono ponad 20 mln ton CO₂, otrzymując dzięki temu dodatkowe miliony ton ropy.

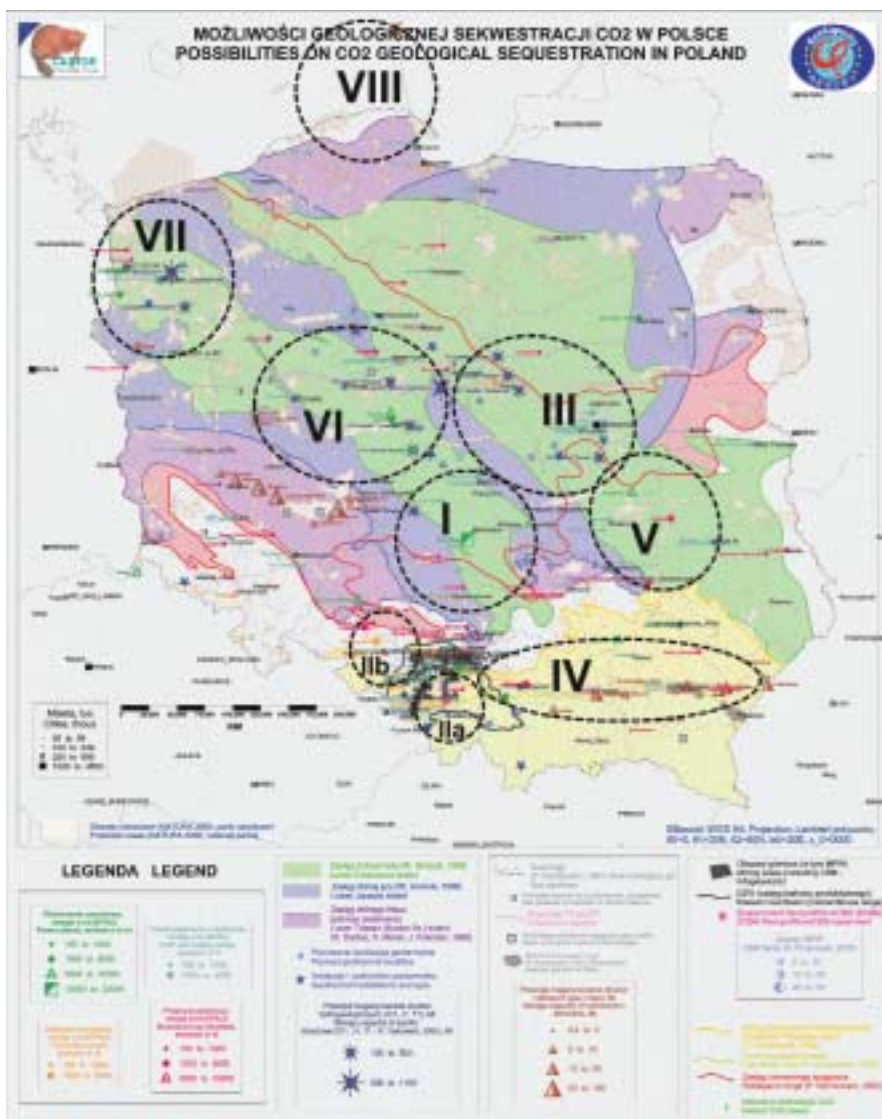
Od roku 1996 na złożu gazu Sleipner w sektorze norweskim Morza Północnego zatłoczono ponad 12 mln ton dwutlenku węgla pochodzącego z oczyszczania eksploatowanego tam gazu ziemnego. Zamiast uwalniać dwutlenek do atmosfery, wtłacza się go do poziomu wodonośnego, zawierającego silnie zasoloną wodę, zalegającego ponad kolektorem gazonośnym. Podobne prace rozpoczęto w ostatnich miesiącach na złożu gazu Snohvit na Morzu Barentsa, zaś na złożu In Salah w Algierii (w głębi lądu) zatłacza się dwutlenek węgla do poziomu wodonośnego solankowego, zalegającego poniżej poziomu gazonośnego.

Wspomaganie wydobywania metanu z głębokich, nieeksploatowanych pokładów węgla (ECBMR – *enhanced coal bed methane recovery*) prowadzono w USA na złożu Allison w basenie węglowym San Juan w Nowym Meksyku, gdzie zatłoczono 400 tysięcy ton dwutlenku.

W ramach projektu badawczego CO₂SINK, w Ketzin koło Poczdamu prowadzi się eksperyment zatłaczania dwutlenku węgla do poziomów wodonośnych solankowych, na obszarach zamieszkałych. Przez najbliższe dwa lata będzie tam składowane około 60 tysięcy ton CO₂. Podobne przedsięwzięcie rozpoczęto w Otway w południowo-wschodniej Australii.

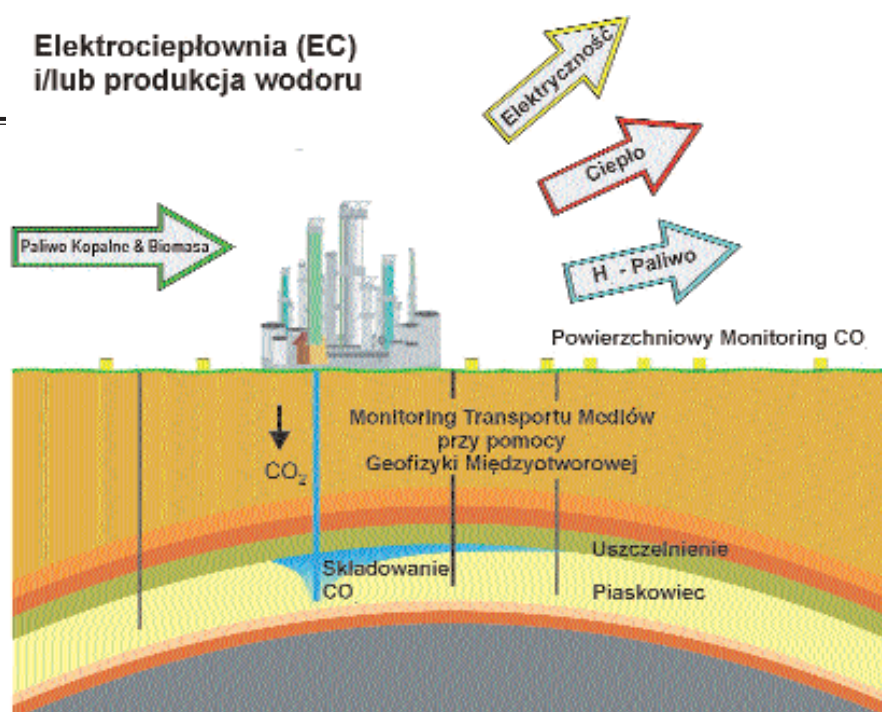
W Polsce zrealizowano dotychczas dwa przedsięwzięcia związane z zatłaczaniem CO₂ do głębokich formacji i struktur geologicznych. Do złoża Borzęcin zatłacza się od 1995 roku odpadowy gaz kwaśny – produkt oczyszczania eksploatowanego tu gazu ziemnego, zawierający 60% CO₂ oraz siarkowodor i węglowodory. Wtłaczany gaz kwaśny służy jednocześnie do wspomaganie wydobywania gazu ziemnego (EGR – *enhanced gas recovery*). Do dziś pod ziemię wprowadzono kilka tysięcy ton dwutlenku węgla.

W ramach międzynarodowego projektu badawczo-rozwojowego RECOPOP w Kaniowie na Górnym Śląsku przeprowadzono eksperyment zatłaczania dwu-

Orientacyjna lokalizacja rejonów (I–VIII) gruntownego rozpoznawania potencjalnych składowisk CO₂ w formacjach wodonośnych solankowych na tle wyników wstępnego rozpoznania potencjału sekwestracji CO₂ w Polsce, prowadzonego w ramach projektów unijnych CASTOR WP1.2 i EU GeoCapacity.

Elektrociepłownia (EC) i/lub produkcja wodoru

Schemat instalacji energetycznej o obniżonej emisji CO₂ (wg konsorcjum projektu CO₂SINK)

tenku węgla do głębokich, nieeksploatowanych pokładów węgla, połączony z uzyskiem metanu. Nasze Górnśląskie Zagłębie Węglowe nie ma, niestety, tak korzystnych warunków geologiczno-złożowych, jakie występują w USA, ale uzyskane wyniki wyglądają zachęcająco. W Kaniowie zatłoczono około 700 ton CO₂ do pokładów węgla, obecnie prowadzi się monitoring produkcji metanu i oddziaływania na środowisko (międzynarodowy projekt badawczy MOVECBM).

Ponadto w Polsce planowane są prace doświadczalne w zakresie wspomagania

wydobycia ropy (EOR) z wykorzystaniem zatłaczania dwutlenku węgla.

W żadnym z powyższych przedsięwzięć nie prowadzi się jednak jeszcze sekwestracji w pełnej skali, czyli przechowywania w podziemnych strukturach geologicznych gazu, pochodzącego ze spalania paliw kopalnych w instalacjach energetycznych, połączonych specjalnymi rurociągami ze składowiskami. Tego rodzaju infrastruktura na świecie zacznie powstawać dopiero za kilka lat. W Europie będzie to 12–15 tzw. demonstracyjnych instalacji energetycznych o obni-

żonej emisji CO₂, uruchomionych w ramach Programu Flagowego UE, z czego przynajmniej jedna będzie zlokalizowana w Polsce. Instalacje te, o mocy nie mniejszej niż 300 MW, posłużą do przetestowania technologii wychwytywania, transportu i geologicznego składowania CO₂.

Podstawowa różnica pomiędzy dotychczas realizowanymi projektami badawczymi i komercyjnymi a planowanymi na najbliższe lata przemysłowymi zastosowaniami geologicznej sekwestracji CO₂ polega na ilości dwutlenku węgla przewidzianego do zatłaczania. Elektrownie węglowe o mocy kilkuset MW emitują kilka milionów ton dwutlenku węgla rocznie, co daje sumaryczną emisję w okresie eksploatacji instalacji, wynoszącą 100–200 mln ton CO₂. Tego rzędu pojemnością (albo nawet większą) powinny charakteryzować się potencjalne składowiska ■

Dr inż. Adam Wójcicki

Autor jest pracownikiem Państwowego Instytutu Geologicznego w Warszawie, Zakładu Kartografii Geologicznej Struktur Wgłębnych

Więcej informacji o szeroko pojętej problematyce geologicznej sekwestracji CO₂ można znaleźć na polskiej stronie informacyjnej projektu unijnego CO₂NET EAST.

Krajowy Program „Rozpoznanie formacji i struktur do bezpiecznego geologicznego składowania CO₂ wraz z ich programem monitorowania”

Przewiduje wykonanie gruntownego rozpoznania potencjalnych składowisk CO₂ w poziomach wodonośnych solankowych dla ośmiu rejonów kraju, wybranych zarówno ze względu na potrzeby gospodarki narodowej (głównie energetyki), jak i znane obecnie możliwości geologicznego składowania (w tym także występowanie szcerpanych złóż węglowodorów).

Trzy rejon (I – sfera zainteresowania elektrowni BOT Bełchatów, II – na potrzeby instalacji PKE i ZA Kędzierzyn oraz III, który zostanie wybrany w trakcie realizacji projektu) będą scharakteryzowane w stopniu umożliwiającym bezpośrednie wykorzystanie wyników tych prac na potrzeby plano-

wanych na najbliższe lata projektów demonstracyjnych elektrowni o obniżonej emisji. Ponadto przedmiotem szczegółowych analiz będą opcje geologicznego składowania CO₂ w złożach węglowodorów (z możliwością wspomagania wydobywania) i głębokich, nieeksploatowanych pokładów węgla z odzyskiem metanu. Dla obydwu tych opcji wybierze się po jednym obiekcie, które następnie przebadane pod kątem wykonalności geologicznego składowania CO₂ oraz jego bezpieczeństwa i wpływu na środowisko.

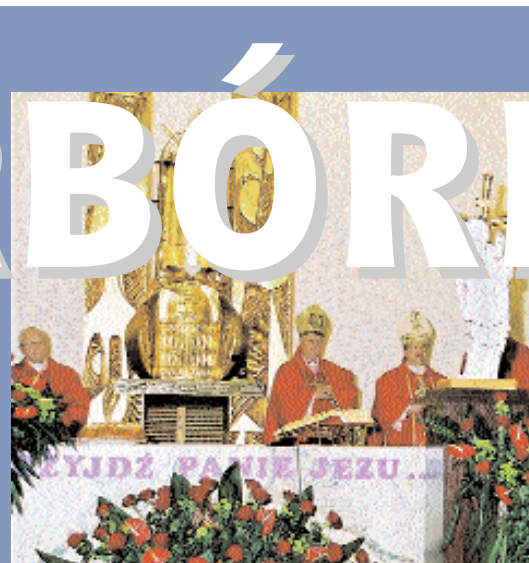
Do ukierunkowania tych prac wykorzystano w szczególności wyniki badań realizowanych w ostatnich latach w ramach projektów unijnych

(CASTOR WP1.2 – Scholtz et al., 2006; EU GeoCapacity – Lojka et al., 2007 i Willscher et al., 2007/2008), a także krajowych projektów badawczych. Wyniki te zestawiono na zamieszczonej mapie, gdzie zostały wstępnie scharakteryzowane znane obecnie możliwości geologicznej sekwestracji w Polsce w przypadku poziomów wodonośnych solankowych, szcerpanych złóż węglowodorów oraz głębokich, nieeksploatowanych pokładów węgla zawierających metan. Na mapie zaznaczono też przemysłowe źródła emisji o wielkości minimum 100 tysięcy ton CO₂ rocznie, zasięg jednostek geologicznych, ważnych z punktu widzenia geologicznej sekwestracji, elementy infrastruktury (rurociągi, obszary zurbanizowane) oraz obszary chronione sieci Natura 2000, wraz z parkami narodowymi.

BARBÓRI

Orkiestra górnicza z Rawicza

*Uroczysta msza w kościele
pw. Najświętszego Zbawiciela*

*Odsłonięcie pomnika
Ignacego Łukasiewicza przed siedzibą
Zielonogórskiego Oddziału PGNiG S.A.*

Przemarsz ulicami Zielonej Góry

*Odsłonięcie pomnika Ignacego Łukasiewicza przed siedzibą
Zielonogórskiego Oddziału PGNiG SA*

KA 2008

Akademia, Barbórka 2008

Górnicza orkiestra i dzieci uczestniczące w przekazaniu ambulansu

Akademia, Barbórka 2008

Michał Szubski, prezes PGNiG, przekazuje kluczyki do karetki pogotowia Waldemarowi Taborskiemu, dyrektorowi szpitala

Ambulans ufundowany przez PGNiG

Sześć filarów strategii GK PGNiG

Zarząd Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa SA 13 listopada 2008 roku podjął uchwałę o przyjęciu „Strategii Grupy Kapitałowej PGNiG w perspektywie 2015 roku”.

„Strategia Grupy Kapitałowej PGNiG w perspektywie roku 2015” jest efektem prac zarządu, dyrektorów, dyskusji z prezesami spółek należących do Grupy Kapitałowej PGNiG, a także rozmów z pracownikami. Nadrzędnym celem strategicznym PGNiG SA jest realizacja wzrostu wartości dla akcjonariuszy. Wzrost nastąpi dzięki rozwojowi krajowego rynku gazu, a także ekspansji na wybranych rynkach zagranicznych. Strategia zakłada w perspektywie roku 2015 wzrost wydobycia gazu ziemnego z własnych zasobów w kraju i za granicą do poziomu 6,2 mld m³ rocznie, a ropy naftowej do 1,8 mln ton rocznie. Na realizację zadań przyjętych w strategii GK PGNiG planuje wydać ok. 30 mld złotych.

Strategia Grupy Kapitałowej PGNiG opierać się będzie na sześciu filarach:

- rozwoju działalności handlowej,
- zapewnieniu dostaw gazu ziemnego,
- rozwoju działalności poszukiwawczo-wydobywczej,
- rozbudowie i budowie pojemności magazynowych,
- podniesieniu rentowności w obszarze dystrybucji,
- poszerzeniu zakresu i skali działalności (wydłużeniu łańcucha wartości).

Realizacja zadań w zakresie tych sześciu filarów będzie prowadzona z zachowaniem proporcji oraz równowagi pomiędzy nimi.

1. ROZWÓJ DZIAŁALNOŚCI HANDLOWEJ

W ramach tego filaru strategii działania koncentrować się będą na:

- utrzymaniu dominującej pozycji na rynku krajowym dzięki wzrostowi sprzedaży małym i średnim klientom (tj. < 50 mln m³/rok) o średnio 1,5% rocznie oraz wzrostowi sprzedaży dużym odbiorcom przemysłowym (w tym o 100% do sektora elektroenergetycznego i ciepłowniczego poprzez m.in. wydłużanie łańcucha wartości oraz alianse);

- zapewnieniu rentowności obrotu gazem ziemnym na poziomie rynkowym. Prace skupią się na zmianach regulacji sektora gazowniczego w Polsce oraz obniżeniu kosztów obsługi klienta;
- wypracowaniu spójnej polityki handlowej dla Grupy Kapitałowej PGNiG. Grupa chce to osiągnąć dzięki zwiększeniu atrakcyjności oferty dla klientów (nowe produkty, usługi itp.) oraz usprawnieniu procesów handlowych i marketingowych (*call center*, *e-BOKi* itp.).

2. ZAPEWNIENIE DOSTAW GAZU ZIEMNEGO

Stabilność i bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego do Polski, a także rozwój sprzedaży tego surowca na rynki zagraniczne umożliwią:

- budowa nowej infrastruktury transportowej, umożliwiającej dostawę gazu do Polski z innych niż dotychczas kierunków. Najważniejsze zadania to realizacja projektu Skanled, współpraca z Operatorem Gazociągów Przesyłowych Gaz-System S.A. przy realizacji projektu Baltic Pipe oraz przy budowie terminalu LNG; realizacja połączeń międzysystemowych na granicy zachodniej w 2011 roku i granicy południowej w 2014 roku oraz projekty uzupełniające, a także działania wspierające rozbudowę polskiego systemu przesyłowego;
- budowa odpowiedniej struktury kontraktów importowych (40% importu z kierunku wschodniego, 30% z kierunku północnego i zachodniego, zaś pozostałe 30% – produkcja własna). Cel ten będzie osiągnięty poprzez zapewnienie dostaw gazu z importu w latach 2010–2014 w ilościach 3,0–4,5 mld m³ do czasu realizacji projektów strategicznych, przedłużenie kontraktu jamalskiego o kolejne 15–20 lat, podpisanie kontraktu lub kontraktów na dostawę gazu ziemnego do terminalu LNG, rezerwację przepustowości w gazociągach Skanled i Baltic Pipe do 3,0 mld m³ rocznie, w duńskim systemie przesyłowym na poziomie odpowiadającym rezerwacji przepustowości w gazociągu Skanled, jak również w gazociągu Nabucco w ilości ok. 1 mld m³ gazu ziemnego rocznie.
- prowadzenie międzynarodowego obrotu gazem i ropy naftową poprzez zbudowanie odpowiedniej organizacji dla tych operacji.

Naszą aspiracją jest przekształcenie PGNiG z firmy gazowej w koncern multienergetyczny

3. ROZWÓJ DZIAŁALNOŚCI POSZUKIWAWCZO-WYDOBYWCZEJ

Działalność poszukiwawcza i wydobywcza jest istotnym czynnikiem budowania wartości firmy. Strategiczne zadania na najbliższe lata to:

- zwiększenie własnego wydobycia gazu ziemnego do ok. 6,2 mld m³ (w przeliczeniu na gaz wysokometanowy) i ropy naftowej do ok. 1,8 mln ton rocznie w kolejnych latach. Będzie to możliwe dzięki zwiększeniu krajowych zdolności wydobywczych gazu ziemnego do ok. 4,5 mld m³ (w przeliczeniu na gaz wysokometanowy) i ropy naftowej do ok. 1,0 mln ton rocznie, a także rozpoczęciu wydobycia gazu ziemnego i ropy naftowej z zagranicznych złóż w 2011 roku. Docelowo po 2015 roku minimum 1,5 mld m³ gazu rocznie ma pochodzić z tzw. *equity gas* na Norweskim Szelfie Kontynentalnym. Ponadto PGNiG zakłada utrzymanie współczynnika odnawialności zasobów na minimalnym poziomie 1,1 w okresie 5 lat oraz obszarów koncesyjnych w kraju na poziomie minimum 45–50 tys. km²;
- racjonalizacja działań w obszarze poszukiwań i wydobycia zostanie osiągnięta przez restrukturyzację spółek należących do Grupy Kapitałowej PGNiG z obszaru poszukiwań, ulepszenie metodologii prowadzenia prac poszukiwawczych w kraju oraz wprowadzenie nowych systemów rozliczeń prac spółek serwisowych;
- zbudowanie przez PGNiG pozycji międzynarodowego koncernu gazowego. Dzięki działalności zagranicznej GK PGNiG wypracowuje znaczącą pozycję na kluczowych rynkach w trzech regionach świata: Morze Północne (Norwegia, Dania, Wielka Brytania, Niemcy), Afryka Północna (Libia, Egipt, Algieria, Tunezja, Maroko i Mauretania) i Środkowy Wschód (Indie i Pakistan). Pozostałe rynki będą stanowić jedynie element dywersyfikacji i rozszerzenia portfolio.

4. ROZBUDOWA I BUDOWA POJEMNOŚCI MAGAZYNOWYCH

Działalność magazynowa jest istotnym czynnikiem stabilizującym zmienne zapotrzebowanie rynku na gaz ziemny. Umożliwia ochronę przed skutkami awarii w systemie przesyłowym, tworzenie rezerw strategicznych. W związku z potrzebą dostosowania pojemności magazynowych do potrzeb rynku oraz obowiązującego prawa należy:

- zapewnić odpowiednie pojemności magazynowe na potrzeby klientów PGNiG oraz wprowadzić ustawę

o zapasach obowiązkowych w celu powiększenia pojemności magazynowych, głównie gazu ziemnego wysokometanowego, o ok. 2 mld m³, do łącznej pojemności ok. 3,8 mld m³ w 2015 roku;

- świadczyć usługi magazynowania gazu na zasadach komercyjnych. PGNiG chce budować podziemne magazyny gazu z partnerami zewnętrznymi, aby móc udostępnić pojemności magazynowe na zasadach komercyjnych;
- podnieść rentowność magazynowania do 10–11%.

5. PODNIESIENIE RENTOWNOŚCI DYSTRYBUCJI

Dystrybucja zajmuje znaczące miejsce w budowaniu wartości GK PGNiG, dlatego do strategicznych założeń należą:

- podniesienie rentowności działalności w zakresie dystrybucji dzięki maksymalizacji przychodów z działalności regulowanej, a także dzięki wzrostowi wskaźnika ROE (zwrot z zaangażowanego kapitału) w tym obszarze do poziomu 7–8 % w 2015 roku;
- racjonalizacja kosztów. PGNiG będzie obniżał koszty własne działalności oraz przeprowadzi konsolidację procesów zakupowych prowadzonych przez spółki z GK PGNiG z obszaru dystrybucji;
- optymalny rozwój sieci dystrybucyjnej osiągnięty zostanie poprzez opracowanie jednolitych zasad rozbudowy sieci.

6. POSZERZENIE ZAKRESU I SKALI DZIAŁALNOŚCI (WYDŁUŻENIE ŁAŃCUCHA WARTOŚCI)

Jednym z bardziej zauważalnych w ostatnich latach kierunków przekształceń koncernów sektora energii są tendencje konsolidacyjne. Dostrzegając możliwości dalszego rozwoju Grupy Kapitałowej PGNiG, zostaną podjęte działania zmierzające do rozbudowy i zwiększenia skali działalności poprzez:

- poszerzenie łańcucha wartości o elektroenergetykę (300 MW własnej mocy w 2015 roku);
- zdobycie kompetencji w obszarze składowania CO₂;
- budowę kompetencji w zakresie zagazowywania węgla;
- poszerzenie łańcucha wartości w sektorze wielkiej syntezy chemicznej;
- aliance z firmami petrochemicznymi.

Realizacja zadań wynikających z powyższych filarów strategii umożliwi przekształcenie GK PGNiG ze zintegrowanej organizacji gazowo-naftowej w nowoczesnie zarządzany koncern multienergetyczny, skupiający wokół siebie firmy elektroenergetyczne, paliwowe oraz z sektora chemicznego – o pozycji lidera rynku energetycznego w Polsce oraz wiodącego koncernu paliwowo-energetycznego w Europie Środkowej. ■

Biuro Prasowe PGNiG SA

Realizacja strategii umożliwi przekształcenie GK PGNiG ze zintegrowanej organizacji gazowo-naftowej w nowoczesnie zarządzany koncern multienergetyczny.

Problem i straty operatora systemu dystrybucyjnego

Kradzieże gazu CZ. 2

Wojciech Gonera

NIELEGALNY POBÓR GAZU
– ASPEKTY PRAWA KARNEGO

Artykuł z poprzedniego numeru PG, poświęcony nielegalnemu poborowi, rozpoczął się stwierdzeniem, że procederu tego nie da się całkowicie wyeliminować. Od kiedy w rurach zaczął płynąć gaz i dopóki będzie płynąć, zawsze znajdą się amatorzy dobrodziejstw wynikających z użytkowania paliwa gazowego bez wniesienia stosownych opłat. Należy mieć nadzieję, że każdy przypadek wcześniej czy później ujrzy światło dzienne, a nielegalnie pobierający paliwo gazowe zostanie ukarany.

Słowo kara zostało użyte z pełną świadomością, ponieważ artykuł poświęcony będzie karnym aspektem nielegalnego poboru. Gałąź cywilna prawa i związane z nią uprawnienia przedsiębiorstwa energetycznego w wypadku nielegalnego poboru gazu, będzie przedmiotem odrębnego opracowania.

Dlaczego taka kolejność, mimo że poprzedni artykuł kładł nacisk na ekonomiczne aspekty nielegalnego poboru gazu? Przyczyną jest wyrok Sądu Najwyższego z 27 lutego 2008 roku (sygn. akt V KK 397/07), dotyczący przypadku ujawnionego na terenie działalności Dolnośląskiej Spółki Gazownictwa. Nie wdając się w szczegóły kontroli i okoliczności, w których do niej doszło, po bardzo wielu próbach udało się wejść na teren posesji pana J. K. (piszący te słowa dwukrotnie próbował przeprowadzić kontrolę u „bohatera” niniejszej historii). Kontrola odbyła się w asyście policjantów. I to właśnie na wniosek policji wszczęto postępowanie przygotowawcze, zatwierdzone przez prokuraturę, która sporządziła akt oskarżenia. Podejrzanemu postawiono zarzut z art. 278 § 1 i § 5 kodeksu karnego.

„§ 1. Kto zabiera w celu przywłaszczenia cudzą rzecz ruchomą, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 5. Przepisy § 1, 3 i 4 stosuje się odpowiednio do kradzieży energii lub karty uprawniającej do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego”.

W podobnych sprawach policja i prokuratura stara się określić wartość wyrządzonej czynem szkody. Niestety, mimo pomocy ze strony naszej spółki, policji i prokuraturze **nie udało się** określić wartości szkody wyrządzonej przestępstwem, w związku z czym akt oskarżenia nie obejmował tego elementu. Sprawa trafiła na wokandę, Sąd Rejonowy w Z. Ś. wydał wyrok, w którym orzekł, że oskarżony dopuścił się zarzuconego mu czynu i skazał go na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności w zawieszeniu na dwa lata. Jednocześnie, w trakcie

przewodu sądowego ustalił, że wartość szkody wyniosła 27,123 zł. Skazany skorzystał z przysługującego mu prawa i złożył apelację. Sąd II instancji utrzymał w mocy wyrok sądu rejonowego.

Wydawałoby się, że sprawa – jak wiele innych – zakończyła się zwycięstwem prawa, przyzwoitości i sprawiedliwości społecznej. Jest wina, więc kara jest nieuchronna.

Wydawałoby się, gdyby nie skarga kasacyjna, wniesiona do Sądu Najwyższego przez prokuratora generalnego. Głównym zarzutem było naruszenie prawa materialnego poprzez przywołanie w akcie oskarżenia § 5 cytowanego wyżej artykułu k.k. Ponadto, w skardze kasacyjnej podniesiony został zarzut, że określona przez sądy I i II instancji wartość szkody jest niższa od 250 złotych, w związku z czym przypadek ten kwalifikuje się jako wykroczenie, a nie jako przestępstwo. To oznaczało, że upłynął okres, po którym wykroczenia przedawniają się.

Kasacja została uwzględniona, podejrzany uniknął odpowiedzialności karnej za oczywisty, wydawałoby się, przypadek kradzieży gazu.

Wyrok skomentowany został w „Rzeczpospolitej” z 15.10.2008 r., wraz z konkluzją, że skazani prawomocnymi orzeczeniami mogą również wystąpić ze skargami kasacyjnymi w podobnych przypadkach i domagać się unieważnienia wyroków skazujących.

Wydaje się, że argumentacja Sądu Najwyższego wobec stosowania art. 278 § 5 kodeksu karnego jest słuszną i w wyroku tym podtrzymana została linia orzecznictwa, przyjmująca, iż paliwo gazowe **nie jest** energią w czystej postaci, a jedynie nośnikiem tej energii (*vide* wyrok Sądu Najwyższego w sprawie o sygnaturze I KZP 14/06-OSNKG 2006 /7-8/67). Pytaniem bez odpowiedzi pozostanie, dlaczego prokuratura postawiła podejrzanemu zarzut z tego właśnie paragrafu i dlaczego sądy obydwu instancji uznały zaproponowaną przez prokuraturę kwalifikację czynu. O ile nie podejmę się komentowania orzeczeń sądów, o tyle kwalifikacja czynu zaproponowana przez prokuraturę, była oczywistym błędem.

Niestety, nie będzie można ponownie wystąpić z wnioskiem o wszczęcie postępowania, powołując się jedynie na §. 1 art. 278 k.k., ponieważ mamy tu do czynienia z przypadkiem powagi rzeczy osądzonej. Obecnie w wyrokach sądowych pojawia się jedynie ta właśnie kwalifikacja czynu i należy sądzić, że to się nie zmieni.

Wyrok ten, niestety, przynosi również negatywne dla spółki reperkusje. Opierając się na tym wyroku, organa ścigania zaczęły odmawiać wszczynania postępo-

wań ze względu na wartość szkód poniżej 250 złotych, jako niekwalifikujących się do zastosowania zapisów kodeksu karnego. I na nic zdaje się argumentacja spółki, że **nigdy** lub **prawie nigdy** nie da się określić rzeczywistej wartości szkody, a jedyną bronią przedsiębiorstwa energetycznego są opłaty ryczałtowe, określone w taryfach zatwierdzonych przez prezesa URE.

W polskim prawodawstwie istnieje domniemanie niewinności. Należy udowodnić, że przestępstwo trwało tyle i tyle, i w związku z tym odszkodowanie za ten okres powinno wynosić tyle i tyle. Sprawy są skomplikowane i niejednoznaczne, a podejrzani stosują linię obrony opartą, ogólnie mówiąc, na mijaniu się z prawdą lub podawaniu niepełnej. Przypuśćmy, że podejrzany przyznaje się do nielegalnego pobierania paliwa gazowego przez kilka lub kilkanaście dni. Prokuratura ustala wartość szkody poprzez zwyczajne mnożenie liczby dni przez

ilość pobranego paliwa gazowego i jego cenę jednostkową. A że to tylko zwykłe mnożenie, łatwo policzyć, jak długo można kraść gaz, aby wartość szkody wyniosła poniżej 250 zł.

Kwalifikowanie czynu jako wykroczenie skutkuje skróceniem okresów przedawnień. Wynoszą one: 1 rok od daty jego popełnienia lub 2 lata od wszczęcia postępowania. W opisywanym przypadku SN oprócz zarzutów związanych z art. 278 § 5 uwzględnił również przedawnienie wykroczenia, co spowodowało uwolnienie sprawcy od odpowiedzialności karnej. ■

cdn.

Autor jest specjalistą ds. windykacji Działu Finansowego Oddziału Zarządu Przedsiębiorstwa Dolnośląskiej Spółki Gazownictwa sp. z o.o.

Konsultacje prawne – mec. Jerzy Dmowski

Wyrok ten przynosi negatywne dla spółki reperkusje.

Dolnośląski Certyfikat Gospodarczy

dla Dolnośląskiej Spółki Gazownictwa sp. z o.o.

20 października br. Dolnośląski Operator Systemu Dystrybucyjnego sp. z o.o. otrzymał prestiżową nagrodę. Stało się to niemal w przeddzień zmiany nazwy na Dolnośląską Spółkę Gazownictwa sp. z o.o. Kapituła Dolnośląskiego Certyfikatu Gospodarczego pod przewodnictwem Marka Łapińskiego, marszałka województwa dolnośląskiego, wyróżniła DOSD Sp. z o.o. – Dolnośląskim Certyfikatem Gospodarczym XIII edycji. Uroczyste wręczenie certyfikatu odbyło się 29 października 2008 roku.

Zarząd Dolnośląskiej Spółki Gazownictwa sp. z o.o. z Dolnośląskim Certyfikatem Gospodarczym. Od lewej: Krzysztof Grzegółka – członek zarządu, Ryszard Olfans – prezes zarządu, Adam Węgrzyn – członek zarządu.

Dolnośląski Certyfikat Gospodarczy jest regionalnym certyfikatem wiarygodności i jakości gospodarczej, przyznawanym przedsiębiorstwom przez województwo dolnośląskie. Statuetkę mogą otrzymać jedynie te firmy, które swoją działalnością wnoszą istotny wkład w rozwój Dolnego Śląska – są jego znakiem firmowym. Każdy podmiot, otrzymujący Dolnośląski

Certyfikat Gospodarczy, musi legitymować się określonym standardem. Do kluczowych kryteriów oceny należą: sytuacja finansowa firmy, uczciwość w stosunku do państwa, kontrahentów i pracowników oraz świadectwa wysokiej jakości gospodarczej.

Certyfikat przyznano przedsiębiorcom w czterech kategoriach: dla firmy małej, średniej, dużej oraz powtórnie ubiegającej się o tę nagrodę. Dolnośląski Operator Systemu Dystrybucyjnego Sp. z o.o. otrzymał statuetkę po raz pierwszy w kategorii firmy dużej.

Warto w tym miejscu nadmienić, że nie jest to jedyne, w ostatnim czasie, osiągnięcie Dolnośląskiej Spółki Gazownictwa, związane z potwierdzeniem wiarygodności i jakości firmy. Kilka miesięcy wcześniej spółka poddała się audytowi recertyfikacyjnemu, związanemu z Zintegrowanym Systemem Zarządzania Jakością, Środowiskiem i BHP. Badanie opierało się na normach: PN-EN ISO 9001: 2001, PN-EN ISO 14001: 2005 oraz specyfikacji OHSAS 18001: 1999. Audyt zakończył się pełnym sukcesem, a spółka uzyskała komplet certyfikatów na kolejne 3 lata. ■

Piotr Wojtasik

kierownik Biura Komunikacji i Public Relation, rzecznik prasowy

Dolnośląska Spółka Gazownictwa

sp. z o.o.

ul. Ziębicka 44, 50-507 Wrocław

tel. (+48) 071 336 65 66, (+48) 071 364 94 00

faks (+48) 071 336 78 17

II Strumień SAP coraz bliżej GSG

Maja Girycka

W Górnośląskiej Spółce Gazownictwa (GSG) od dwóch lat z powodzeniem funkcjonuje Zintegrowany System Zarządzania, oparty na platformie informatycznej „mySAP Business Suite” w obszarze *Ewidencja Księgowa i Raportowanie*. W tym roku uruchomiono nowy moduł systemu *SAP Sprzedaż i Dystrybucja (SAP SD)* oraz moduł *SAP Kasa*. Trwają prace nad wdrożeniem systemu SAP w obszarze *Inwestycje, Remonty, Eksploatacja oraz Zaopatrzenie i Gospodarka Materiałowa*.

SAP Sprzedaż i Dystrybucja

Zakończone w lutym bieżącego roku prace nad wdrożeniem modułu *Sprzedaż i Dystrybucja* trwały kilka miesięcy. Wyniki analizy przedwdrożeniowej wykazały, że sprzedaż w GSG obejmuje przeszło 100 stanowisk pracy. Ponieważ jest to proces dosyć złożony, w spółce powołano zespół projektowy, w którego skład weszli pracownicy biur: Handlowego, Controlingu, Rachunkowości oraz Informatyki – razem 13 osób, a także 4 konsultantów zewnętrznych. Oprócz powołania zespołu, uruchomiono niezbędne procedury, wykorzystywane i sprawdzone w poprzednich procesach wdrożeniowych, opracowano harmonogram oraz plan działań. Po opracowaniu koncepcji biznesowej wdrożenia systemu SAP SD, nastąpił żmudny proces konfigurowania systemu, wprowadzania danych podstawowych, katalogów i wszelkich innych niezbędnych informacji. Później nastąpiła faza intensywnego testowania. Równolegle opracowano instrukcje stanowiskowe SAP dla użytkowników końcowych oraz bardzo oczekiwaną przez służby sprzedażowe instrukcję podatkową dla sprzedaży. Wdrożenie SD, 1 lutego bieżącego roku, objęło 111 użytkowników końcowych (w tym 77 osób to użytkownicy końcowi, pracujący w środowisku produkcyjnym – mandant PRD – oraz 34 użytkowników pracujących w środowisku testowym – mandant TST), dla których przy pełnym zaangażowaniu pracowników Biura Informatyki

oraz Biura Handlowego zorganizowano dwa cykle szkoleń warsztatowych.

SAP Kasa

Również od 1 lutego bieżącego roku nastąpiła zmiana prowadzenia operacji kasowych w kasach Górnośląskiej Spółki Gazownictwa. W miejsce wykorzystywanego dotychczas systemu Sprzefak wprowadzono moduł *SAP Kasa*. Także w wypadku wdrożenia tego modułu, prace nad projektem rozpoczęły się w listopadzie 2007 r. powołaniem zespołu projektowego, w skład którego weszli pracownicy Biura Rachunkowości oraz Biura IT. Po akceptacji wcześniej opracowanej koncepcji biznesowej *Ewidencja Operacji Kasowych*, uwzględniającej uwarunkowania modułu *SAP Kasa*, rozpoczęły się prace konfiguracyjne. Konfiguracja modułu była czasochłonna, wymagała wsparcia ze strony konsultantów zewnętrznych. Jednocześnie przeprowadzono testy akceptacyjne, mające na celu zweryfikowanie poprawności konfiguracji modułu z obowiązującą koncepcją biznesową. Przedmiotem testów było sprawdzanie poprawności księgowania i użytych dokumentów kasowych, jak również wydruków dowodów wpłaty i wypłaty oraz raportu kasowego. Po zakończeniu prac konfiguracyjnych oraz testów akceptacyjnych rozpoczęto prace nad opracowaniem instrukcji stanowiskowej dla użytkowników końcowych modułu *SAP Kasa*, zakończone szkoleniami z nawigacji SAP oraz obsługi modułu kasowego.

Dziś, po 9 miesiącach działania modułu *Sprzedaż i Dystrybucja* oraz modułu *SAP Kasa*, można stwierdzić znaczącą poprawę efektywności pracy w obszarze finansowo-księgowym. Dzięki wdrożeniu tych dwóch modułów ujednociono i usprawniono sprzedaż i dystrybucję oraz obsługę kas w spółce. Zwiększyła się także efektywność sporządzania niezbędnych sprawozdań, raportów i zestawień związanych ze sprzedażą.

SAP Inwestycje, Remonty, Eksploatacja oraz Zaopatrzenie i Gospodarka Materiałowa

Obecnie w Górnośląskiej Spółce Gazownictwa trwają intensywne prace nad wdrożeniem SAP II Stru-

mień. Jego zadaniem będzie przygotowanie następnej grupy funkcji SAP – dostarczenie narzędzia informatycznego wspierającego działania w obszarach: *Inwestycje, Remonty, Eksploatacja* oraz *Zapotrzenie i Gospodarka Materiałowa*.

Z punktu widzenia platformy SAP, wdrożenie II Strumienia będzie dotyczyło dostarczenia funkcji zgrupowanych w czterech modułach:

- *Plant Management* (ewidencja i utrzymanie obiektów technicznych),
- *Project System* (zarządzanie projektami),
- *Investition Management* (zarządzanie inwestycjami),
- *Material Management* (zarządzanie zakupami towarów i usług oraz gospodarką materiałową).

Planowane jest również udostępnienie specjalnego narzędzia, wspierającego wymianę informacji pomiędzy użytkownikami systemu tzw. *Workflow* oraz wykorzystanie dla zaawansowanego raportowania funkcji *Hurtowni Danych*.

Prace nad wdrożeniem kolejnych modułów w ramach II Strumienia rozpoczęły się w 2006 roku opracowaniem specyfikacji wymagań odnośnie do systemu, po którym w marcu 2007 roku rozpoczęto procedurę przetargową. Wykrojenie z potężnego, i ciągle rozwijającego się, oprogramowania platformy SAP jednoznacznego zakresu wdrożenia zarówno dla pracowników spółki uczestniczących we wdrożeniu, jak i dla wykonawców, było dużym wyzwaniem. W ramach postępowania przetargowego przeprowadzono kilka tur negocjacji z każdym uczestnikiem. W celu dochowania wymogów formalnych, po obu stronach przygotowano wiele obszernych opracowań specjalistycznych i wymieniono trudną do zliczenia ilość korespondencji. W trudnej i wyrównanej konkurencji, po dwunastu miesiącach zaciętej rywalizacji, firma Siemens Sp. z o.o. zwyciężyła przeciwników, składając najkorzystniejszą ofertę, dlatego ta firma została partnerem wdrożenia.

W trakcie analizy przedwdrożeniowej zewnętrzni konsultanci poznawali sposoby funkcjonowania przedsiębiorstwa. W tym czasie przygotowywano środowisko SAP, wykorzystywane później do wdrożenia dla przeprowadzenia szkoleń wstępnych dla członków zespołów oraz warsztatów podczas tworzenia koncepcji działania systemu. Rozwiązanie to, wykorzystując istniejącą infrastrukturę sprzętową, nie mogło w żaden sposób wpływać na działające już w firmie funkcje systemu SAP.

W każdej organizacji tak potężny projekt informatyczny, jak wdrożenie SAP II Strumień, jest trudnym zadaniem z wielu powodów. Bardzo ważne jest, że zasoby przedsiębiorstwa i procedury postępowania buduje się przede wszystkim z myślą o zasadniczej działalności. Żadna organizacja nie może pozwolić sobie na takie nadwyżki zasobów,

na przykład ludzkich czy lokalowych, które wprost mogą być wykorzystane do tak dużego dodatkowego przedsięwzięcia. Jednocześnie obowiązujące procedury mogą tylko ogólnie odnosić się do wdrożeń z racji ich odmienności i współpracy z różnymi partnerami.

Odpowiedzią na ten problem był następny krok w projekcie. Po fazie analizy przedwdrożeniowej opracowano „Kartę projektu” – dokument stanowiący swoisty regulamin projektu. Potem powstały szczegółowe plany poszczególnych zadań ze wskazanymi terminami i kryteriami akceptacji poszczególnych produktów prac.

Zweryfikowano i zatwierdzono listę zespołów wdrożeniowych i ich członków z opisem ról i odpowiedzialności. Bardzo ważne było wypracowanie rozwiązania pozwalającego uniknąć konfliktu pomiędzy obowiązkami pracowników spółki, związanymi z zajmowanymi stanowiskami, a dodatkowymi, często niemalymi zadaniami w projekcie. Ustalono zasady związane z organizowaniem i planowaniem spotkań, dokumentowaniem i zatwierdzaniem wykonanych prac oraz narzędzi związanych z komunikowaniem się w projekcie. Nie zapomniano także o opracowaniu procedur związanych z zarządzaniem zmianą w projekcie i ryzykiem po to, by w razie problemów odpowiednio szybko i w przemyślany sposób reagować. Ze względu na znaczny obszar wdrożenia, zastosowano dodatkowe mechanizmy, zapewniające wymianę informacji pomiędzy poszczególnymi zespołami oraz kluczowymi użytkownikami funkcji systemu SAP, dotychczas wdrożonymi.

Obecnie w ramach prac przygotowawczych projektu wydzielono z GSG wcale niemalą, tymczasową organizację, która w jakimś zakresie będzie się rządziła swoimi prawami, działała niezależnie, a nawet posiadała własną siedzibę poza terenem spółki przez cały okres wdrażania II Strumienia. Jednocześnie zapewniono stały kanał komunikacji z zasadniczymi strukturami GSG, tak, aby wdrażane rozwiązania powstawały w zgodzie z oczekiwaniami ośrodków decyzyjnych spółki oraz w konsultacji z reprezentantami użytkowników końcowych, dla których po wdrożeniu system SAP stanie najważniejszym narzędziem pracy.

Obecnie trwają intensywne prace związane z realizacją projektu. Ich zakończenie planowane jest na IV kwartał 2009 roku. ■

Po fazie analizy przedwdrożeniowej opracowano „Kartę projektu” – dokument stanowiący swoisty regulamin projektu.

Górnślaska Spółka Gazownictwa sp. z o.o. w Zabrze

ul. Szczęść Boże 11, 41-800 Zabrze
tel. (+48) 032 373 50 00,
faks (+48) 032 271 78 01
e-mail: biuro@gsgaz.pl;
www.gsgaz.pl

Tarnowskie gazownictwo doczekało się monografii

Bożena Malaga-Wrona

Uroczystości z okazji święta branżowego w tym roku były szczególne, bowiem na lata 2007–2008 przypada jubileusz 130-lecia tarnowskiego gazownictwa.

Właśnie na Barbórkę opublikowano „Monografię tarnowskiego gazownictwa”, w której podsumowano jego 130-letnią historię. Monografia jest pierwszym kompleksowym wydawnictwem, ujmującym historię tarnowskich firm gazowniczych, z ukazaniem ich szczególnej roli w rozwoju polskiego gazownictwa ziemnego. Dotychczasowe, branżowe opracowania historyczne – zarówno ogólnopolskie, jak i lokalne – zawierały jedynie fragmentaryczne wzmianki, świadczące o znaczącej pozycji tarnowskich firm w skali kraju czy Polski południowo-wschodniej (działających obecnie na terenie czterech województw: małopolskiego, podkarpackiego, lubelskiego i świętokrzyskiego).

Impulsem do podjęcia tego tematu był przypadający na przełom roku jubileusz. Z inicjatywy Bogdana Pastuszko, prezesa zarządu Karpackiej Spółki Gazownictwa, powołano sześciuosobowy zespół redakcyjny, składający się z długoletnich pracowników tarnow-

skich firm gazowniczych. W jego skład weszli: Witalis Ratasiewicz, Tadeusz Stępień, Stanisław Stosur, Ryszard Lis, Tadeusz Zawiliński oraz Mieczysław Menżyński, który przewodniczył pracom redakcyjnym. Prace nad monografią rozpoczęły się w lutym 2007 roku. Określono ramowy zakres tematyczny opracowania i rozpoczęto poszukiwanie stosownych materiałów źródłowych (zapisów historycznych, aktów prawnych, czasopism branżowych, ustnych relacji pracowników, zdjęć, tabel, schematów itp.). Wykorzystano dokumenty archiwalne firm gazowniczych, Archiwum Państwowego i Muzeum Okręgowego w Tarnowie, Oddziału Tarnowskiego PZITS i SITPNIg, prywatne zbiory pracowników tarnowskich firm gazowniczych oraz pozycje literaturowe. Żmudne i pracochłonne odnajdywanie dokumentów pozwoliło na sukcesywne poszerzanie zakresu tematycznego.

Imponujące opracowanie formatu A4, dotyczące przede wszystkim regionu tarnowskiego i obejmujące lata 1877–2007, składa się z dwóch części. Pierwsza dotyczy gazownictwa klasycznego (lata 1877–1934), opartego na produkcji gazu z węgla. Druga część jest podsumowaniem gazownictwa ziemnego od roku 1935 – kiedy to doprowadzono gaz ziemny do Zakładów Azotowych w Tarnowie-Mościcach – do roku 2007. Ta druga część jest bardziej obszerna ze względu na dynamiczny – zwłaszcza po drugiej wojnie światowej – rozwój gazownictwa ziemnego w Polsce i istotną w nim rolę tarnowskich firm gazowniczych. Przedstawiono tu nie tylko zachodzące w tym czasie zmiany organizacyjne w branży, ale także rozszerzający się zakres działalności inwestycyjno-eksploatacyjnej (związany z potrzebą rozbudowy infrastruktury technicznej), wdrażania nowych technik i technologii, rozwoju dyspozycji gazu, działalności szkoleniowej, informatyzacji firmy i współpracy zagranicznej. Osobny rozdział poświęcono działalności organizacji i stowarzyszeń tarnowskich firm gazowniczych, mających wpływ na ich rozwój i umacnianie czołowej pozycji tarnowskiego gazownictwa w kraju.

Oddzielnie, w ujęciu historycznym, pokazano prowadzoną działalność tarnowskich firm na rzecz załogi i społeczeństwa, akcentując troskę o pracowników w sferze socjalnej, turystycznej i kulturalnej, a także ukazując formy pomocy świadczonej na rzecz oświaty, sportu, kultury, służby zdrowia i organizacji charytatywnych służących mieszkańcom regionu.

Mieczysław Menżyński, przewodniczący zespołu redakcyjnego, wręcza pierwszy egzemplarz monografii Bogdanowi Pastuszko, prezesowi KSG.

Opracowanie wzbogacono ośmioma, specjalnie dobranymi, osobistymi wspomnieniami byłych, długoletnich pracowników. Wspomnienia zamieszczono w oryginale wraz ze zdjęciami autorów, wzbogacając monografię o styl twórców, ich wrażliwość i punkt widzenia.

Odrębna część to notki biograficzne dyrektorów, prezesów i głównych księgowych, pełniących te funkcje w czasie 130 lat. Końcowa część opracowania zawiera wykazy pracowników tarnowskiego gazownic-

stwa, wyróżnionych odznaczeniami państwowymi, resortowymi i branżowymi. Podano również wykaz długoletnich pracowników, przyjmując za kryterium przepracowanie w latach 1945–2007 co najmniej 25 lat w tarnowskich firmach gazowniczych.

To jubileuszowe opracowanie zadedykowano wielopokoleniowej rodzinie tarnowskich gazowników, którzy – niezależnie od pełnionych funkcji i wykonywanych zadań – zapisali swym trudem, odpowiedzialną i ofiarną pracą karty 130-letniej historii. ■

Opracowanie dotyczy przede wszystkim regionu tarnowskiego i obejmuje lata 1877–2007.

Spotkanie z partnerami biznesowymi

2–4 października 2008 r. w Centrum Konferencyjno-Rekreacyjnym „Czarna” odbyło się spotkanie największych klientów korporacyjnych obsługiwanych przez gazownie Karpackiego Oddziału Obrotu Gazem w Tarnowie.

Spotkanie odbyło się z udziałem wszystkich stron zaangażowanych w dostawę gazu i przybliżyło do odbiorców końcowych zarówno sprzedawcę, jak i dystrybutora paliwa gazowego – Karpacką Spółkę Gazownictwa. Uczestnicy spotkania mogli bliżej poznać działalność i ostatnie zmiany organizacyjne naszej firmy oraz podzielić się swoimi uwagami i spostrzeżeniami.

Podczas części konferencyjnej, którą otworzył Edward Totoń, dyrektor Karpackiego Oddziału Obrotu Gazem, wygłoszono dwa referaty, których prelegentami byli przedstawiciele centrali PGNiG. Rafał Świąder, dyrektor Biura Taryf, wygłosił referat pt. „Wpływ nowych rozwiązań prawnych na kształt taryfy dla odbiorców gazu”. Artur Bieliński, dyrektor departamentu obrotu gazem PGNiG, przybliżył wszystkim zagadnienie organizacji obszaru handlu po ostatnich przekształceniach w PGNiG SA. Referaty wywołały emocjonującą dyskusję, dotyczącą kształtu taryfy oraz nowych wzorców umów kompleksowych. Dyskusja koncentrowała się wokół zagadnień, które budzą wśród klientów najwięcej pytań, kontrowersji i oczekiwań. Najmocniej akcentowane przez klientów i wnioskowane do zmian były następujące zagadnienia:

- potrzeba uelastycznienia mocy umownej i możliwość jej zamawiania w różnej wysokości w ciągu roku – stosownie do występującego zapotrzebowania,
- niekorzystne dla nich zasady wynikające z nowych wzorców umów kompleksowych, szczególnie stosowanie zabezpieczeń wobec klientów o dobrej kondycji finansowej i nienagannej reputacji,

- potrzeba określenia przez PGNiG z odpowiednim wyprzedzeniem planów w zakresie kształtowania polityki cenowej w perspektywie następnego roku.

Poruszone zagadnienia pozwoliły klientom bliżej poznać realia rządzące regulowanym rynkiem gazu ziemnego, ale zarazem pomogły nam i zaproszonym przedstawicielom KSG Sp. z o.o. poznać oczekiwania naszych wspólnych klientów w zakresie konstrukcji kolejnych taryf oraz uelastyczniania i zacieśniania dobrej partnerskiej współpracy.

Współczesny, wysoce konkurencyjny rynek surowców energetycznych powoduje, że klienci mają rosnące oczekiwania, zarówno w zakresie sprzedaży, jak i dostarczania paliwa gazowego. Dlatego coraz ważniejsze staje się zacieśnianie współpracy pomiędzy sprzedawcą, a operatorem sieci gazowych, której celem jest podniesienie naszej konkurencyjności i osiągnięcie wspólnego interesu biznesowego, polegającego na realizacji zaplanowanego wolumenu sprzedaży, dystrybucji i przesyłu paliwa gazowego. ■

Grzegorz Głowacki

Gazownia Jasielska

Karpacki Oddział Obrotu Gazem w Tarnowie

Karpacka Spółka Gazownictwa sp. z o.o. w Tarnowie

ul. Wita Stwosza 7, 33-100 Tarnów
tel. (+48) 014 632 31 00,
faks (+48) 014 632 31 11,
sekr. (+48) 014 632 31 12
www.ksg.pl

80 lat Zakładu Gazowniczego w Radomiu

Paweł Łodyga

10 października 1928 roku zostały rozpalone piece Gazowni Miejskiej w Radomiu. Uruchomiono produkcję gazu wytwarzanego z węgla. Pojawienie się nowego paliwa, niemal jednocześnie z wodociągiem i kanalizacją, oznaczało ogromną zmianę jakości życia mieszkańców. Nowe możliwości otworzyły się też dla powstającego w Radomiu przemysłu.

W pierwszej połowie lat 20. ub.w. Radom był liczącym około 70 tysięcy mieszkańców miastem robotniczym, nieposiadającym urządzeń komunalnych, takich jak wodociągi, kanalizacja czy gazociągi. Momentem przełomowym była decyzja o włączeniu do Centralnego Okręgu Przemysłowego i wybudowaniu tu fabryki broni.

W związku z tym, w 1925 r. przystąpiono do realizacji pakietu projektów komunalnych, obejmującego

m.in. budowę kanalizacji miejskiej oraz wodociągów. W trakcie realizacji inwestycji uzyskano oszczędności, które przeznaczono na sfinansowanie budowy Gazowni Miejskiej w Radomiu.

Gazownię zlokalizowano na terenie parceli po byłej cegielni w dzielnicy Młodzianów, stanowiącej przedmieście Radomia. Inwestycję zrealizowano w latach 1927–1928, budując jednocześnie 11 km gazociągu. Osiągnięcie pełnej wydajności, 4 tys. m³ gazu na dobę, nastąpiło w lutym 1929 r. Była to najmłodsza gazownia, która powstała w okresie międzywojennym na dawnych ziemiach polskich.

Niestety, pierwsze lata działalności przynosiły straty, spowodowane niewielkim wykorzystaniem zdolności produkcyjnych. Nikłe początkowo zainteresowanie gazem produkowanym z węgla wynikało z obaw dotyczących bezpieczeństwa jego użytkowania oraz stosunkowo wysokiej ceny. Pomimo zakrojonej na szeroką skalę reklamy, organizowania pokazów urządzeń oraz bezpłatnego wykonywania przyłączy i instalacji gazowych, w 1929 roku liczba odbiorców wynosiła zaledwie 190, a zdolność produkcyjna gazowni była wykorzystywana w niespełna 20%. Zysk osiągnięto dopiero w roku 1933.

W 1935 r., ze względu na trudną sytuację ekonomiczną, władze miasta wprowadziły zmiany organizacyjne w obszarze gospodarki komunalnej. Gazownia straciła samodzielność. Została włączona do Zakładów Wodociągowo-Kanalizacyjnych i Gazowych. W tym samym roku pojawiły się na ulicach Radomia pierwsze latarnie gazowe.

Radykalny wzrost sprzedaży nastąpił w roku 1937, kiedy to Radomska Fabryka Broni zaczęła wykorzystywać gaz do celów technologicznych. Wcześniej miał on zastosowanie jedynie w jej laboratorium technicznym. W roku 1939 długość sieci gazowej wynosiła 15 km, a liczba odbiorców przekroczyła 600.

Okres drugiej wojny światowej był dla Gazowni Miejskiej w Radomiu czasem wymuszonej przez okupanta pracy z maksymalną wydajnością, głównie w celu zabezpieczenia potrzeb pracującej na trzy zmiany fabryki Steyr Daimler Puch. Pod taką nazwą funkcjonowała przedwojenna Radomska Fabryka Broni. W 1944

Budowa pierwszych gazociągów 1929 r.

Latarnie gazowe przy ul. Lubelskiej (obecnie Żeromskiego) w Radomiu 1935 r.

roku liczba odbiorców przekroczyła 1000, a roczna produkcja gazu wyniosła 2350 tys. m³. W tym trudnym okresie gazownia starała się przychodzić z pomocą mieszkańcom Radomia. Zatrudniono wiele osób, wydając im „karty pracy”, które miały chronić przed zatrzymaniem w przypadku znalezienia się w miejscu łapanki. Nie ustrzegło to jednak w roku 1943 części pracowników – głównie członków AK – przed aresztowaniem i wywiezieniem do obozów zagłady. W styczniu 1945 r. wycofujący się okupanci zdemontowali i wywieźli unikatowe wyposażenie aparatuwni i piecowni oraz inne specjalistyczne narzędzia i urządzenia.

Po zakończeniu wojny, dzięki wiedzy i ofiarności nielicznej ocalałej grupy pracowników, w krótkim czasie naprawiono uszkodzony w trakcie ofensywy styczniowej zbiornik gazu oraz odtworzono brakujące elementy piecowni i aparatuwni, co umożliwiło wznowienie produkcji.

Lata 50. i 60. ubiegłego wieku stanowiły dla radomskiej gazowni okres intensywnego rozwoju, dzięki stale zwiększającemu się zapotrzebowaniu na gaz, zarówno ze strony przemysłu, jak i odbiorców indywidualnych. Ponieważ pracujące z maksymalną wydajnością urządzenia nie były w stanie zaspokoić rosnących potrzeb, na początku lat 50. ub.w. rozpoczęto uzupełnianie niedoborów poprzez kierowanie do sieci mieszaniny gazu węglowego i ziemnego. Gaz ziemny był dostarczany do Radomia od 1951 roku z okolic Jasła. Pod koniec lat 60. ub.w. jego udział w mieszaninie zwiększono do 90%. Ponieważ w tym okresie obiekty technologiczne i urządzenia gazowni były już niemal całkowicie wyeksploatowane, a ich modernizacja wobec rosnącej dostępności gazu ziemnego nie miała uzasadnienia technicznego i ekonomicznego – w roku 1970 w Radomiu definitywnie zaprzestano produkcji gazu z węgla.

W roku 1976 w ramach dostosowania do nowego podziału terytorialnego kraju, wynikającego z dokonanej reformy administracyjnej, Rejon Gazowniczy Radom przeszedł pod zarząd Mazowieckiego Zakładu Gazownictwa w Warszawie.

W historii polskiego gazownictwa Radom był niejednokrotnie miejscem pilotażowego stosowania nowych materiałów i technologii. Tak było w roku 1972, kiedy to po raz pierwszy w Polsce do budowy sieci gazowych użyto rur polietylenowych, a także w roku 1993, kiedy po raz pierwszy zastosowano rury poliamidowe. Obok Warszawy, Gdańska i Poznania Radom był również, na początku lat 90. ub.w. jednym z pierwszych w kraju miejsc, w których podjęto działania w zakresie ochrony gazociągów stalowych przed korozją elektrochemiczną. Rozpoczęty w 1990 r. proces transformacji gospodarki oraz wejście Polski do Unii

Europejskiej spowodowały serię przekształceń branży gazowniczej. Utworzone w 1982 r. przedsiębiorstwo państwowe Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo, zostało w roku 1996 przekształcone w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa. W roku 2003 utworzono 6 spółek gazownictwa, wchodzących w skład PGNiG. Jedną z nich była Mazowiecka Spółka Gazownictwa, w której strukturach znalazł się Oddział Gazownia Warszawska oraz wchodzący w jego skład Rejon Gazowniczy Radom.

W tym samym roku została przyjęta dyrektywa Parlamentu Europejskiego, wprowadzająca z od 1 lipca 2007 r. zasadniczą zmianę na rynku energetycznym wszystkich państw UE, polegającą na prawnym rozdzieleniu obszarów obrotu i dystrybucji gazu.

Przygotowując się do tej zmiany, w latach 2003–2005 w MSG opracowano model organizacyjny obszaru dystrybucji, zakładający ujednoczenie struktur i zmniejszenie dysproporcji obszarowych pomiędzy poszczególnymi oddziałami. Zwieńczeniem tych prac było wdrożenie 1 kwietnia 2007 roku nowej struktury organizacyjnej spółki, w ramach której na bazie dotychczasowego Rejonu Gazowniczego Radom powołano Oddział Zakład Gazowniczy Radom, dokładnie po 40 latach od chwili uzyskania tej rangi po raz pierwszy.

Obecnie Oddział Zakład Gazowniczy Radom, realizując zadania w zakresie dystrybucji, zapewnia bezpieczeństwo i ciągłość dostaw, dążąc jednocześnie do stałego zwiększania ilości transportowanego gazu istniejącymi oraz nowo budowanymi sieciami. Ich długość wynosi ponad 3100 km. Do 93 tys. odbiorców przesyła rocznie prawie 140 mln m³ gazu.

Strategicznym celem prowadzonych działań jest umożliwianie dostępu do gazu ziemnego na obsługiwanym obszarze zgodnie z potrzebami klientów. ■

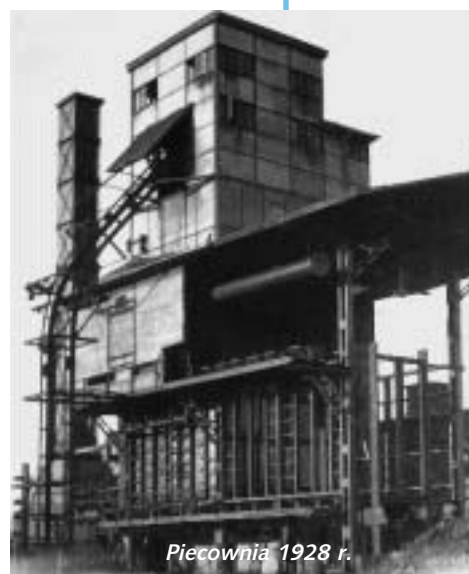
Paweł Łodyga,

dyrektor Oddziału Zakład Gazowniczy Radom
Mazowieckiej Spółki Gazownictwa

Mazowiecka Spółka Gazownictwa sp. z o.o.

ul. Kruczka 6/14, 00-537 Warszawa
tel. (+48) 022 667 38 30
faks (+48) 022 667 37 48
www.msgaz.pl

**Radom był
niejednokrotnie
miejscem
pilotażowego
stosowania
nowych
materiałów
i technologii.**

Piecownia 1928 r.

Blżej dziecięcych uśmiechów

Katarzyna Wróblewicz

Pomorska Spółka Gazownictwa sp. z o.o. wie, w jaki sposób można delikatnie i subtelnie dawać radość najmłodszym. Wie, jak otoczyć ich opieką, wspierać rozwój i przywracać uśmiech na dziecięcych buziach.

Czasami to, czego szukamy, jest bardzo blisko. Tak było w przypadku poszukiwania projektu skierowanego do najmłodszych, w który spółka chciała się dobrowolnie zaangażować. Udało się. Kilka lat temu podjęliśmy współpracę z sąsiadującym z firmą przedszkolem integracyjnym nr 35 w Gdańsku. Jest ono wyjątkowe, dlatego że to jedyna placówka w Gdańsku specjalizująca się w opiece nad dziećmi niewidomymi i słabowidzącymi. W ubiegłym

Dom dziecka – opiekunowie GFIS ze swoim podopiecznym.

Projekt naszej kartki wykonany przez sześciolletnią Natalię Bronk.

roku w dniu obchodów Barbórki, ufundowaliśmy specjalistyczny sprzęt niezbędny do prawidłowego przygotowania tych dzieci do podjęcia nauki w szkole. Zarówno maszyna do pisania pismem punktowym Braille'a, jak i wygrzewarka służąca do wypuklania grafiki na specjalnym, tzw. pęczniejącym papierze, wzbudziły emocje nie tylko wśród korzystających z nich maluchów. Dzieci widzące również poznają zasady pisma punkowego i chociaż nie uczą się czytać i pisać tym systemem, to jest to dla nich nowe, ciekawe doświadczenie, ważne w realizacji idei integracji. W tym roku przekazaliśmy przedszkolakom równie wyjątkowy prezent – sprzęt do zajęć z zakresu integracji sensorycznej i innych zajęć ruchowych. Zjeżdżalnie, platformy i trapezy do huśtania, liny do wspinania, koła do wskakiwania i równoważnie zapewnią wszystkim dzieciom kompleksowy rozwój ruchowy. Ruch jest dla wszystkich dzieci, a zwłaszcza dla niewidomych i słabowidzących, ważnym symulatorem rozwoju mózgu. Jednocześnie w ciągu roku doposażyliśmy przedszkolny ogródek w kilka atrakcyjnych, bez przerwy okupowanych przez maluchy, urządzeń do zabaw na powietrzu.

Obecnie Pomorska Spółka Gazownictwa sp. z o.o. przygotowuje się do długofalowego partnerstwa z Gdańską Fundacją Innowacji Społecznej, której misją jest wspieranie służb pomocy społecznej w innowacyjnym przeciwdziałaniu procesom marginalizacji zagrożonych wykluczeniem grup społecznych, szczególnie dzieci i młodzieży. Fundacja opiekuje się trzema rodzinnymi domami dziecka: dwoma o charakte-

Nowe pokolenie pomorskich gazowników.

rze socjali-
zacyjnym i jednym inter-
wencyjnym, stwarzając dzieciom namiastkę
domu i rodzinnej atmosfery. W ramach współpracy
spółka przekazała już fundacji piec gazowy, niezbędny
do zapewnienia właściwego funkcjonowania jed-
nej z placówek. To był początek naszej wspólnej dro-
gi ku pokonywaniu różnic społecznych i aktywnemu
niesieniu radości dzieciom.

Ale to jeszcze nie koniec. Bożonarodzeniowe kart-
ki charytatywne są dla nas istotną formą przedstawi-
enia ważnych dla firmy wartości. W tym roku po raz
kolejny wysłamy do naszych partnerów biznesowych
kartki, które mają realną, mierzalną moc pomagania.
Pomorska Spółka Gazownictwa kontynuuje współ-
pracę z Gdańską Fundacją Dobroczynności, będąc

Przedшкоlaki - nowy sprzęt w ogródku.

strategicznym partnerem akcji „Wigilijna paczka”. Te-
goroczne kartki zaprojektowały dzieci ze Szkoły Pod-
stawowej w Wielkim Podlesiu, małej miejscowości
w województwie pomorskim. Za najlepszą pracę,
która zostanie powielona w tysiącach egzemplarzy,
uznano rysunek sześciolatniej Natalii Bronk. Dochód
ze sprzedaży kartek pozwoli na przygotowanie pa-
czek świątecznych dla najuboższych, najczęściej wie-
lodzietnych rodzin – podopiecznych Miejskiego
Ośrodka Pomocy Społecznej w Gdańsku.

Włączając się w akcję pomocy dzieciom, chcieli-
śmy również zrobić coś dobrego dla siebie. Jak wiadomo,
uśmiech dziecka potrafi skruszyć nawet naj-
bardziej lodowate, dorosłe serce i wprowadzić w do-

bry nastroj każdego dnia. Dlatego będzie on towarzy-
szył pracownikom Pomorskiej Spółki Gazownictwa
sp. z o.o. każdego dnia 2009 roku. Będzie to możliwe
dzięki fotografiom dzieci naszych pracowników, za-
mieszczonym na kartach firmowego kalendarza.
Motto naszego tegorocznego kalendarza brzmi: „Ży-
cie ma tyle kolorów, ile potrafisz w nim dostrzec...”.
Zbliżający się rok to 365 powodów do radości i szczę-
ścia, w tym powodów do uśmiechów naszych mi-
lišskich, nadających kolor i sens życia wielu z nas.

Społeczna odpowiedzialność biznesu zakłada dłu-
goletnie zaangażowanie firm w projekty przyczynia-
jące się do trwałej poprawy jakości życia mieszkań-
ców. Ważnym elementem tych projektów jest konse-
kwencja wpływająca na kontynuację współpracy po-
między potrzebującymi a darczyńcami. Tej kontynu-
acji potrzebują szczególnie dzieci. Pomorska Spółka
Gazownictwa sp. z o.o. jest o tym przekonana i konse-
kwentnie wyraża to w realizowanych przez siebie
długofalowych programach społecznych. ■

**Pomorska Spółka Gazownictwa
sp. z o.o.**

ul. Wałowa 41/43, 80-858 Gdańsk
tel. (+48) 058 326 35 00,
faks (+48) 058 326 35 04
e-mail: sekretariat@psgaz.pl, www.psgaz.pl

**Życie
ma tyle
kolorów,
ile potrafisz
w nim
dostrzec...**

Zasadność wyodrębnienia prawa gazowego

Leszek Łuczak

W roku 1997 została uchwalona ustawa „Prawo energetyczne”, w której zawarto najważniejsze regulacje prawne dotyczące funkcjonowania rynku energetycznego w Polsce, wspólne dla rynku paliw gazowych i energii elektrycznej. Po wejściu Polski do Unii Europejskiej znowelizowano tę ustawę, wprowadzając wiele zapisów dyrektywy gazowej i dyrektywy energii elektrycznej.

Model „połączonej” ustawy elektroenergetycznej i gazowej nie jest jedynym możliwym rozwiązaniem w Europie. **Wspólne regulacje** dla rynku paliw gazowych i energii elektrycznej obowiązują w Niemczech, Norwegii, Czechach, Łotwie, Słowenii i Słowacji. Natomiast **odrębną regulację gazową** ma większość krajów europejskich.

Śledząc politykę energetyczną UE oraz przemiany restrukturyzacyjne, dokonujące się w gazownictwie polskim, można stwierdzić, że zasady obowiązujące na rynku energii elektrycznej są implementowane do gazownictwa. Nasuwa się pytanie, czy dyrektywy unijne zmierzają w dobrym kierunku i czy zmiany restrukturyzacyjne w branży gazowniczej nie powinny różnić się w sposób istotny od zasad wprowadzanych w elektroenergetyce oraz czy nie należałoby w Polsce uchwalić dwóch ustaw: „Prawo energetyczne dla elektroenergetyki” i „Prawo energetyczne dla gazownictwa”.

Rynek gazu znacznie różni się od rynku energii elektrycznej, Wynika to z następujących przesłanek:

1. Z gazu otrzymujemy energię pierwotną, natomiast energia elektryczna jest energią przetworzoną. Z gazu (energia pierwotna), stosując różne technologie, można wyprodukować energię elektryczną. Natomiast z prądu elektrycznego (energia przetworzona) nie jest możliwe wyprodukowanie paliwa gazowego.

2. Bezpieczeństwo publiczne wymaga zapewnienia ciągłości dostaw gazu. Z ustawy „Prawo energetyczne” wynika, że podstawowym zadaniem dla operatorów systemu przesyłowego i dystrybucyjnego jest zapewnienie ciągłości dostaw gazu.

Dla odbiorcy bezpieczeństwo dostaw to pewność zasilania i stabilność jakościowa gazu przy akceptowalnym poziomie cen. Natomiast z punktu widzenia operatora systemu, bezpieczeństwo transportu gazu wymaga utrzymania ciągłości jego dostaw do systemu i dostosowania źródeł zasilania do wymagań odbiorców (nierównomierność poboru) oraz zobowiązuje do prowadzenia ruchu systemu w sposób zapewniający jego niezawodność przy niedyskryminowanym dostępie do usługi przesyłowej. Niezawodność pracy systemu gazowniczego jest uzyskiwana, z jednej strony, dzięki poprawności projektu gazociągu oraz wysokiej jakości i trwałości rurociągów i urządzeń, z drugiej strony natomiast jest wynikiem ciągłego i skrupulatnego nadzoru, szybkości reagowania zarówno w zakresie regulacji (sterowanie ruchem systemu), jak i szybkości w usuwaniu skutków zakłóceń czy awarii. Istotny wpływ na niezawodność działania systemu ma odpowiednia konfiguracja gazociągów i zróżnicowanie kierunków (źródeł) zasilania.

Przerwa w dostawie gazu może doprowadzić w skrajnym przypadku do katastrofy (wybuch gazu). Nie wszyscy zdają sobie sprawę, że przerwanie dostaw gazu do dużej aglomeracji wymaga przeprowadzenia bardzo kosztownej operacji odpowietrzenia i ponownego nagażowania sieci i instalacji gazowej (w praktyce oznacza to konieczność wizyty montera u każdego odbiorcy). Natomiast przerwa w dostawie prądu elektrycznego nie pociąga za sobą tak ogromnych zagrożeń i kosztów.

Po przemianach restrukturyzacyjnych w polskim gazownictwie, za bezpieczeństwo dostaw gazu odpowiadają trzy różne podmioty działające na rynku gazowniczym, tj. operator systemu przesyłowego, dystrybutor oraz obrót. Czwartym podmiotem, który formalnie – poprzez działania regulacyjne, ma wpływ na ciągłość dostaw gazu jest Urząd Regulacji Energetyki, praktycznie więc, po zmianach restrukturyzacyjnych w Polsce, odpowiedzialność za bezpieczeństwo dostaw gazu została

fol. Leszek Łuczak

Burmistrz Danuta Grychowska

Gaz dla Czerniejewa

8 października 2008 r. to data, która zapisała się w historii Czerniejewa, malowniczego, bogatego w zabytki miasteczka w powiecie gnieźnieńskim. Tego dnia zapłonął tu pierwszy płomień gazu ziemnego.

„rozmyta”. Nasuwa się pytanie, czy z punktu widzenia bezpieczeństwa dostaw gazu konieczne było dzielenie branży gazowniczej na odrębne podmioty i czy w prawodawstwie polskim i unijnym nie należałoby traktować rynku gazu i rynku elektroenergetycznego w odmienny sposób.

3. Gaz można magazynować. Magazynowanie gazu pozwala na wyrównywanie zapotrzebowania na gaz w okresie letnim i zimowym, zwiększanie przepustowości gazociągów oraz tworzenie odpowiednich zapasów strategicznych. Możliwości magazynowania prądu elektrycznego są praktycznie znikome, dlatego konieczne jest stosowanie tzw. elektrowni szczytowych.

4. Przy przesyłaniu gazu należy uwzględnić zdolności akumulacyjne sieci gazowej (duża bezwładność systemu transportowego). Gazociągi wysokiego ciśnienia mają zdolność akumulacji gazu, dlatego przy jego przesyłaniu występuje pewna bezwładność systemu. Powoduje to m.in. trudności przy bilansowaniu ilości gazu przesyłanego i odbieranego przez odbiorców. Zjawisko akumulacji systemu nie występuje w sieciach elektroenergetycznych.

5. Gazownictwo nie jest monopolem absolutnym. Oprócz gazu ziemnego istnieją inne paliwa, które mogą stanowić konkurencyjne źródło energii, np. olej opałowy, propan butan, drewno, węgiel czy ostatnio popularne pelety. Natomiast prąd elektryczny nie ma konkurencyjnego medium energetycznego.

6. Notowany jest stopniowy wzrost jednostkowego zużycia prądu na odbiorcę i spadek jednostkowego zużycia gazu. U indywidualnych odbiorców gazu jednostkowe jego zużycie systematycznie z roku na rok się zmniejsza, co wynika m.in. ze stosowania urządzeń gazowych o coraz wyższej sprawności (np. kotły kondensacyjne) i poprawy termoizolacji budynków (wymiana okien, ocieplanie budynków). Ponadto wprowadza się nowe technologie ogrzewania domów i wytwarzania ciepłej wody użytkowej, np. stosowanie kolektorów słonecznych, pomp ciepła. Natomiast jednostkowe zużycie energii elektrycznej wskutek stosowania nowych urządzeń, wymagających zasilania z sieci elektrycznej, systematycznie rośnie.

7. Konieczne jest bezwzględne utrzymywanie parametrów jakościowych gazu. Niedotrzymanie parametrów jakościowych prowadzić może do przerwania lub ograniczenia dostaw gazu do odbiorców (np. tworzenie się hydratów w gazociągach przesyłowych), zagrożenia mienia i życia ludzkiego (np. nieprawidłowe spalanie gazu w urządzeniach energetycznych). Jakość gazu ziemnego (właściwości fizykochemiczne) powinna być taka, aby w sieci gazowej nie zachodziły zjawiska powodujące niszczenie materiałów, z których są wykonane elementy sieci gazowej, i zmniejszenie drożności gazociągów, armatury i urządzeń technologicznych.

Niedotrzymanie parametrów jakościowych dla prądu elektrycznego nie pociąga za sobą tak ogromnych zagrożeń, jak w przypadku użytkowania paliwa gazowego.

8. Przy realizacji inwestycji gazowniczych opłacalność przyłączenia odbiorców obciążona jest wysokim ryzykiem wynikającym z następujących przesłanek:

- wielu odbiorców ogranicza swoje zapotrzebowanie na gaz, np. rezygnuje z ogrzewania pomieszczeń, korzysta z gazu wyłącznie do przygotowania posiłków i wody użytkowej, a do celów grzewczych używa innego paliwa, np. drewna, mialu węglowego, mimo że we wniosku o przyłączenie deklarowali ogrzewanie pomieszczeń gazem.
- odbiorcy przemysłowi bardzo często przy składaniu wniosku o przyłączenie do sieci gazowej podają zawyżone wartości szczytowego i rocznego poboru gazu (wynika to przede wszystkim z braku odpowiednio przeprowadzonego audytu energetycznego), co powoduje podwyższenie kosztów inwestycyjnych przyłączenia (większa średnica gazociągu, przewymiarowana stacja gazowa). Monitoring przeprowadzony w WSG wykazał, że odbiorcy przemysłowi odbierają średnio 50 proc. deklarowanych we wniosku o przyłączenie ilości gazu.

Dowodem na ryzyko związane z podłączaniem odbiorców jest w Polsce także duża liczba nieczynnych przyłączy gazowych (np. na terenie działania Wielkopolskiej Spółki Gazownictwa znajduje się ponad 27 tys. nieczynnych przyłączy, co stanowi ok. 9% ogólnej ich liczby) oraz wiele przewymiarowanych układów redukcyjnych, redukcyjno-pomiarowych lub pomiarowych.

Nieczynne przyłącza także wymagają nadzoru i kontroli, podobnie jak przyłącza czynne (operator ponosi koszty eksploatacyjne, nie otrzymując od odłączonego odbiorcy gratyfikacji finansowej).

Dlatego przyjmując wartość graniczną wskaźnika efektywności ekonomicznej IRR, powinno się brać pod uwagę ryzyko przyłączenia odbiorców.

* * *

Dostatecznie wiele argumentów przemawia za odrębnymi regulacjami przez prawo energetyczne rynku gazu i rynku energii elektrycznej. Nie można w sposób bezpośredni przenosić rozwiązań wprowadzanych dla elektroenergetyki do branży gazowniczej. Rynek gazu, ze względu na specyfikę tego źródła energii, wymaga innych regulacji prawnych i organizacyjnych niż rynek energii elektrycznej. ■

dr inż. Andrzej Barczyński

dyrektor Biura Rozwoju Systemu Wielkopolska Spółka Gazownictwa

Wielkopolska Spółka Gazownictwa sp. z o.o.

ul. Grobla 15, 61-859 Poznań

tel. (+48) 061 854 53 50, 854 51 00

faks (+48) 061 852 39 23

e-mail: sekretariat@wsgaz.pl

Nie można w sposób bezpośredni przenosić rozwiązań wprowadzanych dla elektroenergetyki do branży gazowniczej.

Procedura **Open Season**

W celu zbadania zainteresowania uczestników rynku potencjalną rozbudową sieci przesyłowej, GAZ-SYSTEM S.A. planuje w 2009 roku przeprowadzenie procedury *Open Season*.

Pierwszym etapem w planowanej przez GAZ-SYSTEM S.A. procedurze było wstępne badanie rynku (*Market Screening*), które spółka ogłosiła 27 września 2008 roku. W ramach tego projektu zainteresowane podmioty mogły do końca października 2008 r. składać pierwsze, niewiążące deklaracje w zakresie planowanych mocy i ilości gazu do przesłania nowymi, rozważanymi połączeniami między systemami gazowniczymi Polski i Niemiec, Czech, Litwy i Danii.

Wstępne badanie rynku dotyczyło następujących planowanych projektów:

- połączenie dwukierunkowe Polska-Dania w rejonie Niechorza (z systemem Energinet.dk);
- połączenie dwukierunkowe Polska-Niemcy w rejonie Szczecina (z systemem ONTRAS-VNG Transport GmbH);
- połączenie dwukierunkowe Polska-Czechy w rejonie Cieszyna (z systemem RWE Transgas Net);
- połączenie dwukierunkowe Polska-Litwa w rejonie Suwałk (z systemem AB Lietuvos Dujos).

Po dokonaniu analizy potrzeb rozbudowy systemu, przeprowadzonej na podstawie Wstępnego Badania Rynku, GAZ-SYSTEM S.A. będzie mógł rozpocząć analizy techniczne i ekonomiczne inwestycji, którymi będą zainteresowane firmy zgłaszające zapotrzebowanie na przesył gazu.

Wyniki Wstępnego Badania Rynku będą podstawą do uruchomienia w 2009 roku procedury

Open Season, której efekty pozwolą na wypracowanie i podjęcie uzasadnionych ekonomicznie decyzji inwestycyjnych w zakresie rozbudowy systemu przesyłowego. Po zakończeniu procedury *Open Season* i podpisaniu wiążących umów przesyłowych, co powinno nastąpić pod koniec 2009 r., spółka będzie mogła uruchomić inwestycje uzasadnione pod względem ekonomicznym i technicznym.

Planowana procedura *Open Season* przeprowadzona zostanie w sposób przejrzysty i niedyskryminacyjny, zgodnie z postanowieniami art. 5 rozporządzenia (WE) nr 1775/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady z 28.09.2005 r. w sprawie warunków dostępu do sieci przesyłowych gazu ziemnego (DzU UE L z 3.11.2005 r.) oraz art. 4 ustawy „Prawo energetyczne”. GAZ-SYSTEM S.A. przeprowadzi procedurę na podstawie wytycznych ERGEG (Europejska Grupa Regulatorów Energii i Gazu), dotyczących stosowania procedury *Open Season* (ref: C06-GWG-29-05c z 21 maja 2007 r., <http://www.ceer-eu.org/>). Wszelkie założenia, metodologie i warunki dotyczące poszczególnych etapów procedury będą kompleksowo konsultowa-

Przykłady *Open Season* na rynku europejskim

W październiku 2008 r. duński operator gazociągów przesyłowych Energinet.dk ogłosił rozpoczęcie procedury *Open Season* na 2009 r., w której umieścił między innymi gazociąg z Danii do Polski.

W 2008 roku procedurę *Open Season* przeprowadza E.ON Gastransport, która dotyczy zbadania zapotrzebowania na przesył gazu w latach 2011, 2012 i 2013.

W 2007 r. kolejną już procedurę *Open Season* przeprowadziła spółka BBL Company w celu zbadania planowanego zapotrzebowania na przesył gazu gazociągiem Balgzand (Holandia) – Bacton (Wielka Brytania).

Szczegółowe informacje dotyczące Wstępnego Badania Rynku i procedury *Open Season* GAZ-SYSTEM S.A. dostępne są na stronie internetowej www.gaz-system.pl/openseason

ne zarówno z Urzędem Regulacji Energetyki, jak i operatorami sąsiadujących systemów przesyłowych oraz urzędami regulacji właściwymi dla wspomnianych operatorów.

Procedura *Open Season* jest najbardziej rzetelnym sposobem zbadania zainteresowania firm przesyłem gazu i rozbudową systemu przesyłowego spełniającego oczekiwania rynku. Procedury takie są standardowo przeprowadzane przez europejskich operatorów systemu przesyłowego. ■

**Operator Gazociągów Przesyłowych
GAZ-SYSTEM S.A.**

ul. Bohomolca 21, 01-613 Warszawa

tel. (+48) 022 560 18 00

faks (+48) 022 560 16 06

www.gaz-system.pl

Wypowiedź **WALTERA BOLTZA**, wiceprezesa ERGEG, Gas Focus Group

Procedury *Open Season* stanowią przejrzysty test rynkowy, który pozwala sponsorowi projektu (tj. podmiotowi zgłaszającemu propozycję projektu) na ocenę zapotrzebowania rynku na infrastrukturę. Zatem są one przydatnym sposobem wypełnienia przez operatorów systemu zadania wynikającego z dyrektywy 2003/55/WE. Dyrektywa ta stanowi, że operatorzy systemu są odpowiedzialni za zapewnienie długoterminowej zdolności systemu do zaspokajania rozsądnych potrzeb w zakresie transportu gazu¹. Procedury *Open Season* mają dwie dodatkowe zalety:

- umożliwiają operatorom lub innym sponsorom projektów przeprowadzenie konsultacji z przyszłymi użytkownikami w sprawie warunków, na których powinny być sprzedawane zdolności przesyłowe,
- mogą być wykorzystywane do alokacji zdolności przesyłowych na niedyskryminacyjnych zasadach.

Zapewnienie wystarczających dostępnych zdolności przesyłowych wymaga przede wszystkim efektywnego wykorzystania istniejących zdolności poprzez stosowanie właściwych mechanizmów zarządzania ograniczeniami w przesyśle, aby nie dopuścić do powstawania ograniczeń wynikających z umów. W przypadku, gdy dotychczasowe mechanizmy zarządzania ograniczeniami w przesyśle okazują się niewystarczające dla wyeliminowania długotrwałych ograniczeń, konieczne jest dodanie nowych zdolności przesyłowych, tj. przez podjęcie inwestycji (nowe projekty lub rozbudowa istniejącej

infrastruktury). Długotrwałe ograniczenia powinien stwierdzić operator systemu, krajowy urząd regulacji lub podmioty zlecające usługę przesyłową – najlepiej jeszcze przed ich faktycznym wystąpieniem, gdyż budowa nowej infrastruktury trwa zwykle kilka lat.

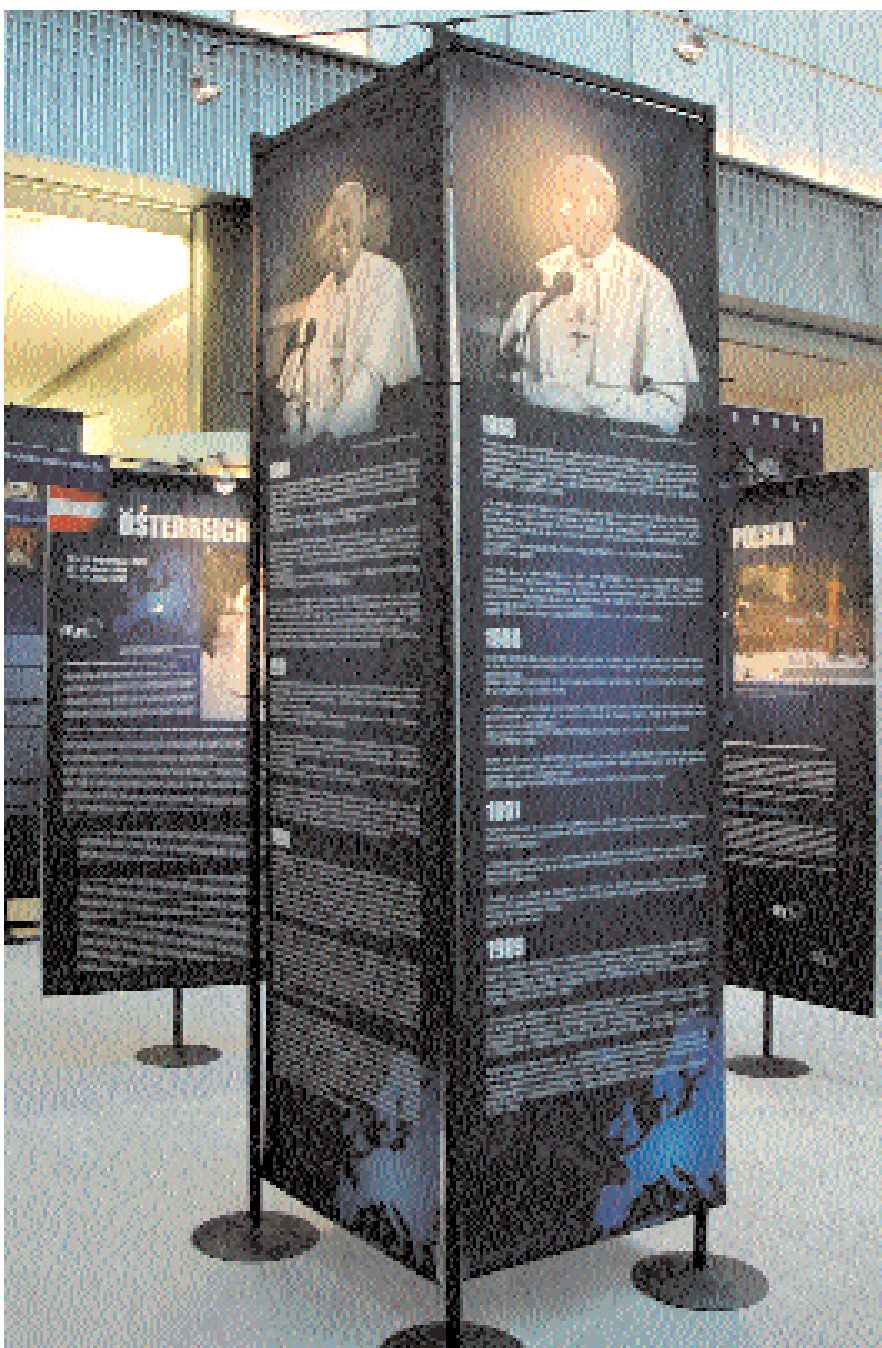
Dostępność wystarczającej infrastruktury pozostaje kluczowym wymogiem dla zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego i rozwoju konkurencyjnego wewnętrznego rynku gazu ziemnego. W celu rozwoju konkurencji infrastruktura powinna być nie tylko wystarczająca, ale także udostępniana na warunkach, które odpowiadają potrzebom rynku (można to ustalić w drodze przejrzystych konsultacji) i powinna być dostępna na niedyskryminacyjnych zasadach (dzięki sprawnie działającym procedurom alokacji zdolności przesyłowych). ERGEG opracował wytyczne dotyczące dobrych praktyk w zakresie procedur *Open Season*, które szczegółowo opisują, jak najlepiej operatorzy systemów mogą wypełniać swoje obowiązki w zakresie zapewnienia długookresowej zdolności systemu do zaspokajania rozsądnych potrzeb przesyłu gazu². ■

¹ Artykuł 2.4 dyrektywy 2003/55/WE zobowiązuje OSP do „rozbudowy systemu przesyłowego [...] oraz zapewnienia długoterminowej przepustowości systemu dla zaspokojenia rozsądnych potrzeb transportu gazu”. Artykuł 8 dyrektywy 2003/55/WE wymaga ponadto, by OSP „rozbudowywali bezpieczne, niezawodne i efektywne instalacje przesyłowe”. Uzyskanie bezpieczeństwa, niezawodności i efektywności wymaga wielu działań. Jednym z nich jest zapewnienie, by instalacje przesyłowe były w stanie sprostać zapotrzebowaniu rynku.

² patrz <http://www.energy-regulators.eu>

„Korzenie wspólnego europejskiego ducha”

GAZ-SYSTEM S.A. był partnerem wystawy poświęconej Ojcu Świętemu, którą od 14 do 17 października 2008 r. można było obejrzeć w gmachu Parlamentu Europejskiego w Brukseli.

Wystawę zatytułowano „Korzenie wspólnego europejskiego ducha”. Zorganizowano ją z okazji 30-lecia wyboru Karola Wojtyły na papieża i 20-lecia wizyty Jana Pawła II w Parlamencie Europejskim.

Ekspozycja miała przybliżyć wizję Europy, którą podczas swojego pontyfikatu głosił Ojciec Święty. Jej hasłem przewodnim są słowa wypowiedziane przez papieża: „Nie będzie jedności Europy, dopóki nie będzie ona wspólnotą ducha”. Na wystawie zamieszczono zdjęcia oraz fragmenty homilii i cytatów z europejskich pielgrzymek Jana Pawła II, które przygotowano w językach krajów Unii Europejskiej, a także łacinie i grece.

Wystawę zorganizowano pod auspicjami kardynałów Józefa Glempa i Stanisława Dziwisza oraz Hanny Gronkiewicz-Waltz, prezydent Warszawy. Współorganizatorami byli również polscy posłowie do Parlamentu Europejskiego. ■

W uroczystości otwarcia wystawy udział wzięli: Hans-Gert Pötering, przewodniczący Parlamentu Europejskiego, kardynał Józef Glemp oraz polscy eurodeputowani.

Fot. Centrum Myśli Jana Pawła II

Modlimy się do odpowiednich bogów

Adam Cymer

Jestem dumny, że taki koncern jak PGNiG wreszcie aktywnie wkracza na międzynarodowy rynek poszukiwań nowych terenów gazonośnych – mówi Stanisław Zoń, który kierując przez lata toruńską Geofizyką, wie o tym rynku wszystko.

Jako firma serwisowa, wykonująca usługi w zakresie badań sejsmicznych, Geofizyka Toruń (GT) prowadziła prace w ponad 30 krajach na prawie wszystkich kontynentach, współpracując z ponad 40 światowymi firmami naftowymi i gazowymi, w tym takimi jak Shell, Total, Amoco, ENI, RWE, Ruhrgas, Halliburton, Oil India, SONATRACH. Na stronie internetowej Geofizyki można przeczytać referencje wspomnianych zleceniodawców, pełne superlatyw, niepozostawiające cienia wątpliwości, że mamy do czynienia z firmą należącą do światowej ekstraklasy badań geofizycznych.

A wszystko zaczynało się przed z górą czterdziestu laty od świadczenia tych usług na krajowym rynku, dla lokalnej firmy, która po wielu różnorodnych przekształceniach przybrała postać liczącego się dzisiaj koncernu PGNiG SA. Fakt, że w końcu lat 60. ub.w. i w latach 70. tych prac prowadziło się dużo. Do tego stopnia, że Geofizyka Kraków postanowiła ruszyć na północ Polski, bo na tych terenach lokowano nadzieje na nowe odkrycia. W 1966 roku powstał projekt stworzenia zakładu w Pile i rozpoczęto budowę nowej siedziby w Toruniu. Staff mieli tworzyć zawodowcy krakowscy, ale poszukiwano również nowych adeptów zawodu. Gdzie? Oczywiście, w krakowskiej AGH. I tak właśnie, w gronie magistrów geologii górniczej, gotowych do eskapady na nowe tereny, znalazł się Stanisław Zoń, który w 1967 r. ukończył studia. Młoda

małżonka, absolwentka geofizyki, nie oponowała i wspólnie uznali, że praca na Pomorzu może być atrakcyjniejsza niż na Śląsku. A to groziło Stanisławowi Zoniowi, z racji otrzymywanego w okresie studiów stypendium. Decyzję bez wątplenia ułatwiał fakt, że nowy pracodawca od razu ofiarował mieszkanie, co w owych czasach było dobrem nadzwyczaj pożądanym.

I tak rozpoczęła się życiowa historia Stanisława Zonia, związana z Geofizyką Toruń, trwająca ponad 40 lat. Od najprostszego stanowiska – organizatora prac polowych w okolicach Szczecinka, Kętrzyna, Lidzbarka Warmińskiego, aż po stanowiska dyrektorskie i wreszcie – w czerwcu 2000 roku – stanowisko prezesa zarządu, a w 2004 roku także dyrektora generalnego.

Dla obserwatora z zewnątrz naturalne zdaje się pytanie: co może być fascynującego dla młodego człowieka w tym, że któregoś dnia trafia gdzieś na jakieś pustkowie, musi zorganizować zespół 120–150 osób, najczęściej nie najmłodszych, o najdziwniejszych rodowodach, często zupełnie nieciekawych, a potem zdyscyplinować ich w pracy, trudnej, momentami niebezpiecznej. Reakcja Stanisława Zonia na tak wyrażone powątpiewanie jest natychmiastowa: – *To dla młodego człowieka było wielkie wyzwanie. Okiełznać takich obieżyświatów, zorganizować pracę, podejmować wiele decyzji w różnych sprawach bez możliwości kon-*

sultacji, natychmiast. A wie pan, co mi z tamtych dawnych lat utkwilo w pamięci? Kiedy ci bardzo dojrzały często ludzie ostrzegali się przed moim nadejściem słowami „stary idzie”. A ja miałem wówczas 26, może 27 lat. To był dla mnie komplement. To znaczyło, że potrafiłem poradzić sobie z ludźmi. A przecież w każdej pracy zespół ludzki to warunek sukcesu.

To młodzieńcze doświadczenie musiało zostawić ślad, bo do dzisiaj dewizą zawodową Stanisława Zonia jest przekonanie, że umiejętność współpracy z ludźmi, zdolność budowania zespołów ludzkich, (jak się mówi dzisiaj *team building*), to samo sedno psychologii zarządzania.

Przekonanie to było przez lata wzmacniane również na terenach badawczych w przeróżnych zakątkach świata, gdzie miejscowa religia, kultura i obyczaje dodatkowo komplikowały funkcjonowanie polskich ekip badawczych.

W Indiach, co prawda, wynajęty Hindus organizował ekipy miejscowych robotników, ale w sytuacjach trudnych zawsze decyzje należały do szefa, polskiego szefa. To on musiał rozwiązywać powstające konflikty, gwarantować bezpieczeństwo ludziom, podejmować konieczne interwencje, a przy tym potrafić uszanować miejscowe obyczaje. W pewnej dramatycznej sytuacji, gdy zginęła młoda dziewczyna, potrącona przez samochód polskiej ekipy badawczej, ostateczną instancją zdolną opanować oburzenie miejscowych okazał się Stanisław Zoń. Tak dalece ostateczną, że nawet po załagodzeniu konfliktu nie kto inny, a właśnie on, musiał ucisnąć dłoń wszystkich członków miejscowej społeczności, dotkniętych losem tej dziew-

czynny, bo był to postawiony przez nich warunek zakończenia sprawy.

W uczonych rozprawach o zarządzaniu pisze się, że w każdej kulturze utajona struktura przekonań jest niczym niewidzialna ręka, która rządzi aktywnością społeczną, także gospodarczą, a preferencje czy wartości kulturowe to trwała podstawa tożsamości narodowej oraz źródło ekonomicznej potęgi – i słabości. W praktyce czasami konieczna jest całkiem widzialna ręka kogoś, kto potrafi owe preferencje kulturowe dostrzec, uszanować i wyrazić.

Doświadczenia hinduskie Stanisława Zonia, te wyniesione z pobytu w końcu lat 80. ub.w., zaowocowały zmianami w karierze zawodowej. Przede wszystkim dzięki spektakularnym osiągnięciom w kierowaniu pracami polskiej grupy badawczej. Dzięki umiejętności dostosowania organizacji pracy do lokalnych warunków, wprowadzeniu rachunku ekonomicznego, ekipa osiągnęła znakomite efekty badawcze i wyniki finansowe. Wrazem tego uznania było stanowisko zastępcy dyrektora ds. ekonomicznych w toruńskiej Geofizyce, otrzymane w 1990 roku. – *Nie znałem zawodowo spraw księgowo-finansowych* – wspomina dzisiaj Stanisław Zoń. – *Ale stosując proste, logiczne myślenie inżynierskie, bez żadnych kompleksów zacząłem zarządzać sprawami ekonomicznymi. Co najciekawsze, w wielu przypadkach moje rozwiązania były trafniejsze niż prawdziwych zawodowców w tych sprawach.*

Geofizyka Toruń zawsze była liczącą się firmą, o silnej pozycji na rynku krajowym i pewnym doświadczeniu na rynkach międzynarodowych (szczególnie w Indiach), ale przełomowy okres rozpoczął się wraz z Nowym Tysiącleciem i nowym prezesem. W 2002 roku załamał się rynek krajowy, PGNiG o 25 proc. ograniczył budżet dla segmentu poszukiwań i prezes Zoń postanowił postawić na działalność zagraniczną. Faktem jest, że zachętą była rosnąca się koniunktura na usługi serwisowe na świecie. GT potrafiła to wykorzystać. Z przychodów na poziomie 120 mln zł w roku 2002, w roku 2006 zrobiło się 308 mln zł, w roku następnym 320 mln zł i taki poziom utrzyma się zapewne i dzisiaj. Rosnący potencjał finansowy pozwolił na inwestowanie w rozwój firmy.

– *Zawsze podkreślałem* – mówi prezes Zoń – *że naszym atutem będą inwestycje. W sprzęt najwyższej klasy światowej i w ludzi, wysoko wykwalifikowaną kadrę. Wśród szefów PGNiG znajdowałem zrozumienie dla takiego myślenia. Zgadali się, że najważniejszą sprawą jest nie doraźny zysk w danym roku rozrachunkowym, tylko wartość firmy. A wartość firmy wielokrotnie wzrasta, gdy dysponuje coraz silniejszym potencjałem kadrowym i coraz nowocześniejszym sprzętem. To daje jej silniejszą pozycję konkurencyjną, a tym samym możliwość pozyskiwania coraz bardziej intratnych kontraktów i kreuje większe przychody.*

GT dysponuje dzisiaj światowej klasy sprzętem badawczym, posiada znakomite centrum przetwarzania danych i 700-osobową kadrę specjalistów najwyższej klasy. Tylko w ostatnich dwóch latach przybyło 200 młodych absolwentów uczelni. Nic zatem dziwnego, że GT na światowym rynku osiąga tak rewelacyjne wyniki. Startując w otwartych przetargach, ogłaszanych przez największych potentatów globalnego rynku ropy i gazu, wygrywa je. GT zdeklasowała konkurencję na rynku indyjskim. Miejscowe firmy konkurują cenami, ale przegrywają jakością. Do tego stopnia, że nawet państwowe firmy indyjskie, które dysponują własnymi grupami sejsmicznymi, prace zlecają Polakom. W maju br. prezes Zoń podpisał kontrakt na realizację projektu sejsmicznego 3D w stanie Rajasthan dla Oil India. To największy projekt w historii lądowych poszukiwań naftowych w Indiach. Czy należy się temu dziwić, skoro już wcześniej GT miał w Indiach historyczne dokonania? Przed dwoma laty pracowali na terenie, na którym koncesję miał Shell, ale po nieudanych odwiertach zrezygnował. Prawa przejęła angielska firma CAIRN Energy i zleciła GT badania sejsmiczne. Efekt ich pracy był taki, że odkryli największe złoża na subkontynencie indyjskim, które dzisiaj jest oceniane na 5 mld USD. – *To wówczas powstała opinia* – wspomina Stanisław Zoń – *że sukcesy GT wywodzą się stąd, że potrafimy się modlić do odpowiednich bogów, by zapewnili nam udane odkrycia.*

Dzisiaj w Indiach pracuje pięć zespołów z ośmiu, którymi dysponuje toruńska firma. To nie jest jednak monokultura. Jeden zespół pracuje w Syrii, rozpoczyna pracę zespół w Tajlandii. W najbliższym

czasie ruszą prace w Egipcie, który w Turcji traktowany jest jako rynek perspektywiczny. No i dwa zespoły pracują w Polsce.

– *Świat potrzebuje gazu* – mówi prezes Zoń. – *Musimy być aktywni w pozyskiwaniu kontraktów na nowych obszarach. Niestety, często znajdują się one w bardzo niebezpiecznych regionach lub krajach, które zostały napiętnowane politycznym embargiem przez moich tego świata. Ale powtórzę – świat potrzebuje gazu. W wielu miejscach sytuacja będzie się zmieniać. Tak zapewne będzie w Iranie. Z tym krajem także wiążemy pewne nadzieje, cieszymy się tam dużym poważaniem, prowadzimy rozmowy dotyczące bardzo ładnego złoża. Muszę dodać jeszcze jedno. Przez lata bolało mnie, że w tych staraniach o nowe źródła gazu na świecie, Polska nie brała udziału. Jestem dumny, że to zostało przełamane, że taki koncern jak PGNiG wreszcie aktywnie wkracza na międzynarodowy rynek poszukiwań nowych terenów gazonośnych.*

Prezes Zoń wspomina, że był bardzo niechętny podróżom z ekipami rządowymi. Ale w sytuacji, gdy jego macierzysty koncern wykazuje taką aktywność w poszukiwaniu koncesji na tereny gazonośne, dał się już dwa razy przekonać. Ocenia, że jest to pożyteczne, daje nowe możliwości pozyskiwania partnerów, a obecność polityków nieraz ułatwia budowanie właściwego klimatu dla negocjacji.

Może się okazać, że takie doświadczenia staną się jakimś pomysłem na życie... emeryta.

Stanisław Zoń odchodzi bowiem właśnie na emeryturę. I stanowczo twierdzi, że zaszyje się w swojej podtoruńskiej winnicy, będzie uprawiał winorośl, pielęgnował kwiaty i cieszył się wypoczynkiem. Po chwili jednak dodaje: – *A może jednak nie jestem jeszcze taki stary? Może jeszcze mogę zrobić coś pożytecznego w moim macierzystym koncernie?*

Na szczęście, wszystko wskazuje na to, że tak będzie. Jego doświadczenie, kontakty międzynarodowe, uznanie, jakim cieszy się w największych światowych firmach, nie powinny zostać zmarnowane. Słychać już o propozycjach krajowych i zagranicznych. Mówi się, że nie tak łatwo pozwala się wycofywać z życia zawodowego ludziom, którzy potrafią skutecznie modlić się do odpowiednich bogów.

Świąteczna KARTKA pełna ciepła

Michał Szymczak

W konkursach zorganizowanych przez G.EN. GAZ ENERGIA S.A. i dedykowanych uczniom szkół podstawowych udział wzięło już kilka tysięcy dzieci z lokalnych placówek oświatowych, znajdujących się na terenie działania spółki.

Dwa lata temu G.EN. przeprowadził konkurs rysunkowy pt.: „Jak wyobrażasz sobie gaz ziemny?”. Firma otrzymała prawie 1000 prac, a z 12 najciekawszych rysunków powstał jedyny w swoim rodzaju kalendarz ścienny.

W ubiegłym roku uczniowie z 18 szkół podstawowych wzięli udział w konkursie G.EN. pt.: „Narysuj naszą MĄSKOTKĘ”. Praca laureatki konkursu była inspiracją i posłuży-

Michał Zareba – laureat konkursu

ła jako wzorec do stworzenia firmowej maskotki – G.EN.ika.

W tym roku w 13 szkołach podstawowych G.EN. zorganizował konkurs pt.: „Świąteczna KARTKA pełna ciepła i energii”, w którym uczestniczyło ponad 1100 uczniów z klas IV–VI. Inicjatywa ta została zarówno przez uczniów, jak

Luiza Labudda

Magdalena Kubacka

Klaudia Sokołowska

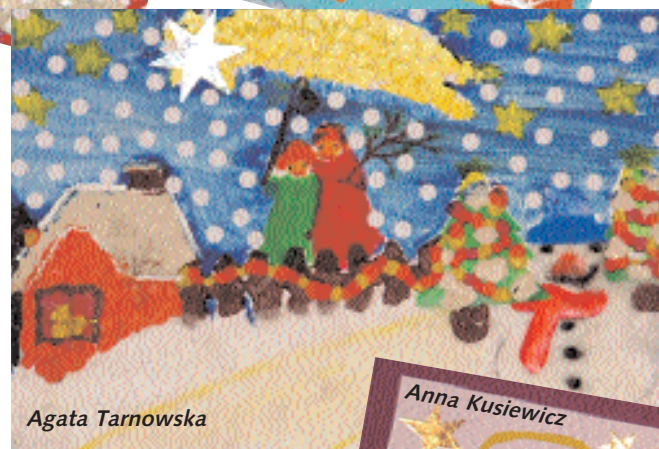
Aleksandra Szkutnik

i przez władze szkół, przyjęta bardzo pozytywnie. Uczniowie otrzymali niezbędne materiały i przystąpili do pracy.

W sumie otrzymaliśmy 700 projektów kartek. Ze względu na liczbę dostarczonych prac oraz ich zróżnicowanie wybór zwycięzcy konkursu oraz uczniów, którzy otrzymali wyróżnienia był bardzo trudny. Prace plastyczne były wykonane za pomocą wielu technik. Uczniowie używali kredek, farb, pisaków, plasteliny, papieru kolorowego, a także oryginalnych materiałów, takich jak kasza manna, tapeta, zapalniczki, koraliki, wata czy wykałaczki.

Nagrodzone prace są dowodem na to, że kreatywność dzieci nie zna granic.

Tegoroczna firmowa kartka G.EN., zaprojektowana przez laureata konkursu – Michała Zarębę, ucznia V klasy Szkoły Podstawowej im. Gen. J. Dowbora Muśnickiego w Lusowie, ma bez wątpienia bardziej „święteczny” charakter niż poprzednie, kupowane od dostawców.

Dodatkowo jury konkursu przyznało wyróżnienie za położe życzenia świąteczne:

*„Gdy choinka w domu staje,
Gaz do pieca ciepło dmucha,
Nie straszny nam mróz i zawierucha.
Więc wszystkim dziś życzymy,
Ciepłych Świąt i białej zimy.”*

G.EN. GAZ ENERGIA S.A.
ul. Obornicka 235, 60-650 Poznań
tel. (+48) 061 822 67 01
fax (+48) 061 822 67 31
e-mail: gen@gen.com.pl
www.gen.com.pl

Halowe mistrzostwa

Już po raz trzeci, 25 października 2008 roku, odbyły się w Warszawie Halowe Mistrzostwa w Piłce Nożnej o Puchar Prezesa PGNiG. W tej edycji mistrzostw wzięło udział 19 drużyn z Grupy Kapitałowej PGNiG i po raz pierwszy ekipa UKTRANSGAZ z Ukrainy. Zespoły podzielono na cztery grupy. Po rozegraniu eliminacji w każdej grupie wyłoniono po dwie zwycięskie drużyny, które awansowały do fazy pu-

MISTRZOSTWA POLSKI W PIŁCE NOŻNEJ
O PUCHAR PREZESA ZARZĄDU PGNiG

z zawodników nie uległ poważniejszej kontuzji. Puchar Prezesa PGNiG SA zdobyła reprezentacja Karpackiej Spółki Gazownictwa z Tarnowa, która po zaciętym i obfitującym we wspaniałe zagrania meczu pokonała 3:1 reprezentację PGNiG SA Oddział w Sanoku. W meczu o trzecie miejsce lepsza okazała się drużyna PGNiG SA Oddział w Zielonej Górze, która pokonała gości z Ukrainy 4:2. Najlepszym strzelcem zawodów został Grzegorz Jasiak z Tarnowa, zdobywca dwudziestu trzech bramek. Artura Wstępniaka, także z Tarnowa, uznano za zawodnika najwszechstronniejszego, a Andrija Franchuka (Ukraina) – za najlepszego bramkarza. ■

Włodzimierz Kleniewski

charowej. Nad prawidłowym przebiegiem zawodów czuwał profesjonalny zespół sędziowski i mimo rozegrania ponad czterdziestu spotkań, żaden

IV Międzynarodowy Turniej Halowej Piłki Nożnej o Puchar Prezesa GAZ-SYSTEM S.A.

3–5.10.2008 r. w Toruniu odbył się IV Międzynarodowy Turniej Halowej Piłki Nożnej o Puchar Prezesa Operatora Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A.

W zawodach uczestniczyło łącznie 16 zespołów podzielonych na 4 grupy – 13 zespołów z Polski oraz 3 zespoły z zagranicy (VNG VERBUND-NETZ GAS – Niemcy, RWE TRANGASNET – Czechy, BIELTRANSGAZ – Białoruś). Po zaciętej sportowej rywalizacji zwycięzcą turnieju została Karpacka Spółka Gazownictwa z Tarnowa. Wicemistrzostwo zdobyli Białorusini z BIELTRANSGAZ.

Najwszechstronniejszym zawodnikiem turnieju został Tomasz Prokop z KSG z Tarnowa. Królem strzelców turnieju został Olech Herasimchik z Białorusi. ■

Paliwo przyszłości

CNG
AUTO

CNG to sprężony gaz ziemny – jedyne paliwo, którego źródłem nie jest ropa naftowa, ale naturalne pokłady gazu ziemnego. Większość światowych producentów pojazdów specjalistycznych ma już w swojej ofercie fabrycznie montowane silniki napędzane CNG.

Bezpieczne dla samochodu

Dzięki właściwościom gazu ziemnego CNG jest najbezpieczniejszym z dostępnych na rynku paliw.

Bezpieczne dla środowiska

Tylko CNG spełnia już teraz wszystkie obowiązujące i przyszłe normy emisji zanieczyszczeń przewidziane przez UE.

Bezpieczne dla portfela

Dzięki CNG koszt zakupu paliwa obniża się o 60-70% i zmniejszają się koszty eksploatacji silnika.

Więcej na stronie www.pgnig.pl